

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' וארא • יז - כג טבת

תשפ"ג • שנה כ"ג • גליון יד (תתשס"ו)

יום רביעי פר' שמות ח"י טבת

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה צבי אלימלך נ"י בן הר"ר משה יהושע כהן מקרית הבעש"ט בפ"ת (ב"ר אברהם מיוניאן סיטי, וח"ר חיים שמעון הרבסט מק. הבעש"ט). והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של רביה"ק מוהרצ"א מדינוב זי"ע בעל הבני יששכר.

אחר תפילת נערך שמחת הבריתות לבן הרה"ח ר' אברהם רובין מפעיה"ק (ב"ר ישראל יהודה ממאנסי, וח"ר בנימין זאב רייניץ מירושלים), לבן הר"ר יקותיאל יהודה בריכטא מפעיה"ק (בהג"ר שמואל מפעיה"ק, וחהג"ר זאב וקסברגר שליט"א דומו"צ ק"צ טבריה), ולבן הר"ר שמואל אריה שימון מקרית צאנז טבריה (ב"ר יהודה מב"ב, וח"ר דוד זאב רוטנברג מפעיה"ק).

לפנה"צ נסע מרן שליט"א לעיר הקודש ירושלים, לניחום אבלים בבית הגאון הצדיק רבי יוסף ליברמן צוק"ל רב ביהמ"ד סדיגורה וראש ישיבת כולל שומרי החומות בירושלים, וישבו שם בניו הרבנים הגאונים רבי יהושע שליט"א ורבי יקותיאל שליט"א, וכן נכח חתנו הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א רב בית מדרשינו היכל צבי בירושלים, מרן שליט"א ניחמם בדברי תנחומים, ונביא כאן מתוכן השיחה:

הג"ר יהושע: 'אהבת התורה' שראו אצל אבי זצ"ל היה מן המופלאות... הוא ייסד 'כולל ש"ס' בשומרי החומות, ובא אז אל מרן זי"ע לספר זאת, ואמר שלומדים שם כעשרים וחמש דפים בחודש. אמר לו מרן זי"ע שאצלם בכולל ש"ס לומדים שבעים דפים, וענה אבי זצ"ל, שהכולל שם הוא לחצי יום...

חתנו הגר"ח שמרלר: הוא קיבל הרבה חיזוק והשראה מכל מה שייסד מרן זי"ע, כמו מפעל הש"ס... הוא הורה לעשות מבחנים בכוללים של שומרי החומות,

שלומדים שם מאות אברכים, וזה לא היה דבר של מה בכך בימים ההם. זה היה דבר מחודש. היה אחד שאמר לו שאינו מוחל לו על זה... והוא השיב לו, שלא ביקש ממנו מחילה על זה כלל...

הג"ר יקותיאל: גיסי הגאון רבי חיים ווייס שליט"א סיפר שלפני אירוסיו דיבר אביו הגה"ח רבי משה ז"ל עם מרן זי"ע לדון על הצעה זו ועל עוד הצעה, שהציעו לו, ואמר לו מרן זי"ע שיעשה השידוך הזה, כיון שהוא מגזע החתם סופר זי"ע...

הג"ר יהושע: מעולם לא שמענו ממנו לדבר על איזה אדם, ואף כשהיו זמנים קשים ומתוחים.

מרן שליט"א: זהו מדרגה גדולה יותר מלהיות נכד החתם סופר...

נכדו הג"ר טוביה ליברמן: בכלל לא ראו אותו שח שיחות חולין.

הגר"ח שמרלר: כשראה שמדברים דברי חולין היה מתחיל לספר ענינים מהחתם סופר, או מגיסו הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל, וכדומה.

הג"ר יקותיאל: עוד סיפר גיסי הגר"ח ווייס שליט"א, שבשנים הראשונות מנישואיו לא זכה לזש"ק, וכסגולה הדפיס וההדיר הספר 'משיבת נפש', וביקש מאבי זצ"ל שיעזור לו בעריכת המפתחות, וכמובן שעשה זאת בטוטו"ד. זה היה בחודשי החורף, ובאותה שנה בחודש אלול עשה חשבון הנפש כדרכו על כל השנה, ואמר שהוא רואה שבחורף חסרים לו כמה שעות שאינו יודע מה היה אז, והזכיר לו חתנו שעשה אז את המפתחות, ונחה דעתו...

הגר"ח שמרלר: מרן זי"ע העיר לו אז, שאת הכותרות שעשה ב'משיבת נפש' לא היו צריכים לעשות בפנים, אלא בצד על הגליון...

הג"ר יקותיאל: הוא היה 'טוב עין' בלדת הסכמות לאברכים שחברו ספרים. כששמע על אברך שמכין עצמו להוציא ספר, אמר לו, אתן לך את ההסכמה

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

מי יושב לידו, ואמרו לו, ולא היתה דעתו נוחא מזה ואמר שגיסו צריך לישב לידו...

שאלתי אותו איך הרגיש בזה שישב בסמיכות אליו בכל שבוע, והשיב לי ברוב ענווה, כל שבוע נתנו לי מזל טוב כי חשבו שאני חתן...

חותני היה דבוק מאד בהרה"ק מבעלזא, ומתי שדיבר ממנו היו עיניו זולגות דמעות, ואמר עליו שהיה מלאך ולא אדם. גם בשנים האחרונות כשהיה חלוש מאד, כשרצו לדובבו היו מזכירים מהרה"ק מבעלזא ומיד היה מתחיל לספר ממנו. הוא היה בצלילות הדעת עד רגע האחרון.

הג"ר יהושע: כל השנים היה עושה תיקון חצות, וקם לשם כך בתחילת הלילה, בלי שעון מעורר... הוא ציין על סדר ה'תיקון' שלו מאיזה שעה לומר זאת. בשנים האחרונות כשהיה קשה לו לקום מהמיטה היה אומר זאת במיטתו.

בלילה האחרון לפני הסתלקותו, כשהיה בטיפול נמרץ, הראה בידי שביאו לו איזה דבר ולא הבינו מה רוצה, כי לא היה בכוחו לדבר. והביאו לו לוח עם אותיות א"ב, והראה על אותיות תיקון חצות...

מ"ן שליט"א: זה נובע כבר בתוכו...

הג"ר יקותיאל: ההתמדה שלו היתה מן המופלאות... הוא היה עומד על מקומו בכל שבת משך כשש או שבע שעות ברציפות ועוסק בתורה...

הג"ר שמרל: הוא עשה סיום הש"ס ביום כ"ה אב האחרון. מתחילה לא רצה לעשות זאת ברבים, אבל נכדו אמר לו שזה יהיה חיזוק, שהיהודי בן צ"ד שנים מסיים ש"ס... ולכן הסכים.

כשדברתי באותו סיום, לפני שהתחלתי אמר לי, אל תדבר ממני, תדבר מדברים אחרים... אמרתי לו, הרי זה סיום הש"ס שלך, והשיב, הרי כולם צרכים לעשות סיום הש"ס...

הג"ר יהושע: תמיד היה דרכו ללמוד בעיון גדול, והיה כותב חידושי. ובשנים האחרונות כבר קשתה עליו הכתיבה, וגם היה קשה לו להתרכז, והתחיל ללמוד בבקיאות, וגמר פעמיים ש"ס, והתחיל כבר פעם שלישית מיום כ"ה אב, והגיע עד אמצע עירובין.

הג"ר טוביה: בני היה שם בשבת בלילה האחרון, והיה בערך שעה אחד עשרה בלילה, וביקש שיביאו לו גמרא - והיה בטיפול נמרץ אחרי קריסת מערכות - ואמר בני שיש כאן גמרא ב"ק, אבל הוא אמר שאוחז באמצע עירובין... וביקש גמרא עם ביאור כדי שיהיה לו קל, ולא היה שם, ואמר לו בני שהוא יקריא לו מתוך הגמרא, ולא הסכים, כי רצה להסתכל בעצמו בתוך הגמרא... לפני כשבועיים היה חלוש מאד, וישב עם הגמרא ולמד,

הראשונה ואח"כ תשים אותי היכן שתרצה... וכשרב אחר יראה את ההסכמה, ממילא יכתוב אף הוא...

הג"ר שמרל: הוא סיפר ששמע ממ"ן זי"ע שבתקופה שישד את מפעל הש"ס אמר לו אחד מגדולי ראשי הישיבות דליטא שהוא מכיר טובה על המהפכה הגדולה שעשה. ומ"ן זי"ע השיב לו, וכי אני עשיתי מהפכה? את המהפכה עשו אלו שהנהיגו ללמוד דפים בודדים בשנה שלימה...

מ"ן שליט"א: הכולל הראשון שעשו שם בחינות, היה בקרית צאנז. זכורני כשהייתי ילד, שמ"ן אאדמו"ר זי"ע אמר פתיחה, ובתוך הדברים אמר, למה אין בוחנים את ה'כולל יונגעלייט', וכי משום שעמד מתחת לחופה אינו יכול להיבחן... וזכורני שהיה נשמע אז כדבר מוזר מאד... אבל מאז החלו לערוך בחינות בכולל שם.

הג"ר יהושע: משם נתפשט הדבר לכל המקומות. **מ"ן שליט"א:** זהו תיקון הדור... בלי עול של בחינות קשה להצליח.

*

מ"ן שליט"א: היכן נולד אביכם?

הג"ר יקותיאל: בפרשבורג. הוא הגיע עם הספינה האחרונה שהגיעה לארץ ישראל, בערב סוכות.

מ"ן שליט"א: הוא היה תלמיד של הגאון הדעת סופר זצ"ל כאן באר"י...

הג"ר יקותיאל: כשנכנס אליו היה הדעת סופר אומר: ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח... בילדותו עוד היה אצלו בפרשבורג, והיה מברכו בכל ליל שבת.

הג"ר שמרל: הרבנית בזיו"ש של הגאון גאב"ד טשעבין זצ"ל היתה דודתו של חותני, אחות אביו. חתונה זו של גאב"ד טשעבין התקיימה בבית חותני, וחמותי ע"ה בשלה הכל. והגאון הדעת סופר זצ"ל היה המסדר קידושין.

מ"ן שליט"א: היא היתה קרובת משפחה עם אמי הרבנית ע"ה.

הג"ר יקותיאל: אבי זצ"ל היה מספר, שהחתונה היתה ביום ד' אור לא' דר"ח אלול, וכבר היה מאוחר מאד, והוא לא רצה שיהיה כבר לילה שהוא יום ה' מחמת ימי אג"ה. ואמר שלא ידליקו חשמל שם בבית כי הרי עדיין יום...

הג"ר שמרל: חותני זצ"ל היה חתן האדמו"ר ממאקאווא זצ"ל, שהיה חותנו של הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל. והרה"ק מבעלזא היה מושיבו בסמיכות אליו, כי הרי היה גיסו. ואף שהיה אז אברך כבן עשרים... ופעם הגיע לשם איזה אדמו"ר מפורסם והושיבו אותו תחילה, וכשנכנס הרה"ק מבעלזא שאל

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה לייב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

שומרי החומות, סיפר שלאחר מסירת שיעור היה אבי מתקשר לאמי לומר לה שהשיעור הצליח ב"ה... לתת לה הרגשה טובה.

הג"ר יקותיאל: הוא עשה ספר על הלכות בית הכנסת, ומי מדבר מספרו הגדול על עניני שביעית, שחיבר זאת ביגיעה עצומה עד מאד...

מרן שליט"א: בלי כלי העזר שישנם כיום...

הגר"ח שמרלר: הוא ישב עם ערימות של ספרים והיה אחר כך מותש מאד, והרופא אמר לו שהוא חייב לנוח למשך תקופה. אבל הוא לא רצה לנוח לגמרי ולכן חיבר אז את הספר 'שלשלת היוחסין' על יחוס המשפחה, וכן ספר ר' עקיבא ותורתו על הגאון בעל דעת סופר.

הג"ר טוביה: הוא סיפר שפעם שוחח עם מרן זי"ע אודות שידוך, ושאל את מרן איך אפשר לידע אם זהו השידוך המיועד. ואמר לו מרן זי"ע, שאם זה מושך את לב ההורים, סימן שזהו מן השמים...

מרן שליט"א: גם שמעתי כן ממרן אאדמו"ר זי"ע.

הג"ר יהושע: הוא היה אומר את כל הסליחות, בכ"סיון, שובבי"ם, בה"ב...

מרן שליט"א: זה לקח מפרשבורג.

הג"ר יקותיאל: כשלא אמרו תחנון בבית מדרש, גם בגלל חתן או ברית, אזי כששב לביתו היה אומר 'והוא רחום', באומרו שזהו תפילה מקדמונים על כלל ישראל.

הגר"ח שמרלר: הוא לא רצה להנות מכתרה של תורה, והיה לו איזה עסק לפרנסתו, והמשרד היה פתוח ב'שעות בכל יום, מחמש עד שבע, ובדיוק בשבע כבר סגר והלך ללמוד. וכשהיה במשרד היה טבלא לנגד עיניו עם שויתי ה' לנגדי תמיד, ובצד השני - שלצד הלקוח - היה כתוב: 'ביטע רעד קארץ און צו די זאך' [דבר קצר ולעניין]...

וקם מרן שליט"א ואמר המקום ינחם וכו'.

ביציאה הגיש הרה"ג ר' טוביה ליברמן שליט"א נכד כ"ק מרן זי"ע ספר 'פסקי משנת יוסף' מזקיננו זצוק"ל, שיו"ל ע"י בנו הרב צבי אלימלך שליט"א.

בערב הגיע מרן שליט"א לעיר בני ברק לפאר את סעודת המצוה לרגל שמחת הכנסת ספר תורה חדש לבית מדרשנו ברחוב רב אשי בב"ב שנפתח ונחנך לפני כמחצית השנה. הס"ת נודב ע"י הנדיב הרה"ח ר' שלום צבי ארנפלד הי"ו מב"ב. והסעודה נערכה ברוב פאר והדר באולמי היכלי מלכות בעיר.

את פני הקודש קיבלו בשירה ובזמרה, ונגשו לברכת שלום, הגאון רבי נפתלי צבי לייפער שליט"א דומו"צ בית מדרשנו, כ"ק האדמו"ר מזוטשקא אמסנא שליט"א, ועוד מרבני אנ"ש ומרבני העיר.

אחר שערך כ"ק מרן שליט"א שולחן לחיים, כיבד המנחה העסקן הרה"ח ר' זאב קליין מנהל היכלי התורה והחסד דחסידי צאנז את דומו"צ בית מדרשנו הגרנ"צ לייפער שליט"א לשאת מדבריו.

הס הושלך בקהל עת החל כ"ק מרן שליט"א לשאת

ונרדם כמה פעמים מרוב חולשה. אמרתי לו שהוא מחייב אותנו בזה שלומד במצב כזה... ואמר לי, הרי הרמב"ם כותב שגם ביום המיתה צריכים לעסוק בתורה...

מרן שליט"א: פשוטו כמשמעו...

הג"ר יהושע: ביום ששי עוד הניח תפילין לנכדו. הוא נסתלק כשאמר הברכה 'מחיה המתים', והיה ממש סייעתא דשמיא שהיה שם מנין.

כלל ישראל קראו אז בתורה על מיתת יוסף...

מרן שליט"א: סימנא מילתא...

הג"ר יקותיאל: ארבעים שנה נתנו לו עליית 'אחרון' בבית המדרש, וקראו הפסוק 'וימת יוסף'... חשבו שיחיה מאה ועשר שנים...

מרן שליט"א: הוא בוודאי הספיק הרבה בחייו כמו מאה ועשר שנים, ואף יותר...

הג"ר יהושע: כל שבת לאחר הסעודה, וכבר היה אחד וחצי בלילה, היה מסתכל על השעון, וישן שלושת רבעי שעה, וכבר היה קם ולומד רצופות שעות ארוכות עד תפלת שחרית.

הג"ר יקותיאל: האברכים שלמדו בכלל שומרי החומות מספרים, שמזמן לזמן היה עושה עמהם חשבון כמה יכולים להספיק ללמוד בערב שבת ובשבת, שבערב שבת יכולים להספיק שש שעות, ובשבת שבע שעות, ובמוצ"ש עוד שעות... והיה אומר להם שימי שישי ושבת הם שלישי מחיי האדם ויכולים להספיק בהם הרבה...

מרן שליט"א: באיזה ישיבה למד?

הג"ר יקותיאל: בישיבת 'חברון' אצל הגאון רבי אהרן כהן זצ"ל. משם נתקרב אל כ"ק האדמו"ר רבי אהרל"ה ראטה זצ"ל, והיה הולך אליו לקבלת שבת. כשהוא נסתלק היה אבי זצ"ל ככ"ח שנה, ומצינו לאחרונה מה שהעלה אז על הכתב, לבטא את רגשותיו הכואבים על הסתלקותו של רבי אהרל"ה. הוא היה כתבא רבא, וכתב דפים שלמים בלי שום מחיקה...

כן יש עוד הספד שכתב על אחד מחבריו שנסתלק אז. **הג"ר יהושע:** גיסו הרה"ק מבעלזא אמר עליו: ער איז א סוד פון א יונגעראמן...

כשבועיים לאחר נישואיו של הרה"ק מבעלזא, נולדה אחותי, ואבי עשה הקידוש אצל גיסו הרה"ק מבעלזא, והביא לשם 'לקח', ואחר כך שאלו הרה"ק מבעלזא אם ה'שוויגער' הכינה זאת... והשיב שכן, ואמר לו הרה"ק מבעלזא שיאמר 'אז עס איז געווען פיין'...

מרן שליט"א: זה לימוד גדול...

הג"ר יקותיאל: לפני שאבי זצ"ל היה יוצא לאמירת שיעור, היה ניגש אל אמי לבקש את ברכתה שיצליח באמירת השיעור...

הגר"ח שמרלר: היא היתה מסורה אליו עד מאד, ופעם אירע שנפלה ופינו אותה לבית החולים במצב לא קל, וכשהעלו אותה לאמבולנס בקשה רק שלא ישכחו שבעלה עדיין לא אכל פת שחרית...

הג"ר יהושע: הרה"ג ר' יהושע גרוסברגר שליט"א שהיה מקורב אליו מאד, והוא מפקח על הכוללים של

מדברות קדשו, וזהו תוכנם:

הנה עינינו תחזינה את ישראל ששים ושמים אלי גיל בהכנסת ספר תורה, ובכל מקום ומקום בני ישראל מרקדים ברחובה של עיר בתופים ובמחולות בשמחה יתירה ושמחה עילאית, מה שלא מצינו כן בשאר מצוות התורה, ולהבין בעי לשמחה גדולה זו ברוב עם מה זו עושה, ומפני מה דייקא במצוה זו ניכרת השמחה בחוש לעין כל.

במצות כתיבת ספר תורה כתיב (דברים לא, יט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל. ויש לבאר לאיזה צורך הוסיף ואמר 'למען תהיה השירה הזאת' וגו', דהיה די באומרו ועתה כתבו וגו' ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם, ותו לא. ובביאור מצוה זו נחלקו הראשונים, דברש"י וכן פי' הרמב"ן (פר' נצבים, עה"פ ועתה) דקאי אשירת האזינו, ואילו שיטת הרמב"ם (הל' ס"ה, פ"ז ה"א) שמצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. וראוי לבאר מפני מה קרא הכתוב לתורה הק' בלשון 'שירה'.

בתוה"ק בפרשתן (שמות א, א) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. ומן הנכון לבאר מה שנקט כאן הלשון 'איש וביתו' ולא נקט בלשון 'אשתו'.

ויתבאר, ובהקדם יסוד גדול המבואר בספה"ק שעיקר עבודת השי"ת הוא מתוך שמחה, וע"ד הכתוב (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה. ונאמר בתוכחה (דברים כה, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, לא אמר על שחטאו ועשו עבירות אלא שלא עבדו את ה' מתוך שמחה.

ובענין זה נודע מה שביאר המגיד מדובנא זי"ע (ראה כוכב מיעקב, הפטרת ויקרא) הפסוק (ישעיה מג, כא) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל. והמשיל משלו למה הדבר דומה, לסוחר אחד אשר כל רכושו הסתכם ביהלומים יקרים מלאים זיו ומפיקים נגה אשר שווים נאמד בהון רב, ועטפם לאלו האבנים טובות והמרגליות בתוך צרור ותרמיל קטן אשר היה צמוד לגופו לעולם. ויהי

היום ויצא לדרכו ותרמילו בידו, ובהיותו בדרך במלון בעמדו להינפש הניח תרמילו ובא אחד לשלוח ידו בגניבה באשר חמד באותם אבנים יקרי ערך והחליף את תרמילו של אותו סוחר בתרמיל אחר הדומה לתרמיל הראשון והניח באותו תרמיל אבנים פשוטות וצרורות וכך חמק והלך לו, לאחר מכן בא הסוחר להמשיך בדרכו והגביה צרורו לשאתו, ויהי בהרימו תרמילו זעק זעקה גדולה ומרה אשר נגנב תרמילו, וכשאמרו לו שהלא צרורו בידו ומה לו נזעק, נאנח וצעק מרות כי הערימו עליו והחליפו תרמילו, שהרי תרמילו היתה קלה מאוד כי היו בה רק יהלומים יקרים, ואילו תרמיל זה כבד מנשוא, ואיני צריך לבדוק תוכנו כלל כי ללא שאביט אדע שאין זה תרמילי, ע"כ המשל.

הנמשל לכך, שכאשר האיש הישראלי זוכה מרגיש בתורה ובמצוות הבורא ית"ש נועם ומתיקות כי טוב הוא, ובניקל יעסוק בתורה וישכים בהשכמת הבוקר להגות בה, וכן בקיום שאר המצוות, כי זוכה ומרגיש בהם נועם עליון וכל נפשו מלאה שמחה ותענוג בכל דבר מצוה כי זוכה לשרת בקודש לפני מלך מלכי המלכים, כי כל מצוה מכניסה ומחדירה אור לנשמה ואע"ג דאידי לא חזי מזליהו חזי והנשמה מרגשת ושמחה עד מאוד.

אולם כאשר חטא האדם ופגם נפשו בתאוות העולם וכו' או אז כיון שנתקלקל נפשו הרוחני בזוהמת התאוות נטמטם לבו ומוחו ואינו מסוגל להרגיש הנאה רוחנית הן בתורה הן בתפילה ובמצוות, כי החטאים והתאוות גורמים לכלכל דעתו של אדם, וכל דבר מצוה אצלו גורם לעצבון רוח, וכל עשייה רוחנית בא לו בקושי רב רח"ל.

ומבשרי אחזה אלוקי, כשם שבגשמיות, כאשר יחלה אחד ל"ע עד שהוא רתוק למטתו בחוסר אונים, אזי אף אם יגישו לו מעדני מלכים ומאכלים ערבים ומתוקים לחיך מסוגים שונים וכדו' כדי שיאכל וישבע נפשו, לא יועיל כלום, כי עתה אשר חולה הוא בכל גופו ומחלה מקננת בקרבו, לא ירגיש שום טעם במאכלים וגם אם יהיה המאכל ערב ביותר, לא יתאוה לזה כלל, כי אינו מרגיש בזה שום טעם ערב. [וכמה עלינו להודות ולהלל להשי"ת

כשלומד מתוך תענוג וחיות, ועצם הדביקות בתורה מביא לו שמחת הנפש כי תתלהב נפשו ורוחו באור ה', ועי"ז מכניס נשמה וחיות בכל אות ואות ובכך אותיות פורחות באויר לעלות לשמי מעל לריח ניחוח להשי"ת, אולם הלומד בלא נעימה וזמרה אשר כל לימודו בעצלתיים וברפיון ידיים, אין לתורתו חיות בכדי שיהיו פורחים לעילא, וכאשר אינו מוצא סיפוק נפשו בעת לימוד התורה וקיום המצוות, עליו הכתוב קורא וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים בל יחיו בהם, רצ"ל שאין בהם חיות כלל.

על זה אמר הכתוב (ויקרא יח, ה) ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם, דהנה דרשו חז"ל (שבועות דף כ"ו ע"א) במ"ש (ויקרא ה, ד) לכל אשר יבטא האדם בשבועה וגו' האדם פרט לאנוס, ופרש"י 'שיהא אדם בשעת שבועה שיהא לבו עליו, ע"כ, והיינו ד'האדם' מורה על הרצון דהיינו שיהא ליבו עליו, כי כאשר עושה הדבר בכפיה הרי זה כמעשה קוף בעלמא. וז"ש 'ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם' כלומר שיקיים המצווה בחפץ הלב וברצון פנימי ולא מתוך הכרח וכפיה, ואז ממילא 'וחי בהם', היינו שיכניס בהם חיות ויהיו פורחות לעילא לריח ניחוח להשי"ת, עכתו"ד.

והרבה האריכו בזה בספה"ק אודות ענין שמחה של מצוה כי זה כל האדם, ועי"ז אמר הכתוב (תהלים צג, יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, שהצדיק וישר הלב העובד ה' כראוי ולבו זך ומזוכך, הריהו זוכה להרגשת השמחה והוא מודה ומשבח להשי"ת על שיש בידו לקיים מצוותיו ית"ש, ומקיים כל המצוות בחיות ושמחה.

והנה כתבו בספה"ק (ראה מגלה עמוקות, בפרשתן, ועוד) דמצרים אותיות 'מיצר' שהוא מלשון מיצר ודאגה כמה דכתיב (איכה א, ג) כל רודפיה השיגוה בין המצרים, ולזה נמי נוקבא דטומאה שמה לילי"ת ומורה על ילל"ה, וזהו היפוך הקדושה אשר סימנה היא שמחה. כי האיש הישראלי צריך לגיל ולשמוח על אשר לא עשני גוי, והוא זוכה לקיים מצוותיו ית"ש להתעטף בטלית להניח תפילין ולעסוק בתורתו הק', ועל זה נאמר (קהלת ד, ב) ושבח אני את

כשכל אחד חש ומרגיש בטוב, כאשר ישנם הרבה אשר ל"ע סובלים ומתייסרים במחלות קשות ומרות כשמגודל הצער והייסורים אין הם חשים כלל בטעם מאכל ערב וכו'.

ובדמיון לזה, ועוד יותר מכך הוא בענייני רוחניות, שהאדם השוכן בו נפש נקי וצדיק וכל התנהגותו ואורחותיו הם בזהירות כראוי וכיאות, הרי שנשמתו השוכנת בקרבו אשר היא חלק אלקי ממעל מרגישה את האור הרוחני של אדם זה, והיא מכניסה בה טעם טוב נחמד ונעים בכל מצוה שמקיים. ובכל מצוה ומצוה הרי הוא חש שמחה והתלהבות בבחי' הכתוב (תהלים קיט, קסב) שיש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, ומתמלא הוא שמחה עצומה מכל מעשה מצוה והגון. משא"כ בריבוי חטאים שאז נעדר הקדושה, נעשה האדם לחולה נפש, וכחולי הגוף שאינו מרגיש טעם במאכלים ערבים, כך חולי הנפש שלא ירגיש שום טעם וריח בכל מצוה ומצוה שהיא, ואינו מרגיש נעימות ומתיקות צוף התורה ונועם המצוות, וכאשר באה לידו הזדמנות לקיים איזה מצוה, אינה מקיימה אלא כמצות אנשים מלומדה, וכן נמי כשעוסק בתורה הרי שמטרתו רק לבל להכרית עצמו מזרע ישראל, אכן בוודאי אין לו חדותא דשמעתתא שמחת התורה ושמחה של מצוה, וכל לימודו הוא בעל כרחו בליט ברירה, שחסר בידו החיות והתענוג.

על כך צווח נביא השם בתוכחתו 'ולא אותי קראת יעקב', זה יהא לך לאות ולמופת כי טעית בדרכך ואינך הולך בדרך הישרה והרצויה, בראותו 'כי יגעת בי ישראל', שעסק התורה ועבודת ה' בא לך ביגיעה ובקושי, ותחת להרגיש התרוממות הנפש שמחה וחיות, הרי שכל דבר שבקדושה בא לך בעמל וקושי, מכך תוכל להבחין בעצמך שכך דרכך מקולקל רח"ל, אתו"ד בתוספת נופך ביאור.

עד"ז פירש בספר בכור שור (חידושי מס' מגילה) הא דאי' בגמ' (שם דף ל"ב ע"א) אמר ר' יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יהוקאל כ, כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים כל יחיו בהם, מתקיף לה אביי משום דלא ידע לבסומי קלא משפטים לא יחיו בהם קרית ביה. ויל"פ דר' יוחנן הורה בזה דעיקר לימוד התורה הוא

השמחה, זהו שמחה של מצוה (שבת דף ל' ע"ב).

ומעתה יבואר ענין גאולתם של ישראל ממצרים, דאיתא במדרש (שמו"ר א, ה) ואלה שמות בני ישראל, על שם גאולת ישראל נזכרו כאן, ראובן שנאמר (שמות ג, ז) ראה ראיתי את עני עמי, שמעון ע"ש (שם ב, כד) וישמע אלוקים את נאקתם וכו', יעו"ש. ולזה על אף שנפלו ישראל מטה מטה בטומאת וערוות הארץ, מכל מקום תמיד בכל עת התחזקו בידיעה כי המה בני א"ל חי ועתידים הם להגאל ממצרים ולהתקרב אליו ית"ש. ואף משה רבינו ע"ה היה עוסק עמהם מידי שבת בשבתו בתורה הק' (ראה שמו"ר א, כח; שם ה, יח), וזה שנתן להם כח מעמד בגלות מצרים הגם שהיו במצור ובמצוק.

נקדים עוד מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע - אשר היום היה יומ"ד דיליה, והלילה שלאחר יום היארצייט שייך ליומא דהילולא ע"ד שבקדשים הלילה הולך אחר היום (חולין דף פ"ג ע"א) - בספרו הק' אגרא דכלה (בביאורי מדרש רבה לפר' בראשית, פר' יט) לבאר בדרך רמז מ"ד במדרש (ב"ר יט, ה) שחזה סחטה ענבים לאדה"ר ונתנה לו, דהנה ענבים כולו במילואו כזה עי"ן נו"ן בי"ת יו"ד מ"מ, בגימטריא תשמ"ח, ולרמזו שעל ידי שחטאו אדם וחזה נמשך היללה בעולם, והתעוררה לילי"ת הרשעה כנודע. וז"ש במדרש בהמשך התחילה מיללת עליו וכו', ולבטל אותו לילי"ת ששמה מורה על יללה ועצבות הנה עיקר התיקון בשמחה של מצוה לשמוח בהשם ותורתו ומצוותיו, ע"כ.

והפירוש בזה הוא, כי בתחילת בריאת האדם, הרי שהאלוקים עשה את האדם ישר (קהלת ז, כט), ומצד טבע האדם היה עליו להיות תמיד בשמחה, אכן חטא עץ הדעת גרמה והביאה יללה לעולם, בירידת זוהמא וטומאה. ולפי דרכו בקודש י"ל עוד במה שסחטה לו דייקא ענבים, שבזה ביקש הנחש הקדמוני לפתותה דכיון דענבים משמחים לב האדם, וכדכתיב (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש, על כן בא הנחש במרמה ובכחש לפתותם שעל ידי שיאכלו מן הענבים יוכלו לעבוד את השי"ת בשמחה ולהתעלות למעלה גבוהה יותר, אכן לבסוף נתהפך ויללה ועצבות באו לעולם.

ועי"ז כתב שם בהמשך באגרא דכלה, דמהאי מעמא נצטווינו בימי הסוכות (ויקרא כג, מ) ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, ולוקחים אתרוג לשמחה, למאן דאמר עץ שאכל אדה"ר אתרוג היה (ב"ר טו, ז), כי השמחה של מצוה הוא התיקון לחטא אדה"ר. ולזה יעקב אבינו שהוא היה עיקר תיקונו של אדה"ר כנודע, ולכן היה שופריה כאדם (ב"מ דף פ"ד ע"א), על כן יעקב במילואו כזה יו"ד עי"ן קי"ף בי"ת גם כן בגימטריא תשמ"ח, לרמזו על שמחת מצוה ותורה ועבודה, לתיקון חטא אדם הראשון שחטא בשמחת לב לעבירה, שאז מתעורר עיקר הכח של לילית הרשעה.

ורמזו נכון בתורה הק' מצינו לזה במה שנא' (בראשית לג, יז) יעקב נסע סכתה ויבן לו בי"ת, דידוע דאות במילוי נקרא בי"ת, כי בלא המילוי הוא אבן כמ"ש בספר יצירה. וזה שרמזו ויעקב נסע סכת"ה, היינו בהגיע חג הסוכות, אז ויבן לו בי"ת נעשה בתים מהאבנים היינו שנתמלא תיבת יעקב, והוא בגימטריא תשמ"ח זמן שמחתנו, על ידי שתיקן יעקב פגם שנפגם בחטא הקדמון ממילא נתקן ענין שמחה של מצוה כנ"ל, אתוד"ק בתוספת נופך.

ועי"ז יובן היטב הנאמר בריש פרשתו ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימ"ה ובני ישראל על אף היותם בארץ מצרים ערוות הארץ אשר שם שלט ביותר קליפת העצבות, התחזקו ביותר בענין שמחה ועבודת השי"ת, וזאת על ידי אשר את יעקב איש ובית"ו באו, היינו שעשו בתי"ם מהאבנים, והיה תיבת יעקב במילואו עם המילואים בגימטריא תשמ"ח, ועל ידי כן יכלו להכניע קליפת מצרים כנ"ל.

*

עתה נבין היטב ענין השמחה הגדולה בכל הכנסת ספר תורה, דהנה נודע מספה"ק (מגלה עמוקות, פר' ואתחנן, אופן קפו) דישראל"ל נומריקון יש שישים ריבוא אותיות לתורה, ואותיות התורה מכוונים כנגד שישים ריבוא נשמות ישראל, ועם בני ישראל ישראל כולם שורש אחד להם, ולכל אחד ואחד ישנו אות בספר התורה. וידוע מה שהאריך בזה בספה"ק ערבי נחל (פרשת האזינו, ד"ה ויאמר אליהם) שכאם פוגם האדם בנשמתו, הרי כביכול

נפגם ונפסל הספר תורה, יעו"ש.

והנה אמרו חז"ל (פסיקתא זוטא ואתחנן ו, 1) בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, וע"ד מוסר י"ל שהורו לנו חז"ל דאף מי שלא התנהג כראוי עד האי יומא, ובמעשיו פגם באות המכוון כנגדו בספר התורה, עכ"ז הבוכ"ע ממתין ומצפה לו שישוב בתשובה, ועד יום מותו תחכה לו בתשובה אם ישיב מיד תקבלו, וכאשר מקבל האדם על עצמו בקבלה גמורה מאי דהוה הוה מכאן ולהלן חושבנא, הרי שתשובתו מתקבלת לרחמים ולרצון לפני ארון כל.

ולזה בכל סיום כתיבת ספר תורה ששים ושמים עד למאוד, כי זהו בבחי' התחדשות לכל אחד להיות כבריה חדשה וכקטן שנולד דמי, ואף אם עד עתה הרי שפגם באות שלו בספר התורה, אכן כעת בהכנסת ספר תורה חדש להיכל הרי שמקבל האדם על עצמו עול מלכות שמים מחדש, ונעשה כבריה חדשה לחדש כנשר נעוריו, כי תמיד בכל עת ובכל זמן יכול כל אחד ואחד לתקן כל אשר עיוות וקלקל, ותמיד יש לו לאדם תקוה ותקנה אף אם נכשל ונפל עד מאוד.

ומן השמים נסתבב לערוך שמחה זו של הכנסת ספר תורה בפרשת שמות אשר שבוע זה הוא תחילת שבועות השוכבי"ם, אשר בהם בת קול יוצאת ומכרזת 'שובו בנים שובבים', ובוה מורים ענין הנ"ל שיש ביד כל אחד ואחד להתחדש כימים מקדם ולהיות כבריה חדשה, ואין הדבר תלוי אלא באדם עצמו, וכל עוד נשמתו באפו יכול הוא להתחדש להיות כקטן שנולד וכבריה חדשה, וממילא לזכות לשמחה של מצוה ולעבוד את השי"ת בשמחה ובטוב לבב.

ויובן בזה מה שנאמר במצות כתיבת ספר תורה 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת', והיינו שכשם שבכל ספר תורה ניכר הידור המצוה ביופי הקלף ויופי והידור הכתב וכו', כן נמי ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל, וכל אחד ואחד מישראל יכול לזכות להיות כספר תורה חדש, ואף יזכה שתהיה כל התורה והמצוות בעיניו בבחי' שירה ושמחה, היפוך דעת השוטים האומרים שקשה הוא להיות יהודי, ואכן המה בגין שפגמו רח"ל באמת הדבר

קשה בעיניהם, וזה גופא הסימן כי נתרחקו רח"ל מאת הקב"ה, ואדרבה האיש הירא ושלם הרי שהתורה הק' אצלו בבחי' שירה, שהוא זוכה לבחי' הכתוב אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה כנ"ל.

*

הנה מדרך המגידים הוא שבכל שמחה לקלם ולשבח את בעל השמחה, אכן כאן ביודעי ומכירי בבעל השמחה (ר' שלום) הי"ו, אשר הוא מקיים בעצמו הכתוב (מיכה ו, ח) והצנע לכת, אשר זהו סימן אמת של איש מישראל, שחפץ שלא ירבו עליו כלל דיבורים וכו', וככל שממעטים בדיבורים וכו' בעולם הזה הרי שכל השכר כולו שמור ומונח לו לעולם הבא.

מן המותר להרחיב נמי בשבחו של אביו ר' יצחק הי"ו, וכבר אמר הפסוק (משלי כו, י) טוב שכן קרוב מאח רחוק, שהוא מתגורר ממש בשכנותי, והמפורסמות אין צריכות ראייה, ומפורסם לכל גודל התמדתו בתורה רוב ככל שעות היום, ומעודו היה רחים ומוקיר תורה, וביותר מעת אשר חדל עוד לצאת לעסוק לפרנסתו והוא מנצל כל עתותיו וזמניו לעסוק בתורה, ונראה בחוש גודל אהבת התורה המפעמת בקרבו.

וכן בנו בעל השמחה הי"ו אשר זוכה לקבוע עתים לתורה יום ביומו, ואף מגדל צאצאיו אחריו לאהבת תורה ולעסק התורה. וזהו עיקר הברכה אשר שייך לכל איש מישראל, ובוה יבואר נמי שייכות המצוה הראשונה והאחרונה שנצטוונו בתורה, כי הראשונה הוא מצות פרו ורבו, והאחרונה הוא מצות כתיבת ספר תורה, ואמרו חז"ל (ב"ר ל, ו) תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים, וכאשר זוכה האדם הרי שמתקיים בו בחי' הכתוב (תהלים א, ג) והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרו יתן בעתו וגו', וזוכה להתענג על ה' בראותו בניו ויוצאי חלציו עוסקים בתורה וגדלים בתורה ויראת שמים. והברכה אחת היא לבעל השמחה שיזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, לעכטיגע אידישע דורות.

יעזור השי"ת שנוכל להתחדש במשהו וזוכה לעבוד אותו ית"ש מתוך שמחה והרחבת הדעת, ומתוך שלוות הנפש, וכבר יקויים בנו הכתוב (משלי יג, ט) אור צדיקים ישמח, ובכל בתי בני ישראל יהיה

אך ששון ושמחה ואורה, ונוכה ללמוד תורה מתוך נעימה וזמרה ומתוך תענוג ושמחה, והעיקר שנוכה לגאולה השלימה להגאל בגאולת עולם בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בסיום דברות הקודש נעמד מרן שליט"א יחד עם כל יושבי בימת הכבוד לריקוד של שמחה לכבוד התורה. בהמשך רקד מרן שליט"א ביחידות עם הנדיב הרה"ח ר' שלום צבי הי"ו, אביו הרה"ח ר' יצחק ארנפלד הי"ו מפעיה"ק, חותנו הרה"ח ר' לוי גוטמן מב"ב, ובני וחתני הנדיב. בסיום נפרד מרן שליט"א מבני קהלתנו לשלום.

משם הגיע מרן שליט"א לביקור במעונו של המחותן כ"ק האדמו"ר מגארליץ שליט"א, לרגל השמחה בהולדת הנינה בת להרה"ג ר' משה הלברשטאם שליט"א מפעיה"ק. ונכחו שם גם בניו הרבנים הגאונים הצדיקים: המחותן רבי יהודה אריה מארים צבי שליט"א אב"ד גארליץ ובניו, רבי חיים מנחם שליט"א, רבי ברוך שליט"א, רבי ישכר שלמה שליט"א, ורבי עמרם יוסף שליט"א, וכן נכדו - נכד כ"ק מרן שליט"א הרה"ג ר' משה הלברשטאם שליט"א, וזהו תוכן השיחה:

האדמו"ר מגארליץ: שמעתי בשם הרבנית של כ"ק האדמו"ר רבי משה מרדכי מלעלוב זצ"ל שאמרה, שכאשר ב' אנשים משתדכים ביניהם, אזי החלות של ה'מחותנות' הוא כשנולד להם נכד ראשון, אז נעשים 'אמתע מחותנים'...

מרן שליט"א: יש מימרא ששייכות של מחותנים הוא יותר מקרובי משפחה...

הגרי"א הלברשטאם: שלאחר מאה ועשרים יושבים

בעולם העליון עם המחותנים...
מרן שליט"א: ואם המחותנים הם גם קרובים, על אחת כמה וכמה...

בצאנז השתדכו הרבה עם משפחה...
האדמו"ר מגארליץ: מסופר שפעם נכנס אחד הנכדים אל מרן הדברי חיים ואמר שהציעו לו שידוך, אחד מהמשפחה, ואמר לו מרן הדברי חיים דעדיף שיהא ממשפחה אחרת כי כך המשפחה מתרחבת. ותוך כדי בא אחר לשאול שאלה כזו שהיו לו ב' הצעות אחת מהמשפחה ואחת ממשפחה אחרת, ואמר לו, למה לקחת משפחה אחרת שאינך מכיר, עדיף יותר שיהיה מהמשפחה...

מרן שליט"א: כשרואים בשמים איזה שידוך צריך להיות, אפשר להשיב לכל שואל כפי הנצרך לו...

רואים זאת גם בתשובות דברי חיים, שבתשובה אחת יכול ללמד זכות על שוחט שטעה, ומחפש כל טצדקי להצדיק אותו, ובתשובה אחרת יכול לצאת בחרב ובחנית בחריפות גדולה.

הרי יש בכל הלכה הרבה צדדים לכאן ולכאן, ובכל מקרה יכולים לצדד לזכות או לחובה, להחמיר או להקל, וצריכים בכל פסק הלכה לסייעתא דשמיא מרובה לכוון לאמת בהלכה זו לפי כל צדדיה, וצדיקי אמת יש להם הסייעתא דשמיא לידע מה לפסוק בכל פעם.

בישמח משה (פרשת משפטים) מביא מספר חן טוב (פרשת וארא) שעומק הדין אינו מושג אלא בהיות ה' עם השופט ומלמדו להועיל לכוון דין כהלכה.

*

הגרי"א הלברשטאם: אבי שליט"א מספר תמיד שאביו (האדמו"ר רבי ברוך) זצ"ל היה נוסע הרבה על שבתות אל מרן זי"ע בקרית צאנז...

מרן שליט"א: בכל שבת מברכים...
הגרי"א הלברשטאם: ותמיד חזר מלא התפעלות וסיפר על הרושם הגדול של עבודת הקודש...

ערב נכנס שנית להד"ח לשאול אותו לגבי השידוך הלז, והפעם השיב, ישר הדבר מאד (זעהר גלייך), כי הלא שמו של בנך הבחור הוא מענדל וישם הכלה המדוברת הוא פיגא בילא, והשמות מכוונים לזיווג של הרה"ק רבי מענדל מלינסק עם הרבנית הצדקנית שלו, הורי הרה"ק מראפשיץ, לפיכך טוב הדבר ויוולדו להם בנים כמו אלו שנולדו להם.

¹ ראה שם בתוך הדברים: דהנה כתיב בדוד (שמואל א טז, יח) וה' עמו, ודרשו שהלכה כמותו בכל מקום (סנהדרין צג, ב). וביאור הדבר על פי מ"ש החן טוב בפרשת וארא ובפרשה זו, הטעם דאשר תשים לפניהם, ואמרו ולא לפני הדיוטות ועובדי כוכבים ומזלות ואפילו דנין כדן תורה, לפי שעומק הדין אינו מושג אלא בהיות ה' עם השופט ומלמדו להועיל לכוון דין כהלכה, וכדכתיב (שופטים ב, יח) והיה ה' עם השופט, ואם אין הקב"ה בעת המשפט, יכשל בדין ולא ידע בין ימין לשמאל. לכן כתיב (תהלים קמז, יט-כ) מגיד דבריו ליעקב וגו' לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום, כי אין השכינה שורה על אומות העולם כידוע (ברכות ז, ב), עיין שם בחן טוב. וז"ש וה' עמו, היינו שהלכה כמותו, שמה מוכח ששכינתו ית' עמו, וכבר אמרו ביבמות (מב, א) להיות לך לאלקים לזרעך אחריו (בראשית יז, ז), אין השכינה שורה אלא על משפחה המיוחסת בישראל, ואם כן ממה שדוד נתכוון להלכה, ועל כרחך שהשכינה היתה שורה עמו, מוכח שהוא כשר לבא בקהל וממיוחסין שבישראל הוא, לא כמו שעלה על דעתו של דואג כדאיתא ביבמות (עו, ב) עיין שם.

² ראה בספר י"ג אורות (ח"א, עמ' ערב) שכן אמר הרה"ק מגארליץ זי"ע, שבעולם העליון אין עולה בניקל להתראות עם נשמת האב או נשמת הרבי, אבל עם מחותן אפשר להיפגש שם. ועיי"ש ביאור הענין.

ובספה"ק ארץ החיים להרה"ק בעל באר מים חיים זי"ע (תולדות המחבר, עמ' ז) מובא, שבעל הבאר מים חיים אמר למחותנו הרה"ק מאפטא זי"ע, שבעולם העליון נפגשים המחותנים יחד, ונפשו חשקה להפגש בעולם העליון עם מחותן חשוב כמוהו, והרה"ק מאפטא הסכים לבקשתו ונמשך קשר הידידות עד עולם, הגם שנתפרדה החבילה.

³ בספר דברי חנה (פרק א) מסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מפריסטיק זי"ע, כי כשהגיע לפרק האיש מקדש, דברו עבירו נכבדות את בתו של הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק זי"ע (השני), שהיה שארו, ונכנס אביו הרה"ק רבי לייבוש מדוקלא (בנו של הרה"ק מקשאנוב זי"ע) אל זקנו הק' מרן הד"ח בדבר השידוך הלז, והשיב, הלא הרב מלינסק הוא ממשפחתך, ומרגלא בפומיה דאינשי שמוטב להשתדך עם משפחה אחרת כי עי"ז המשפחה מתרחבת ומתגדלת. יצא רבי לייבוש והודיע לשדכנים שזקנו אינו מסכים לשידוך. הציעו אז לפניו את בתו של הרה"ק משינאווא זי"ע, והגם שלפי תשובת מרן הד"ח נשמע שגם על השידוך הזה לא יסכים מטעם הנ"ל (כי הרה"ק משינאווא היה דודו), מ"מ לא נמנעו מלהציע לפניו את השידוך, כי כלל גדול אמרו בצאנז אין למדים מן הכללות ולא כל אפיין שוין. לעת

שכאשר תלד תתן השם 'אהרן' ע"ש זקנו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע... וכך ידעו מה שיוולד... מרן שליט"א: שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע שאצל מרן הדברי חיים היו אלו מרחוק שואלים עוד לפני הלידה איזה שם ליתן, ולפי השם שאמר ידעו אם יהיה זכר או נקבה...¹

וסיפר מרן אאדמו"ר זי"ע, שפעם היה מרן הד"ח ממחר מאד לצאת לדרך וכבר היה על העגלה, ולפתע בא אדם אחד לשאול על שם, ואמר לו מרן הד"ח, אם יהיה בן תקרא לו כך ואם יהיה בת תקרא לה כך. והיה הדבר לפלא, כי בכל פעם היה אומר שם אחד. לבסוף נולד בן וקרא לו כפי שאמר לו מרן הד"ח, ולאחר שנים נישא הבן הזה עם אחת שנקראה באותה שם שאמר מרן הדברי חיים ליתן אם תיוולד בת... ומרן אאדמו"ר זי"ע הכיר את אותו אדם ושמע ממנו העובדא... וביאר הענין, כי הלא כל זיווג יש להם שורש אחד, ובאותו זמן שמרן הדברי חיים מיהר לדרכו, אמר מה שראה למעלה את אותו הזוג בלי לעיין יותר מדי...

האדמו"ר מגארליץ: בירושלים התגורר הרה"ח ר' ישראל הירשמן ז"ל, בנו של החסיד המפואר רבי חיים ריישער זצ"ל...

מרן שליט"א: רבי חיים היה מגיע לקרית צאנז אל מרן אאדמו"ר זי"ע לראש השנה, ושימש כבעל מקריא. הוא היה מתאכסן מאחד מחדרי המתיבתא, וזכורני מילדותי שהכנתי לו פעם כוס תה...

האדמו"ר מגארליץ: ידוע שכאשר ראה בפעם הראשונה את מרן זי"ע, נרעש מאד ואמר שצורתו דומה עד מאד לצורתו של הרה"ק מגארליץ זי"ע. וסיפר ר' שמואל ששמע מאביו רבי חיים, שפעם הביאו לפני מרן הדברי חיים ילד שלא היה יכול לדבר, ומרן הד"ח שאלו לשמו, והשיב, ואמר מרן הד"ח: מי נתן לך שם זה, אם האב והאם נותנים השם הרי יש להם רוח הקודש לזה, אבל אחרים צריכים לידע את השורש נשמה של הילד... ומרן הדברי חיים נתן לו שם אחר, ומאז התחיל לדבר כאחד האדם... ואמרו חסידים שעל הפסוק (בראשית ב, יט) 'נפש חיה

מרן שליט"א: הוא הכיר את מרן אאדמו"ר זי"ע עוד כשהיה ילד...

האדמו"ר מגארליץ: הוא אמר לי פעם, אתם רואים איך הוא מתפלל היום, בדביקות ובהשתפכות הנפש ובכיות, תדעו לכם שכבר כשהיה ילד ראיתי אותו להתפלל באופן כזה ממש...

מרן שליט"א: דודכם הרה"צ רבי מוטל זצ"ל סיפר שבצעירותו שהה פעם יחד עם מרן אאדמו"ר זי"ע אצל הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע, ומרן אאדמו"ר התפלל כדרכו באש להבה וכו', ורבי מוטל ניגש אחר כך אליו ושאל אותו למה הוא מתפלל כך וכו', והאם אפשר גם לבחון אותו... ואמר לו שיבחן, ואמר לו ר' מוטל איזה מדרש פליאה, ומרן אאדמו"ר שם יד ימין על שמאל והרכין ראשו כמה דקות ותיכף אמר פלפול נפלא גג על גג. ואמר לו ר' מוטל שלא יתכן שחידש זאת כעת על אתר, ומסתמא כבר היה מוכן אצלו... ואמר לו מרן אאדמו"ר זי"ע שיאמר לו מדרש פליאה אחר, ויצא וחיפש מדרש פליאה, ושוב היה כבראשונה ואמר לו פלפול עמוק, וכן היה פעם שלישית... וסיפר אח"כ ר' מוטל שבאמת ידע כבר מתחילה שחידש את הפלפול על אתר...^{*}

מרן שליט"א: הרי השבוע קרו הפסוק (שמות א, יז) 'ותחיינה את הילדים'. זכות פון די קינדער...

האדמו"ר מגארליץ: בטשערנביל נתנו שם בקריאת התורה באמצע השבוע.

מרן שליט"א: גם בדינוב נתנו בקריאה הראשונה, והבני יששכר זי"ע הקפיד על זה מאד משום 'נפש חיה הוא שמו'.

האדמו"ר מגארליץ: זקני הרה"ק רבי אלישע זצ"ל אכל קעסט כט"ו שנים אצל חותנו הגה"ק רבי מרדכי דוב מהורנוסטייפל זי"ע, ולפני לידת בנו הרה"צ רבי אהרן זצ"ל היה רבי מרדכי דוב צריך לנסוע לאיזה מקום, ובתו אמרה לו שאם תלד בן עוד תספיק לכתוב לו מברק ולשאול אודות השם, אבל אם תלד בת מה תעשה אז, כי בטשערנאביל נותנים השם לבת ביום הקריאה הראשון. אמר לה אביה רבי מרדכי דוב,

¹ קרה"ת אות רי"ט) עיין שם, וזה כמנהג זידיטשויב הנ"ל, ואולי נובע עוד מאת כ"ק מרן הגה"ק מוהרצ"ה זלה"ה בעל העטרת צבי ז"ל, אשר הגה"ק הבני יששכר ז"ל, התלונן בצל קורתו איזה פעמים, כמבואר בהוספותיו לספר סור מרע ועשה טוב, ואין חידוש אם היו שניהם בדיעה אחת גם בזה.

² ראה בשיעור חורש"י פרשת ראה תשל"ה: אצל צדיקים ראו בחוש כי הם ידעו מראש אם זכר תלד או נקיבה, וכשהיו באים לשאול את זקה"ק מצאנז זי"ע איזה שם יתנו כשיוולד התינוק, היה אומר שם של זכר או שם של נקיבה ומזה היו יודעים בבירור אם זכר הוא או נקיבה, וכ"ק אאדמו"ר זי"ע היה נוכח פעם כשבא אחד לשאול את זקה"ק איזה שם יתן לתינוק שעומד להיוולד אצלו, והשיבו זקה"ק תקרא לו יעקב, והלה כנראה לא היה מחוכם ביותר ושאל שוב ומה יהיה אם תוולד בת, השיבו זקה"ק גם אז תקרא לו יעקב... הייתי יכול להאריך כל הלילה בענינים נפלאים ממה שאני יודע וממה ששמעתי מגדולת כח הצדיקים אשר עליהם נאמר (עמוס ג, ז) כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, אך אכ"מ.

¹ ראה להרה"ק בעל דרכי תשובה ממונקאטש זצ"ל בשו"ת צבי תפארת (סימן פט, אות ב): ואשר שאל על מי שנולד לו בת למזל טוב באמצע השבוע, אם לקרוא לה שם תיכף בעת קריאת ספר תורה הסמוך והראשון, או להמתין על שבת קודש. הנה שמעתי בשם כ"ק זקני הגאון הקדוש רבינו מהרצ"א זצללה"ה בעל בני יששכר, שהזהיר לקרוא לה שם תיכף בקריאת ספר תורה הסמוך, באמרו, בשלמא כשנולד בן, כן צייתה התורה להמתין שמונה ימים עד יקראו לו שמו, אמנם בנקבה מדוע נמתין אפילו יום אחד מבלי לקרוא שם בישראל, כי את אשר יקרא לו נפש חיה הוא שמו, וממשיך קדושת ישראל על הולד, ואיך יאחר זה מיום קריאת התורה הראשון האפשרי, עד כאן תורף דבריו הקדושים. עכ"ד, ועיי"ש מה שכתב בביאור הענין.

וראה עוד בשו"ת מנחת יצחק שם, בהמשך לדבריו הנ"ל: אמנם בספר תפארת בנים מאת הגה"צ בעל דרכי תשובה ז"ל הביא בשם הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל לקרוא לה שם תיכף בעת קריאת ס"ת הסמוך להלידה וכו', וכן צוה לשואליו נכדו הגה"צ בעל מנחת אלעזר ז"ל, כדאיתא בספר דרכי חיים ושלוי' (סדר

ברלין. והנה עד בואו שמה נמנעו החסידים לאכול משחיטת המקום, אבל כשהגיע השוחט הנ"ל להתגורר שמה הגיע אליו רב העיר בבקשה שיאות לשמש שם כשו"ב, והוא אמר שאם יסדרו הכל שיהיה על צד היותר טוב כפי שדורש, יסכים להיות שוחט ובודק. הסכימו בני הקהילה לזה והוא החל להתכונן למלאכתו. לילה קודם שהיה צריך להתחיל בעבודתו בבית השחיטה, בא אליו הרה"ק מגארליץ בחלום הלילה והוכיחו: וכי בשביל זה נתתי לך כתב קבלה לשחוט, כדי שתהיה שוחט בברלין? התחיל ר' בנימין לבכות ולהתנצל שהרי דרש שיעשו הכל כדת וכדין וכו'. ואמר לו הרה"ק מגארליץ: יודע אני שלא תשנה מאומה ותעשה הכל בנאמנות, רק אני חושש מזה שעד עתה ידעו החסידים ויראי ה' שאין לאכול בשר בברלין, אבל כעת יודעו שהתמנית לשוחט ויתחילו להתיר לאכול מכל הנשחט שם, וכל התוצאות והמכשולות שיצאו מזה יהיה על האחריות שלי.

המשיך הרה"ק לומר לו: תן לי את ידך, והושיט ונתן את ידו, וכשהתעורר משנתו נוכח שידו הימנית משותקת, בלי יכולת להזיזה. כשהלך להיבדק אצל הרופא, אמר לו שחייבים לקטוע את ידו כי יש חשש שלא יתפשט בכל גופו, וקבעו לו תור לניתוח לעוד מספר ימים, אבל ר' יאמיש היה רגוע והרהר שלרבו היתה אהבת ישראל גדולה ובודאי לא יענישו בחומרא כזו על שגגתו. בנתיים, משראו אנשי הקהילה שהוא אינו יכול לשחוט, חיפשו שו"ב אחר וכל ההסכם עמו התבטל ממילא. ומיד למחרת כאשר קם ר' יאמיש משנתו ראה שידו התרפאה לגמרי והוא יכול להזיזה כמקודם... מרן אאדמו"ר זי"ע הכיר בעצמו את ר' יאמיש שוחט...

האדמו"ר מגארליץ: היתה משפחת שענדארף שהרה"ק מגארליץ שלח את אבי המשפחה הרה"ח ר' אשר ישעיה ז"ל לגור בדייטשלאנד לשמש שם כשוחט. והוא בכה מה יהיה שם עם בניו, ואמר לו הרה"ק מגארליץ, 'אויף מיין אחריות'... וכבר מאז שמונה דורות שכולם יראים ושלמים¹.

אף שקלקלתם ואמרתם אחינו המסו כו' היה לכם להאמין על ידי הניסים שראיתם בחוש העמוד אש וענן ההולך לפניכם, ובדבר הזה אינכם מאמינים, רוצה לומר, ואתם אפילו הניסים הנגלים דהיינו עמוד אש וענן שאתם רואים אינכם מאמינים מחמת שאתם מגושמים כל כך, והוכיח אותם ששימו לב לגודל הניסים והנפלאות שעשה עמהם השם יתברך בכל עת, ועל ידי זה יזדכרו ויתקדשו בקדושה רבה.

¹ וראה בגליון בצילא דמהימנותא (במדבר תשס"ז) מה שסיפר הרה"ג רבי ישראל ברזובסקי שליט"א אב"ד סלונים ביתר: המחותן (ממשפחת פרלמן) הוא נכד רבי חיים ד"ן, רבי חיים גראנער, בן רבי הערשלה גראנער. שמעתי מהמחותן שליט"א שאביו היה בן ר' חיים הנ"ל. לרבי חיים, היה חתן, בשם רבי חיים שאול שענדארף זצ"ל, פעם נסע חתנו הנ"ל עם אשתו בת ר' חיים הנ"ל להרה"ק מגארליץ זי"ע, והלכה היא לבקר את הרבנית מגארליץ ע"ה, ושוחחה עמה, לפתע עבר שם הרה"ק מגארליץ והתחיל לדבר עמה בלשון דייטש. אמרה הרבנית, למה תדבר כך, הרי היא בת ר' חיים ד"ן. לימים רצה רבי חיים שאול הנ"ל לעבור לדור לדייטשלאנד, וחותרו ר' חיים התנגד לזה, אך לאחר שנזכרו בדיבורים הללו של הרה"ק מגארליץ זי"ע

הוא שמו' כתב התרגום לרוח ממללא, ולכן יש שייכות בין שם האדם לכוחו לדבר...

אחד הנוכחים: רבי חיים נסתלק ביום ג' שבט...
מרן שליט"א: בשנת תשכ"ד... באותה תקופה נסתלקו עוד שניים מזקני חסידי צאנז המופלגים, רבי ברוך יצחק פריינד זצ"ל (ביום א' ניסן) ורבי מרדכי הערש שמרלר זצ"ל (ביום כ"ב ניסן), ומרן אאדמו"ר זי"ע הספידם בדבריו ביום היא"צ של מרן הדברי חיים ביום כ"ה בניסן¹.

הגר"ח מ: הרה"ח ר' הערשל הירשמן היה נכדו של רבי חיים, ובסוף ימיו היה סועד אותו ומלווה וכו'. ופעם אירע שנפל ל"ע בדרך ואשפזו אותו בבית החולים שערי צדק, וכיון שנחבל קשות וכבר היה זקן מופלג, לא תלו הרופאים הרבה תקוות. ולמחרת כשבא אליו להניח לו תפילין, אמר לו רבי חיים שהיום ייצאו מבית החולים, וכבר חשב שזקנו יצא מדעתו, וסיפר רבי חיים שבבילה נתגלה אליו רבו הרה"ק מגארליץ זי"ע בחלום, ואמר לרבו ראה איך אני נראה. והרה"ק מגארליץ שאלו כמה דברים אם הוא מקפיד בהם ב'חמין' שאוכל בשבת קודש, וכשענה שעושה כך, אמר לו הרה"ק מגארליץ, אני אגע בכל איבריך ועוד היום תצא מכאן... וכן הוה.

ושם היו שני רופאים, אחד מהם יהודי אבל אינו מאמין, והשני היה רופא נכרי, והיהודי אמר שאינו רואה תקוה שיצא מכאן בחיים, אבל הרופא הנכרי אמר שאצל יהודים אי אפשר לדעת, כי אצלם יתכן שיכנסו חולים אנושים ויצאו בבריאות... וכן הוה. אבל גם אחרי המופת הגלוי הזה עדיין נשאר הרופא היהודי אפיקורוס ואילו הגוי האמין יותר...

מרן שליט"א: ידוע מהרבי ר' אלימלך זי"ע, שיכולים לראות ניסים ועדיין לא לבוא לידי אמונה...
בענין התגלותו של הרה"ק מגארליץ בחלום, שמעתי עובדא ממרן אאדמו"ר זי"ע, שהרה"ק מגארליץ זי"ע לא נתן מעולם כתב קבלה לשום שוחט, רק לאחד בשם ר' בנימין [שנקרא ר' יאמיש שוחט] שהיה שו"ב דק"ק טורנא. פעם הוצרך לעבור מאיזו סיבה להתגורר בעיר

¹ וכה אמר בתוך הדברים: אינני יכול לדבר לפני קהל עם ועדה היום ביומא דהילולא הפ"ח של זקני הקדוש מצאנז זי"ע, מבלי להזכיר את האבידה הגדולה שפקדה אותנו בחדשים האחרונים כאשר נלקחו מאתנו בזה אחר זה הנהו שלשה עמודי חסידות צאנז בארצה"ק אשר זכו עדיין להסתופף בצלם של בניו הקדושים של זקני הקדוש, והאצילו מאורם על ביהכנס"ס זו בקרית צאנז כמה וכמה שנים, ה"ה הרה"ח הצ' מוה"ר חיים ריישר ז"ל, הרה"ח הצ' מו"ה ברוך יצחק פריינד ז"ל, והרה"ח הצ' מו"ה מרדכי צבי שמרלר ז"ל... יתכן ויימצא יהודי שירצה להשלים את עצמו ולהתמסר לעבודת השי"ת כמו החסידים הצדיקים ר' ברוך יצחק ז"ל ור' חיים ריישר ז"ל ור' מרדכי צבי ז"ל, אך מאיפוא יקחו להם רביים קדושי עליון כמו שלהם היה, ועל זה ידו כל הדווים...

¹ ראה בספה"ק נועם אלימלך (פרשת דברים): ועוד הוכיח אותם, ובמדבר אשר ראית כו' ובדבר הזה אינכם מאמינים בד' ההולך לפניכם כו' באש לילה כו' ובענן יומם, ולכאורה ובדבר הזה אינו מדויק, אך כשאדם הולך בגשמיות ועניני עולם הזה יום יום, על ידי זה הוא נתגשם כל כך שאפילו הניסים והנפלאות הנגלים והנראים בחוש הראות אינו מאמין. וזהו שהוכיח אותם,

תחילה סימן יפה לבנים, כי מצינו (סוטה יב, א) 'הנושא אשה לשם שמים כאילו ילדה', וזה הכוונה 'בת תחילה', רצ"ל כשנושא אשה לשם שמים ונחשב כאילו ילדה, אזי זה סימן יפה לבנים, שיהיו לו בנים מהוגנים...

מין שליט"א: בעל ה'קצות' זצ"ל (בהקדמה לספרו שב שמעתתא) כתב בענין זה, שבן רומז לתורה ובת על יראה'...

מין שליט"א: מין הדברי חיים אמר עליו שהיה לומד תורה לשמה"א.

מין אאדמו"ר זי"ע סיפר ששמע מאביו זקה"ק מרודניק זי"ע שנכנס פעם להיכל קדשו של מין הדברי חיים לביל יוהכ"פ ומצאו יושב ומעיין בספר קצות החושן"ב.

האדמו"ר מגארליץ: היו אצל חסידים שלא למדו כ"כ בקצות, כיון שהיה מתנגד גדול לחסידות, אבל מין הדברי חיים למד בזה הרבה, והוא הכניס זאת אצל חסידים. וסיפר מין הדברי חיים שפעם ישב בעל הקצות כל הלילה מלילות החורף והתעמק בלימודו, כשרגלו האחת מונחת על הספסל, וידו על מצחו, ומחמת הקור נקפא ידו עד שבבוקר כשהפריד ידו נתלש חתיכת עור ודם רב זב ממנו, ומין הדברי חיים הפליא זאת עד מאד שלמד כל כך במסירות נפש...

מין שליט"א: הוא היה כמעט בדורו...

הגרע"י: כשהדפיס בנו של ה'קצות' את ספרו של אביו 'אבני מילואים', לא הצליח למוכרו כל כך, כי כל הסביבה היתה של חסידים, ויעץ לו אחד ממכיריו החסידים שילך אל המגיד מקאזניץ לבקש ממנו המלצה, וכן עשה, ואז הצליח במכירת הספר. ואותו חסיד ביקש ממנו שכאשר יהיה בקאזניץ יזכיר אותו לזש"ק, והחסיד נושע, ואמר על זה בנו של הקצות: מעשה שטן הצליח...

מין שליט"א: המגיד מקאזניץ היה ידוע ומפורסם

גדולה, וקודם שישב ללמוד היה דרכו שהלך בחדר מיוחד ועשה תשובה בבכי' עצומה שלא יהיה בכלל ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, עכד"ק.

וכע"ז סיפר הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך זצ"ל למין שליט"א (בצילא דמהימנותא, וארא תשע"ב): שמעתי בצעירותי הרבה פעמים מהגאון מטשעבין זצוק"ל בשמו של מין הדברי חיים זי"ע, עובדא נוראה על צדקותו של בעל הקצות. והיה זה כאשר שאלו פעם את מין הדברי חיים מדוע זכה ספרו של הקצות"ח לעלות על שולחן מלכים ולהתקבל כ"כ בקרב ציבור הלומדים מה שלא זכו אחרים לכן, וענה מין הדברי חיים דדבר ראשון עלינו לדעת כי ספרו הוא ספר מיוחד המלא בגאונות ובסברות עמוקות, ודבר נוסף שכ"כ התקבל, מכיון ששמע מתלמיד של הקצות"ח שרבו מדי יום לפני השיעור שמסר לתלמידיו היה יורד למרתף שהיה סמוך לביתו והיה מתבודד שם קרוב לשעה, ופעם החליט אחד התלמידים - שהיה חסיד, והקצות היה מתנגד - לעקוב על מעשיו של רבו במרתף, וראה את רבו כשהוא שוכב על הרצפה וזועק בבכיות נוראות ובדמעות את הפסוק 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך' פעם אחר פעם, וכך היה כל יום, ומחמת צדקותו המופלגת זכה שספרו יתקבל.

^ב וראה עוד בספר 'חמדה גנוזה' (ח"ב, עמ' יט) בשם הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל, שמין הדברי חיים זי"ע אמר שמי שלומד תדיר בספר קצות החושן, אזי כאשר ישאלוהו בשמים פלפלת בחכמה, יוכל להשיב הן, כי דברי הקצות הם פלפול בחכמה.

מין שליט"א: ראו אצלו כמה וכמה ענינים נפלאים על עיניו הצופיות. וכמו הסיפור עם הרה"ח ר' חיים געלב ז"ל...

וכיבד את מין שליט"א בלחיים, ואחלו זה לזה וכו'.
האדמו"ר מגארליץ: ראיתי מובא מהיעב"ץ (מגדל עוז, תעלת בריכה עליונה, אות טו) למה עושים שלום זכר רק בלידת בן ולא בלידת בת, הרי לכאורה גם לה יש חלק בתורה. ואומר שבאמת הנשמה של הזכר היא אחת עם נשמת הנקבה שעתידה להינשא לו, ומשום שרוב התורה הוא אצל הזכר לכן כבר יוצאים בשלום זכר שעושים לו...

מין שליט"א: עיינתי לאחרונה בהא דישראל נוטריקון יש שישים רבוא אותיות לתורה (מגלה עמוקות, פרשת ואתחנן אופן קפו) - שכבר עמדו בזה היאך מתאים החשבון - אם זה כולל גם את הנשים. כי הלא בפשטות שישים רבוא ישראל במדבר היו רק הזכרים. ויש אומרים דכיון שנשמת האשה היא אחת עם בעלה^ה, לכן גם היא בכלל.

ופרשו בזה לשון חז"ל (קידושין ב, ב) 'שדרכו של איש לחזר על אשה', כיון שהיא בעצם חלק מנשמתו שנפרדה בלידתם, וכעת היא מחזר למצוא האבידה.

האדמו"ר מגארליץ: שמעתי מהרה"ח ר' אלעזר ביין ז"ל, שלמד בישיבת טשעבין, שכאשר נולדה לו בתו הבכורה נכנס לקבל ברכה מרבו כ"ק האדמו"ר הבית ישראל מגור זצ"ל, וכשסיפר שנולדה לו בת תחילה, גער בו הבית ישראל ואמר, א חסידישע יונגערמאן... כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי (אבות ד, ד)... וכמובן שר' אלעזר נבהל מאד, אבל הבית ישראל תיכף אמר לו בבת שחוק, גם אני הייתי חסידישע יונגערמאן והיתה לי בת ראשונה...

הגרי"א הלברשטאם: כ"ק האדמו"ר הלב שמחה מגור זצ"ל ביאר מה שאמרו חז"ל (בבא בתרא קמא, א) 'בת

היה זה לסמך כי חזה ברוח קדשו שילכו לדור שם, ולבסוף יצא מזה תשועה כי משם הגרו לארה"ב, וכך נשאר כל המשפחה בחיים, ולא נספו עסקי הקדושים במלחמה הנוראה.

^ו כמובא בזוה"ק (פרשת לך): וכד נשמתינ נפקין, דכר ונוקבא כחדא נפקין, לבתר כיון דנחתי, מתפרשן דא לסטרא דא ודא לסטרא דא, וקב"ה מזווג לון לבתר, ולא אתיהיב זווגא לאחרא אלא לקב"ה בלחודו, דאיהו ידע זווגא דלהון, לחברא לון כדקא יאות וכו'.

^ז ראה שם (ד"ה יראת ה'): ובזוהר כינה להיראה בשם בת, ולתורה בשם בן. ואפשר בזה רמזו בש"ס (בבא בתרא קמא, א) 'בת תחילה סימן יפה לבנים דרביא לאחאה', עפ"י מ"ש באבות (ג, ט) כל שיראתו קודמת לחכמתו כו' וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו כו', וזהו 'בת תחלה' היינו היראה, 'סימן יפה לבנים', היינו תורה, 'דרביא לבנהא' דע"י היראה התורה מתקיימת. ובה יבואר פ"י שירת האזינו, וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו, היינו מה שמקדימין בן לבת, פירוש תורה ליראה, ויאמר אראה מה אחריתם כי דור תהפוכות המה שמהפכין הסדר, וע"י כך בנים לא אמון בם, פירוש גם התורה לא תתגדל ותתקיים בהם.

^ח וראה בספר 'עבודת הלויים' (להג"ר אלטר שלום יחיאל גולדבערג, דומ"צ פאביאניץ, בהקדמה): שמעתי מכ"ק אאדמו"ר הה"ג הצדיק חו"פ כו' מהור"ר נפתלי צבי זצלה"ה, בשם כ"ק אדמו"ר הגה"ק רשכבה"ג זצוקלה"ה מסאנו, שאמר על ס' קצות החושן ז"ל שנתקבל כל כך בעולם, וכבר ה' גאונים גדולים ממנו ולא זכו לזה, אלא שלימוד הקצה"ח היה ביראה

כדי למחות, וזאטוטים זרקו כדורי שלג על הרה"ק מאפטא, ורב העיר לא הסתפק בכך ואמר שעל פי דין היה צריך לנדונו. באותו רגע הופיע אחד מתלמידי הרה"ק מאפטא וכשנוכח מה מתרחש שם צעק 'דרך ארץ, איפה נמצא הדין שמי שמקדש את הלבנה אחרי הזמן חייב נידוי?', והשתיק את הנאספים.

והרה"ק מהר"י מבעלזא אמר לנכדו מהר"א: היות ואתה נכדו של הרה"ק מאפטא, אתה מחויב למחות נגד אלו שביזו אותו, לכן תכתוב הגהות על הקצות, ואמרו החסדים שבכך רצה לעשות טובה לבעל קצות החושן שלא יהיה עליו קטרוג למעלה על בזיון הרה"ק מאפטא.

הרה"ק מאפטא אמר אח"כ כי האבנים לא נגעו לנפשו כל כך כמו הדיבורים של הקצות, שהיה ירא פן ח"ו יצא דבר החרם מפיו, כי הוא מרא דאתרא.

מִרְן שְׁלִיט"א: מִרְן אַדְמוֹר זי"ע לא סיפור מעולם עינים כאלו... גם לא במה שהיה נוגע לצאנז... והיה אומר שאינו נוגע להיום כלל.

הַאֲדַמוֹר מִגַּאֲרְלִיץ: אבי זצ"ל סיפר שזוכר פעם אחת שאביו סטר לו, כאשר עיין בספר שכתוב בו על המחלוקת הידועה...

מִרְן שְׁלִיט"א: הוא היה אומר תמיד על אביו זקה"ק מרודניק זי"ע, שאע"פ שבצעירותו אחר נישואיו אכל קעסט בצאנז, והיה ער לכל תקופת המחלוקת, אע"פ"כ לא שמע מאביו מעודו אפילו מילה אחת שהיה בכל אותה התקופה.

מִרְן אַדְמוֹר זי"ע בימי בחרותו בתקופת מלחמת העולם הראשונה היה מוכרח לברוח עם משפחתו מעיר מגוריו רודניק, והגיעו לקליינווארדין, ולמד בישיבה בעיירה קעמיטש הסמוכה, ששם למדו קבוצה של בחורים מופלגים - והיו שם גם כמה בחורים מחצרות בית רוזין, ומטבע הדברים נתעוררו וויכוחים מפעם לפעם וכו', ואביו זקה"ק מרודניק זי"ע, כשבועיים קודם הסתלקותו כתב לו מכתב ובתוך הדברים כתב לו ששמע שיש שם וויכוחים וכו', "תאמין לי בני יקירי שמעולם לא דברתי בגנות שום אדם".

ההגהות פותחות במלים: 'נצטוויתי מפי כ"ק מִרְן זְקִינֵי שְׁלִיט"א', וידוע שכשנפטר מִרְן מהר"י היה מִרְן מהר"א בן ארבע עשרה שנים בלבד, ועוד בחיי זקנו כתב את ההגהות על הקצות. אחרי שנים רבות שמעתי שהעתק מקונטרס זה הגיע לידי הגאון רבי דוב בעריש מטשעבין, כשדיברתי עם הגאון כאן בירושלים על אודות חידושים אלה שיבא אותם למאד ועודדני להדפיסם, באמרו שהם חידושים נפלאים, אבל הקונטרס נשאר בביתו בחו"ל, חלק קטן ממה שזכרתי הדפסתי בנתיבות, חוברת ג', שיצאה לאור בשנת תשכ"ג, וכן הדפסתי בספר מהר"א עמוד רי"א. שמעתי גם שאצל מִרְן מהר"י היה קונטרס גדול מההגהות, וההגהות שהיו דבוקות לקצות היו רק חלק מהן. כל המעיין בהגהות אלה שכתב בגיל בר מצוה, או אולי לפני זה, מתרשם כאילו הכותב הוא זקן ורגיל, גאון בעל שיעור קומה המתפלפל בדברי הקצות מתוך כבוד ראש עצום ובהגיון נוקב, מן הקושי והפלפול והשקלא וטריא ניכר בעליל שהילד אהר"ל בקי וחריף שאין כמוהו. מִרְן סיפר פעם לצדיק רבי ירחמיאל יהודה מאיר מאמשינוב, שבילדותו כתב הגהות על 'קצות החושן' בפקודת זקנו, והוסיף: 'דאס איז געוועזן איין רעבישע זאך'.

בגאונותו בתורה, והיו לו חיבורים והעמיד תלמידים. **הַאֲדַמוֹר מִגַּאֲרְלִיץ:** ידוע על כ"ק הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל שעשה חיבור על הקצות. שמעתי מהרה"ג ר' קלמן לנדאו ז"ל, ששאל על כך את הגאון הרב מטשעבין זצ"ל, כי היה זה דבר מוזר בעיניו שהרה"ק מבעלזא עשה חיבור על הקצות, ואמר לו הרב מטשעבין שהוא ראה בעיניו קונטרס זה בעת שהיה פעם בבעלזא, ואף חזר לו על כמה עינים שנדפסו שם.²

עוד סיפר לו הרב מטשעבין, שהיה נוכח בשולחנו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זצ"ל וראה שכאשר נכנס בנו הרה"ק מהר"א להיכל, הפיל הרה"ק מהר"י איזה חפץ שהיה על השולחן והתכופף בעצמו להרימו, כיון שרצה לקום לכבוד בנו ועשה זאת באופן נסתר.

אמנם אביו הרה"ק מהר"י זצ"ל אמר לו שישרוף הקונטרס, כי חשש מפגיעה בכבודו של הקצות, שכן היו שם השגות עליו.

מִרְן שְׁלִיט"א: הרה"ק מהר"י מבעלזא היה ידוע בגאונותו, והיה מדבר בלימוד עם אחרים.

מִרְן אַדְמוֹר זי"ע היה אצלו כמה פעמים בבחרותו. וסיפר לי כ"ק גאב"ד נאראל זצ"ל, שהרה"ק מהר"י הורה לכבד את מִרְן אַדְמוֹר זי"ע בעליית מפטיה, וזה היה חידוש בבעלזא.

כשהיה שם היה מתאכסן אצל בנו הרה"ק מהר"א זצ"ל. **הַגְרִי"ש:** הרה"ק רבי יהושע מיערוסלאב זי"ע בשמחת נישואיו עשה פלפול והזכיר מדברי הקצות, ואמר לו אביו שהרי זקניך באים לשמחה, וביניהם הרה"ק מאפטא, והיה איזה ענין בינו ובין הקצות, מעשה עם קידוש לבנה. ואמר לו שיעשה פלפול חדש ושיהיה עם 'פני יהושע'...

מִרְן שְׁלִיט"א: מה היה המעשה עם הרה"ק מאפטא? **הַגְרִי"ש:** הרה"ק מאפטא הגיע פעם לעיר סטרי, ששם כיהן הקצות כרב, והיה אז ט"ז בחודש, והוא טרם קידש הלבנה, כי עד אותו היום לא נראתה ברקיע. לקח הרה"ק מאפטא מסכת סנהדרין ולמד שם בדף מ"ב ענין קידוש החודש, וקידש את הלבנה. כשספרו לרב העיר שהרבי מאפטא מקדש את הלבנה, יצא החוצה

² ראה בספר 'בקודש פנימה' (עמ' קכז): גאון הגאונים רבי דוד מנחם מאניש באב"ד מטארניפול ז"ל בעל חבצלת השרון, מן היושבים ראשונה במלכות בית בעלזא ומגדולי התורה בדור אחרון, העיד עליו [על הרה"ק מהר"א], שעוד בימי ילדותו ידע את הספר 'קצות החושן' על חו"מ בעל פה, ישר והפוך. ידוע כי כ"ק מִרְן מהר"י זי"ע הורה לנכדו מִרְן ז"ל לרשום ולהעלות עלי גליון את הערותיו והשגותיו על ה'קצות', והוא עודנו ילד בגיל י"ב שנה, טרם הגיע לעול המצוות, ומִרְן אכן עשה כמצוותו. החיבור הפותח במילים 'נצטוויתי מפי כ"ק מִרְן זְקִינֵי שְׁלִיט"א', הכיל קונטרס גדול וכביר, והפליא בזמנו את גדולי התורה שעיינו בו. ניכר היה מבין כותלי החיבור כי הכותב הינו גאון עצום, זקן ורגיל, שידי רב לו בכל מכמני התורה. והיה זה כאמור עוד בחיי זקינו שנפטר בשנת תרנ"ד. לדאבונו לא שרד מתכריך הכותבים כי אם דברים בודדים בלבד, מזכרונם של עדי ראייה שראו את החיבור בבעלזא...

עוד ראה בספר 'אדמו"רי בעלזא - מהר"א': כשהייתי פעם בבעלזא בערב הפסח, בשעת ניקוי הספרים של מִרְן מהר"י ואיוורורם, ראיתי את הקצות וההגהות, שהיו כתובות על גליונות שהיו דבוקים לשער הספר, מיהרתי להעתיק כמה שאפשר יותר, וחבל על דאבדין.

יעשה לגבי שימוש חשמל בשבת, שהליטאים אומרים לו שלא ישתמש. ענה לו אבי זצ"ל, מחנובקער רבי ה'בעלזער רב' כבר פסק והורה לנו שמותר...
הגר"ב: מנהגו של מרן זי"ע שלא לברך 'הגומל' בשם ומלכות על נסיעה באווירון, גם היה על פי דבריו של הרה"ק מבעלא זצ"ל.

מרן שליט"א: בפעם הראשונה שהגיע מרן אאדמו"ר זי"ע לארץ ישראל, בשנת תשט"ו, נסע עם אווירון, אבל כשביקר אז אצל כ"ק הרה"ק מבעלזא זצ"ל הבין ממנו שעדיף יותר לנסוע עם ספינה ולא באווירון^ט, ובפעם הבאה נסע מרן אאדמו"ר זי"ע עם ספינה לארץ ישראל כדי לכבד את דברי הרה"ק מבעלזא^ט. הרה"ק מבעלזא אמר לו על זה מבלי שמרן אאדמו"ר ישאל אותו.

ביארו את הוראתו של הרה"ק מבעלזא לא לומר ברכת "הגומל" אחרי נסיעה באווירון, על פי המובא בספה"ק "דברי יחזקאל" (על אגדות, שבת קמ, ב) על הגמרא (יבמות קכא, א) "תנו רבנן, נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף, אשתו אסורה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, מים שיש להם סוף, אשתו מותרת, ושאין להם סוף, אשתו אסורה", שקשה, כי הלא רואים בכמה ענינים, שחז"ל הקילו משום עיגונא, ולמה כאן החמירו רבנן שאשתו אסורה בגין חשש רחוק. ומבאר, שבזה שחז"ל אסרו לאשה להינשא, משום שהבעל בחזקת חיים, עוררו שיש תקוה לאדם להינצל ולהישאר

כ"ק אחי שליט"א, ואמר לי "איך וויל זיין אין ארץ ישראל (=צוני להיות בארץ ישראל) שהרי במטוס קשה לי לנסוע לחו"ל ובספינה עוד יותר קשה, עטף זעהט אז עס איז נישט דאס וואס מען האט געזאגט (=רואים אתם, שאין זה כפי שאמרתם, כלומר שהמצב הרוחני אינו כה גרוע).

כן מופיע בענין זה במכתב ששלח הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל אל ידידו החסיד המפורסם ר' ישראל יקר ביגלאייזן ז"ל בפר' שמות תשט"ז, יום לאחר שבנו ר' משה שב לארה"ב, וכה כתב שם: "ובענין מטבעות עבור הבנין השיב כ"ק אדמו"ר שליט"א שיבקש זמן על זה ויתן, וגם כ"ק י"נ לא הי' שובע רצון ליתן לו מטבעות מחמת כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א אינו שבע רצון מזה שנוסעים עם אווירון, לא רוצה לשלוח עמהם שום דבר ג"כ, זה היתה הסיבה שלא רצה ליתן המטבעות על הבנין, ואי"ה יהי' הזדמנות אקבל ואח"כ אשלח".

ובבטאון 'צאנו' (אב תשס"ז) הובא בשם הגה"צ רבי שמואל אונסדורפר זצ"ל, שהרה"ק מבעלזא אמר למרן זי"ע: מלפנים רבו חששותי מנסיעה דרך האויר, אך לבסוף הרהרתי שאולי עדיף ככה, כי הנסיעה דרך הים גורמת הרבה ביטול תורה, הסכמתי איפוא לטיסה באווירון.

^ט ראה שיעור חורש"י פרשת בהעלותך תשל"ז: "מלפנים הייתי נוהג כמנהג העולם, שלאחר שעוברים את הים בספינת אויר, מברכים ברכת הגומל בשם ומלכות, כדין יורדי הים שצריכים להודות. כשבאתי לארץ ישראל בפעם הראשונה וביקרתי אצל הרב מבעלזא זי"ע, שאל אותי אם הגעתי בספינת אויר, וכשענית לי בחיוב, נענה כלפי - בלי שאשאל אותו מאומה - ואמר: לדעתי אין לברך ברכת הגומל אחרי שנוסעים בספינת אויר. וגברא רבא אמר מילתא בוודאי שכל דבריו אמת וצדק, ואם קבלה הוא נקבל מפי אדם גדול".

ובבטאון 'צאנו' (גל' רצ) הובא תוכן שיחת קדשם, כפי שהעלה על הכתב הרה"צ רבי חכם צבי הלברשטאם זצ"ל, שהרה"ק מבעלזא שאל את מרן זי"ע אם הגיע באניה, ומרן השיבו שעד פאריז הפליג באניה ובאמצע הדרך הצטנן ולא חש בטוב, ומשם נסע באווירון. אמר לו הרה"ק מבעלזא: הייסט איס, דא א הער זענט איר גיקימען מיט'ן אוירון [זאת אומרת, שלכאן הגעתם באווירון]. ענה מרן זי"ע: עכשיו כבר אוכל לברך ברכת הגומל בשם ומלכות, אחרי שהרבי אמר לי שעם האווירון לא לברך בשם ומלכות.

הרה"ק מרודניק הגיע פעם לשהות כמה ימים במקום המרפא בעיר טריסקוביץ, ומתחילה לא גילה את זהותו כי החסידים והבית מדרש שם היו מאלו שלא היו שוה בשוה עם צאנז, ועל כן בא לבית המדרש ונתיישב באחורי בית המדרש והתפלל שם, לאחר התפילה ניגש אליו אחד המתפללים ושאל אותו לשמו, והשיב לו את שמו, למחר כבר ניגשו אליו עוד כמה יהודים, והשיבו אותו במזרח לפי כבודו הראוי, וכך מתפילה לתפילה עלה כבודו ונתעלה אצל אנשי הקהילה, שראו בו איש אציל רוח מורם מעם, כך התפרסם יותר ויותר, עד שכל מתפללי בית המדרש נהרו לעברו וביקשו את ברכותיו ואת עצת קדשו, ולאחר כמה ימים בעמדו לעזוב את העיר, כבר יצאו בני העיר ללוותו בכבוד גדול ויקר. ואחד מהם אמר לו, שהדרך של צאנז טובה לשעתו ולדורות...

*

מרן שליט"א: כשחזר מרן אאדמו"ר זי"ע לאמריקה לאחר ביקורו הראשון בארץ ישראל, שאלו אחד מקרובי משפחתו איך נהג בנוגע לחשמל בשבת בהיותו בארץ ישראל, ואמר לו מרן אאדמו"ר זי"ע שסמך על דעתו של הרה"ק מבעלזא^ט.
האדמו"ר מגארליץ: כשהגיע כ"ק האדמו"ר ממחנובקא זצ"ל לארץ ישראל, שלח לשאול את אבי זצ"ל כמה ענינים הנהוגים כאן, ובין הדברים שאלו מה

^י וראה בבטאון צאנז (אב תשס"ז): בשבת שאחרי הביקור, פרשת ויגש, שבת מרן רבינו הק' זי"ע בבני ברק, במקלות חסידים. שעה קלה לפני כניסת השבת, נכנס אליו בעל האכסניה, הרה"ח ר' יחיאל בנדיקט ז"ל, לשאול בנוגע לשימוש בחשמל בשבת. ענה לו רבינו הק': "השעה דוחקת וכבר אין לי פנאי לברר עכשיו הלכה זו באופן יסודי, אולם כיון ששמעתי שהרה"ק מבעלזא גם התאכסן כאן, תעשו נא לי כפי שעשיתם לו..." תלמיד-חכם אחד שנכח שם, הביע פקפוקיו אם יכולים להסתמך בכגון זה על מנהגו של הרב מבעלזא, כי יתכן שאינו בקי בענין לאשורו. השתקו רבינו הק' בגערה על שהתבטא כך ואמר בין-השאר: "הרב מבעלזא יודע מה מתרחש בכל העולמות העליונים, ורק פה אינו יודע?"... [מפי הרה"ח ר' יחזקאל יהודה העסקל ז"ל; לפיד האש].

באותו ענין יסופר עוד, כי פעם הביא אדם אחד לרבינו הק' ספר שחיבר על איסור שימוש בחשמל בשבת. רבינו הק' עיין בספר ותוך-כדי אמר למחבר, שהרי הרה"ק מבעלזא השתמש בחשמל. התבטא ההוא בביטול, שהרה"ק מבעלזא בוודאי אינו יודע בדיק כיצד פועל החשמל וכו'. מיד סגר רבינו הק' הספר, לא הביט בו יותר ולא הוסיף לדבר מלה עם המחבר, עד שהלה יצא מן החדר [מפי הגה"ח רבי דוד מאיר וייס שליט"א, מירושלים, ששמע מפי הרה"ח ר' דוד צוויבל ז"ל שהיה עד נוכח בחדר].

^{טו} ראה מהמובא בגליון אור הצפון (גליון לא): כפי הידוע לא היתה דעתו של כ"ק מרן מהר"א זי"ע נוחה מטיסה באווירון כלל, וכפי שטמו משמיה דמרן זי"ע שאמר שמי שנמנע מלנסוע בו, אלא נוסע עם הספינה 'קויפט זיך ביי מיר א מצוה'...

בכל זאת מסופר, כי לימים, כאשר החלו להשתמש בטיסות יותר ויותר, הגיע פעם סלגרם של נוסעים עם אווירון, ונענה מרן זי"ע: "כיום אי אפשר לאסור את הדבר, כי העולם טרודים ואין להם זמן". כמו כן, לחסידים שבאו מארה"ב לארץ ישראל, הסכים מרן [מהר"א] זי"ע בדיעבד לטוס באווירון, משום טורח וטלטולי הדרך, אך שמח כאשר שמע שעשו חניית בניינים באירופה.

עוד מובא שם: כ"ק מרן זי"ע בעצמו סירב לטוס באווירון, בכמה הזדמנויות שביקשו חסידים שמרן זי"ע יסע לחו"ל וכדו', וכך היה מדובר גם בהגיעו לקושטא, אך מרן זי"ע אמר שקשה לו לטוס בזה, כפי שמובא בכתבי כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע: "אור לערש"ק פרשת וילך ה' תשרי תש"ג לפ"ק, שוחח [עמי]

בלומנטל משגיח בישיבה"ק.

אח"כ סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן צבי נ"י בן הרה"ח ר' שלמה דוד דייטש מפעיה"ק (בה"ר אברהם שליט"א משב"ק, וחתן נזר העסקנים הרה"ח ר' יעקב שמעון שר), ע"ב הרה"ח ר' מרדכי וייס מבראזיל (ח"ר יעקב משה יולנו מפעיה"ק).

יום שישי פר' שמות כ' טבת

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת כל ספר תהלים כנהוג בחצרות קדשנו בימי השובבי"ם, לפני העמוד עבר הרה"ח ר' אליעזר דיקשטיין מפעיה"ק.

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר מרדכי קלמן גולדין מפעיה"ק (ח"ר בן ציון קניג מפעיה"ק).

שב"ק פר' שמות כ"א טבת

תפילת מנחה התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן שליט"א.

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרה"ח ר' אברהם יהודה טויבער מירושלים.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ח ר' יחזקאל עזריאל מרמורשטיין מפעיה"ק, מה ידידות - הרה"ח ר' חיים המרמן מפעיה"ק. וזמרו תנו שבח.

בברהמ"ז על הכוס התכבד - הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, שבע ברכות (לחתן החבר בנימין נ"י בה"ר יהודה טאובר מביתר, עם ב"ר אברהם אבא פיליפ מפעיה"ק, לחתן צבי נ"י ב"ר שלמה דוד דייטש מפעיה"ק, עם ב"ר מרדכי וייס מבראזיל, ולחתן שמואל משה נ"י ב"ר צבי דוב מילר ז"ל, עם ב"ר לוי יצחק הופמן מנהל ישיבה"ק לצעירים שפע חיים באלעד) - בירך מרן שליט"א אח"כ זמרו 'צמאה נפשי'.

ונערך שמחת הוואך נאכט והשלום זכר לבן הר"ר שלום ליב אייזנבך מפעיה"ק (ב"ר חיים צבי מביתר, וח"ר משה ליפשיץ מפעיה"ק). ושמחת השלום זכר לבן הר"ר יקותיאל יהודה וינגרטן מפעיה"ק (בה"ר בן ציון מפעיה"ק, וחה"ר אהרן מרדכי גרין), לבן הר"ר יקותיאל יהודה בלומנטל מחיפה (בה"ר מרדכי ברוך, וח"ר בנימין דיקשטיין מפעיה"ק), ולבן הר"ר משה המרמן מפעיה"ק (ב"ר חיים מפעיה"ק, וחה"ר נפתלי צבי מרמורשטיין מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

הפלפול היה עה"פ (ה, יג) ויאמר בי ה' שלח נא ביד תשלח, ואי' במדרש פליאה (הובא בעיר דוד מאמר רצ"ג) שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא, ותמוה.

במד"ר (פ"ה, סמ"ז) עה"פ (ה, ד) ויאמר אליהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו וגו', מהו למה, אמר להם אתם למה ודבריכם למה, ותמוה, וכבר עמד בזה בפרשת דרכים (דרוש ד'), עי"ש.

בחיים, אבל אם היו חכמינו פוסקים הלכה שהנופל למים שאין להם סוף, אשתו מותרת, לא היה תקוה להינצל לאדם שנפל למים כאלו.

ונמצא שהטבע משועבד לחכמי התורה, ובזה שהם פסקו שהנופל למים שאין להם סוף, אשתו אסורה, עוררו שלא יחשב למקום סכנה ושיהיה תקוה להינצל. אולי זהו הטעם שהרב מבעלזא, שהוא גדול וצדיק הדור, לא רצה לקבוע לומר ברכת "הגומל" בשם ומלכות אחרי נסיעה באווירון, כדי לקבוע שנסיעה כזו אינה בחזקת סכנה...

בפעם הראשונה לאחר המלחמה היה אצלו מרן אאדמו"ר זי"ע כשביקר לראשונה בארה"ק בשנת תשט"ו, ומיד ביום הראשון רצה לבקרו, ושלח את חותני זצ"ל לשאול מתי לבוא, כי בלילה היה אמור שיערוך שלחנו לכבוד היא"צ של הרה"ק מהרי"ד זצ"ל, ואמר הרה"ק מבעלזא שיגיע אחרי הטיש, ושהוא ימהר כדי שיוכל לקבלו, ואכן כמה פעמים זרז עצמו באמצע.

האדמו"ר מגארליץ: אתמול שמעתי מהרה"ח ר' שמחה פרידמן שרצה באותו יום להיכנס אל הרה"ק מבעלזא, ואמרו לו שלא יוכל כיון שהוא מתכוון לבוא של מרן זי"ע... ורק כיון שהגיע להזכיר חולה מסוכן הניחו לו להיכנס להזכיר.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע אמר עליו, שהיה קדוש מרחם כנודע, צדיק ופרוש, אבל גם ידע כל המתרחש והבין הכל, שהיה חכם מחוכם, ואכהמ"ל. 'אתה קדוש' ו'אתה חונן' אינו סתירה...

ונפרדו לשלום.

יום חמישי פר' שמות י"ט טבת

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אלחנן שלמה זלמן נ"י בן הר"ר אליהו הרבסט מאלעד (ב"ר חיים שמעון מק. הבעש"ט).

אחר תפילת שחרית נכנסו לקו"פ הרבנים הגאונים רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א ורבי הלל דויטש שליט"א דייני קרתא קדישא הדין, אחר שבהוראת הקודש הוטלה על שכמם העול לשמש כרבני ועד הכשרות דקהלה קדושה קרית צאנו. יחד עמם נכנס גם מנהל הקהילה הרה"ח ר' שמעון צבי איידליס הי"ו. ושהו בקו"פ משך שעה ארוכה.

אחה"צ נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא, לתפילת מנחה וסדר הסליחות לימי השובבי"ם. לפני העמוד ניגש הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן שליט"א, בעליות התכבדו, כהן - הר"ר ישראל אהרן כהן מפעיה"ק, לוי - הרב משולם פייש לוי משגיח בישיבה"ק, שלישי - מרן שליט"א, הגבה - הרה"ג ר' אשר ישעי' מוטצען שליט"א דומו"צ בבי"ד זכרון מאיר בב"ב, גלילה - הר"ר ישעי' מענדל גאמס מפעיה"ק. מיד לאחר הסליחות התפללו תפילת מעריב, לפני העמוד התפלל - הרב שרגא שמואל

קדוה"ש ואין צריך למסור נפש לא לשמוע לו, ואפ"ה החמירו על עצמן, איני יודע ותחיין את הילדים, דהא בשפיכות דמים אפי' ב"ג מוזהר, ובוודאי שמסרו עצמן להריגה לא להמית הילדים ולא הוזקק הכתוב להודיעו, ועז"א לא דיין שלא קיימו דבריו אלא שהיו מחיות את בניהן במזון ומים, עי"ש בפר"ד.

ויש להוסיף עוד עפ"י דרכו, שהרי קי"ל (בסנהדרין שם) לגבי אשה שאין מצווה על קדוה"ש בג"ע כיון דאשה קרקע עולם, ומה"ט לא מסרה אסתר עצמה על קדוה"ש אף דבפרהסיא הוי, ועל כן דרשו חז"ל דכיון שאמר הכתוב שלא עשו כאשר דיבר אליהן לישמע אליו כמה שתבען לדבר עבירה, אף שלא הוי עבירה בפועל רק קרקע עולם שאין מוזהרין ע"ז, א"כ כ"ש דהו"ל למסו"נ על שפיכות דמים שהוא ביהרג ואל יעבור, וממילא מה ת"ל ותחיין את הילדים.

ובגמ' סנהדרין (שם) בעי מיניה מרבי אמי ב"נ מצווה על קדוה"ש או אין מצווה על קדוה"ש, אמר אביי ת"ש ז' מצות נצטוו ב"נ ואם איתא תמני הויין, א"ל רבא אינהו וכל אבורייהו, מאי הוי עלה א"ר אדא בר אהבה אמרי בי רב כתיב (מלכים ב' ח, י"ח) לדבר הזה יסלח ה' לעבדך בבא אדני בית רמון להשתחות שמה והוא נשען על ידי והשתחית וכתוב ויאמר לו לך לשלום, (ופרש"י דאחר שקבל עליו נעמן שלא לעבוד עבודה זרה אמר לו לאלישע לדבר הזה יסלח ה' לעבדך שאני אנוס בדבר שאדוני נשען על ידי, וכתוב ויאמר לו לך לשלום אלמא הודה לו), ואם איתא לא לימא ליה, הא בצנעה הא בפרהסיא, (פרש"י ואם איתא דב"ג מוזהר על קדוה"ש לא נימא ליה לך לשלום, דמשמע דהודה לו, נהי דלהוכיחו לא היה מצווה דהוכח תוכיח את עמיתך כתיב ולא גר תושב, מיהו אודויי לדבר איסור לא לודויי). ולפרש"י לא איפשטא האיבעיא דנדחה ההוכחה מנעמן, די"ל, דמהי"ט הודה לו לנעמן משום דבצנעה היה דלא היו ישראל בבית רמון שהיה משתחוה שם, וגבי קדוה"ש בתוך בני ישראל כתיב, ואפילו נצטוו ב"ג עליה לא נצטוו לקדשו בתוך הנכרים אלא בתוך ישראל, וכ"כ

ואפ"ל בדרך דרוש, דהנה בגמ' סוטה (דף י"א ע"ב) עה"פ (א, ז-ב) ותיראן המילדות את האלקים ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים, וקאמר בגמ' ולא עשו כאשר דיבר אליהן וגו' להן מיבעי ליה, א"ר יוסי בר' חנינא מלמד שתבען לדבר עבירה ולא נתבעו וכו', ותחיין את הילדים תנא לא דיין שלא המיתו אותן אלא שהיו מספקות להם מים ומזון, והובא ברש"י.

ובפרשת דרכים (דרוש ב') הביא כיוצ"ב מדברי המדרש (פ"א פט"ז) וז"ל, ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצרים, להן לא נאמר אלא אליהן מלמד שתבע אותן להזדווג להם ולא קבלו ממנו ותחיין את הילדים, וכי מאחר שלא עשו כאשר דיבר אליהן אין אנו יודעים שקיימו את הילדים, למה הוצרך הכתוב לומר ותחיין את הילדים, יש קלם בתוך קלם לא דיין שלא קיימו את דבריו אלא הוסיפו לעשות להם טובה יש מהן שהיו עניות והולכות המילדות ומגבות מים ומזון מבתיהן של עשירות ובאות ונותנות לעניות והן מחיות את בניהן הוא שכתב ותחיין את הילדים. ולכאו' צ"ב כיון דהך 'ולא עשו כאשר דיבר אליהן' נדרש לענין שתבען לדבר עבירה, א"כ שפיר הוצרך הכתוב לומר 'ותחיין את הילדים', ומהיכן דקדק המדרש מכאן וכי מאחר שלא עשו כאשר דיבר אין אנו יודעים שקיימו הילדים.

וביאר הפר"ד, ע"פ מה דמיבעי"ל להש"ם בסנהדרין (דף ע"ד ע"ב) אם ב"ג מצווה על קידוש ה', וי"ל דאף אי נימא דאין ב"ג מצווים על קידוש ה', מ"מ לגבי שפ"ד מחויבים ליהרג ולא להרוג אחרים, דבשלמא בשאר כל המצות דמקרא נפק"ל חיוב מסירות נפש, שפיר יתכן שאין נוהג בב"ג, אבל לענין שפיכות דמים דלאו מקרא ילפינן לה אלא מסברא דמאי חזית דדמא דידך סמיק טפי דילמא דמא דחברך סומק טפי, ממילא ראוי שיהא נוהג כן גם בב"ג.

וז"ש המדרש וכי מאחר שלא עשו כאשר דיבר אליהן דהיינו שתבען לעבירה, דבזה היה להם מקום להקל ולומר דב"ג אינו מצווה על

שם, אפשר דמסברא מתחייבים בקדוה"ש, ושו"ר בשו"ת מאיר נתיבים (ח"א סי' פ"ב) וכן בס' בית ישראל על המצות (דף נ"ז ט"ו"ב) שכתבו עד"ז עי"ש. וכל הנ"ל הוא רק לענין אי ב"נ מחויב למסו"נ על קדוה"ש או שאינו מצווה, אכן גם אי נימא דאין ב"נ מצווה על קדוה"ש, עדיין יש לדון אי רשאי להחמיר על עצמו ולמסור נפשו, ובפרשת דרכים (שם) האריך בזה והביא מדברי המדרש (ב"ר פל"ד, יד) דדרשינן לקרא (בראשית ט, ה) ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש, להביא את החונק עצמו, יכול כשאול ת"ל אך, יכול כחנניה מישאל ועזריה ת"ל אך. ופירש המהר"ש יפה ביפה תואר יכול כשאול שהמית את עצמו שלא יתעללו בו הפלשתים, ת"ל אך, ורשאי לחבל בעצמו בכעין שאול (וכ"מ בב"י יו"ד סי' קנ"ז בשם ארחות חיים ובתוס' גיטין דף נ"ז ע"ב), יכול כחנניה מישאל ועזריה ת"ל אך רצ"ל דאע"ג דבישראל קידוש ה' חובה, ולא בב"נ דלא נצטוו על קידוש השם, מ"מ קמ"ל למעט כחנניה מישאל ועזריה דאע"ג דאין מחויבין למסו"נ רשאים למסו"נ ואין זה בכלל ואך את דמכם וגו', הרי דמפרש דהך ילפותא אך למעט כחנניה מישאל ועזריה היינו לומר דרשאים למסו"נ, עיי"ש בפר"ד שהאריך לדון בזה, והביא פלוגתת המפול' בזה אי ב"נ רשאי להחמיר על עצמו ולמסו"נ, דלדעת המהר"י"ט (בדרשות פר' תולדות דרוש א') אין רשאי למסו"נ ולהמהר"ש יפה הנ"ל רשאי למסו"נ.

ובמרכבת המשנה על המכילתא (פר' בשלח פ"ו) כתב לפרש עד"ז מה דאי' במכילתא שם דבעת קריעת ים סוף כאשר בני ישראל עברו בים, היו מלאכי השרת תמהים לומר בני אדם עובדים ע"ז מהלכין בים ביבשה בתוך הים, ומנין שאף הים נתמלא עליהם חמה שנאמר והמים להם חומה אל תקרי חומה אלא חימה, ולשון המכילתא צ"ב מה שכפל לשונו לומר, מהלכין בים ביבשה בתוך הים, והו"ל לומר מהלכין ביבשה בתוך הים.

ויל"ב עפ"י"מ דאי' בילקוט (רמז רל"ד) ששרו של ים קטרג על בני"י ואמר הללו עווע"ז והללו עווע"ז מה נשתנו אלו מאלו, והשיבו הקב"ה שוטה

התוס' דלפרש"י למסקנא לא איפשטא בעיין וכו', והביאו התוס' דיש ספרים דגרסינן 'ואם איתא לימא ליה הא בצנעא הא בפרהסיא', וקא פשיט דלא מפקיד מדאמר ליה סתם לך לשלום, וכ"פ הרמב"ם (פ"י מהל' מלכים ה"ב) דב"נ אין צריך למסור נפשו על שום מצוה עי"ש.

ונתעוררתי בזה, דלכאנ' מאי מיבעי"ל להש"ם אי ב"נ מצווה על קדוה"ש, הלא כל מה דצריך למסו"נ על קדוה"ש הוא מונקדשתי בתוך בני ישראל, כדדריש רבי ישמעאל בסנהדרין (דף ע"ד ע"א) יעו"ש, והרי הך קרא בישראל נאמר כדכתיב (ויקרא כד, לב-לג) ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדישכם המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים אני ה', ופרש"י מתו"כ שעל מנת כן הוצאתי אתכם, וא"כ ודאי דאין ב"נ מצווה על קדוה"ש.

שוב הראוני דאכן בירושלמי שביעית (פ"ד ה"ב) וסנהדרין (פ"ג ה"ה) קא פשיט מהך קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל, ישראל מצווין על קדוה"ש ואין הגוים מצווין על קדוה"ש, וכן הרדב"ז על הרמב"ם הנ"ל כתב דטעמא שאין ב"נ מצווה על קדוה"ש מכח הך קרא, איברא דבמראה הפנים ובשיירי קרבן בסנהדרין שם עוררו דבהך קרא לא נאמר שהציווי על ישראל, אלא שהקדושה תהא בתוך בני ישראל, ובעיני עשרה ישראלים, ומנלן למעט עכו"ם. והיינו טעמא דש"ס דילן דלא מייתי מהך קרא למיפשט, עי"ש, ואמנם אף דבהתחלת הפסוק לא הוזכר שהציווי הוא רק לישראל, אלא שהציווי שהקדושה תהא בתוך בני ישראל, אבל בסיפא דקרא אני ה' מקדישכם המוציא אתכם בארץ מצרים וכו' שפיר, מבואר דלישראל נאמרה ולא לב"נ.

ואולם י"ל דגם אי נימא דונקדשתי רק לישראל נאמרה ולא לב"נ, מ"מ שפיר מיבעי"ל להש"ם דידן אי ב"נ מצווה על קדוה"ש, כיון די"ל דכל מה דאיצטריך הך דונקדשתי הוא משום שנא' להם וחי בהם להורות שאין רשאים למסו"נ, לפיכך הוזקק הכתוב להודיענו דכאן יקדש ש"ש וימסור נפשו, אבל בב"נ שלא נאמר וחי בהם וכמ"כ התוס'

מהלכים בים ביבשה בתוך הים, עכתו"ד המרכבת המשנה ודפח"ח.

ועכ"פ לפי"ד היפ"ת הא דממעטינן כחמו"ע היינו לומר דאע"פ דב"נ אין מחויבין למסו"נ מ"מ רשאים למסו"נ ולא מיקרי חובל בנפשם, ויש לחזק הדברים דהרי כיון דממעטינן מאך כחנניה מישאל ועזריה, והרי אותו הצלם לא היה ע"ז ממש כמש"כ התוס' בכמ"ק (פסחים דף ג' ע"ב ד"ה מה ראו, כתובות דף ל"ג ע"ב ד"ה אלמלי, ע"ז דף ג' ע"א ד"ה שלא) אהא דאלמלי נגדוהו לחנניה וכו' דהצלם היה עשוי רק אנדרטי לכבוד המלך עי"ש, וע"ז מיעט הכתוב דאע"פ דלא היו מצווין למסו"נ ע"ז מ"מ מותר לקדש ש"ש ולמסו"נ ע"ז, ולכן כיון דהך קרא אך את דמכם הוא כהלכות ב"נ כדאי' במדרש שם, ממילא שמעינן דגם היכא דאין מצווין על קדוה"ש מותר למסו"נ, ודו"ק.

והנה במשען המים (פר' תרומה ופר' שמיני) הביא על הך מיעוט אך את דמכם למעט כחמו"ע, דלכאו' לפי"מ דפרש"י בפי' החומש אך את דמכם אע"פ שהתרתו לכם נטילת נשמה בבהמה את דמכם לנפשותיכם אדרוש מהשופך דם אדם, א"כ המיעוט הוא מהיתר הריגת בהמה ולא כהא דחנניה מישאל ועזריה.

וכתב דהנך דרשות במיעוט דאך את דמכם תליא בכך, דהנה בפרש"י עה"פ (שמות לא, יג) אך את שבתותי תשמורו, פירש אך את שבתותי תשמורו אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה, דאך אתי למעט דמלאכת המשכן אינו דוחה שבת, והרמב"ן הקשה עליו דהמיעוט דאך לפי מדרש רבותינו ימעט בשמירת שבת עצמה שאין צריך לשמור שבת כי המיעוט בכל מקום ימעט בדבר המצווה בו, ואם קאי על מלאכת המשכן הול"ל להיפך דממעטינן משמירת שבת לגבי מלאכת המשכן, ולכך פי' דהמיעוט אתיא להא דפיקוח נפש דוחה שבת וכמ"ש ר' יוסי ב"ר יהודה במס' יומא (דף פ"ה ע"ב) דיליף מיניה דפיקו"נ דוחה שבת.

וכתב המזרחי שם בפר' תשא דיש להצדיק דברי

שבועולם אתה דן שונג כמזיד ואונם כרצון. אלא דאמתלא זו לפטור את בני ישראל מטעם שהיו אנוסים הועיל רק ב"נ לא נצטוו על קידוש השם, דאם גם ב"נ נצטוו על קדוה"ש א"כ אפי' אם היה להם דין ב"נ אין לפוטרו בטענת אונם כי היו מחויבים למסור נפשם.

וביפ"ת הקשה על דברי המדרש הנ"ל דממעט מאך את דמכם הן למעט כשאל והן למעט כחנניה מישאל ועזריה, והיכא אפשר למעט תרומתו מחד מיעוטא (ולא ס"ל כמש"כ כמה מפ' דמוי' דואך קדריש), ונראה דהנך ב' מיעוטי פליגי אהדדי, ומאן דדריש חד לא ס"ל אידך מיעוטא, וי"ל דלמאן דס"ל אך קאי למעט כשאל ס"ל דלא קאי מיעוטא כחנניה מישאל ועזריה, כיון דלא יתכן דקרא אתי למעט כחמו"ע לומר דב"נ רשאים למסו"נ אע"ג דאין מחויבים, דס"ל דב"נ מחויבים למסו"נ על קדוה"ש, ולכן לא שייך למעט כחמו"ע דהא מצוה היא ולא רשות.

ואי' במדרש (שמו"ר פכ"א ס"ו) ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה, אם בים למה ביבשה ואם ביבשה למה בתוך הים, אלא מכאן אתה למד שלא נקרע להם הים עד שבאו לתוכו עד חוטמן ואח"כ נעשה להם יבשה, וי"ל שלכן קפצו לתוך הים וסיכנו את נפשם למות בטביעה, כי ראו את מצרים רודפים אחריהם ונתמלאו פחד ורעדה שינקמו ויתעללו בהם קשות, לכך עשו כמעשה שאול שלא יסבלו יסורים הקשים ממות.

וי"ל דזה שקטרגו מלאכי השרת שהיו תמהים בני אדם עובדים ע"ז מהלכים בים תחילה, ואח"כ ביבשה בתוך הים, רצ"ל דקפצו לים תחילה, וע"כ משום דס"ל דאך למעוטי כמעשה שאול ולכן סמכו לחבל בעצמם ולהשליך נפשם מנגד לטבוע בים, והיינו משום דלא קאי אך למעט כחמו"ע שהרי ב"נ מצווים על קדוה"ש, ומעתה דב"נ נצטוו על קדוה"ש א"כ הדרא התמיה בני אדם עווע"ז ואתה עושה להם נסים לילך ביבשה בתוך הים, דהשתא נסתלק האמתלא שאין לדון אונם כמזיד, ומה מאוד מדוקדק דבריהם בני אדם עווע"ז

רש"י, דשפיר י"ל שאין המיעוט בא למעט דייקא בדבר הציווי האמור בו, דכיו"ב מצינו גם במאה"כ אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש, דא"א לפרש המיעוט שהוא בדבר המצוה בו שהוא דין רציחה, אלא כמו שפרש"י שם שממעט מהיתר הריגת הבהמות דאע"פ שהותר להם נטילת נשמה בבהמה מ"מ את דמכם לנפשותיכם אדרוש, הרי שאין המיעוט על הצווי האמור באותו פסוק והכא נמי בהאי קרא דאך את שבתותי וגו'.

ובשיטת הרמב"ן דנקט שהמיעוט הוא דייקא על דבר הנאמר בההוא קרא עצמו, י"ל דס"ל דפי' הכתוב דאך את דמכם קאי למעט כחמו"ע דבכה"ג אינו בכלל שופך דמו, אלא דמותר למסור נפשו על שאר כל המצות, וא"כ שפיר המיעוט בדבר האמור בהאי קרא עצמו, עכתו"ד המשען המים.

העולה מזה, דהא אי ב"נ מותר לו למסו"נ על קדוה"ש תליא בפלוגתת רש"י והרמב"ן, דלפי הרמב"ן דאך ממעט דווקא בדבר האמור באותו פסוק, בהכרח צ"ל דמ"ש ואך את דמכם למעט כחמו"ע, וממילא שמעינן מינה דב"נ מותר לו למסו"נ על קדושת השם, אבל לרש"י דאין הכרח דהמיעוט דאך קאי על הדבר האמור באותו ציווי, י"ל דאך את דמכם ממעט מהיתר הריגת בהמה, ושוב אין לנו ילפותא דב"נ מותר לו למסו"נ על קדוה"ש, ודו"ק.

והנה אי נימא דהמיעוט דאך לא קאי רק על מה שנאמר באותו ציווי דייקא, וא"כ מ"ש ואך את שבתותי תשמורו קאי למעט מלאכת המשכן דאינו דוחה שבת, לפי"ז עכצ"ל דהא דפיקו"נ דוחה שבת ילפינן מוחי בהם, כמ"ש ביומא (שם) א"ר יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו וחי בהם ולא שימות בהם, ובגמ' שם אמר רבא דלכולהו ילפותות לפיקו"נ שדוחה שבת אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא, דאשכחן ודאי פיקו"נ ספק מנין עי"ש.

והנה נתחבטו המפו' לבאר סברת הנך תנאי דלא דרשי מוחי בהם מנ"ל דעל ספק פיקו"נ מחללין שבת (דנראה שהוא דבר המוסכם ושוה לכל,

דאל"ה מאי קאמר דאית להו פירכא ספק מנין דלמא ס"ל דאינו דוחה). וכבר הבאנו כמ"פ במ"ש הגה"ק הרמ"ד מהורנסטייפל זצ"ל (עמק החכמה, דרוש לשבועות), לפרש שיטת כל הני תנאי דילפי משאר קראי ולא חיישי להא דא"כ ספק מנין, דסבירא להו דלא איצטריך קרא מיוחד לספק פיקו"נ, דרק א"נ דספד"א מה"ת לחומרא וא"כ מספיקא הוה אזלינן לחומרא בעינן קרא לספק פיקו"נ, אך א"נ דספד"א מה"ת לקולא לא איצטריך קרא לספק דהרי בכה"ת בספיקא אזלינן לקולא, ואין לומר דשבת הו"ל איתחזק איסורא דלכו"ע אזלינן לחומרא, די"ל דלמ"ד דשבת הותרה אצל פיקו"נ א"כ מיד כאשר נמצא חולה בפנינו הו"ל החילול שבת היתר גמור ושוב לא הוי בכלל איקבע איסורא כיון דהתורה התירה לגמרי את השבת אצל חולה וממילא דגם בספק חולה מותר כבכל הספיקות, ורק א"נ דשבת דחווה הוא אצל פיקו"נ והיינו דגם כשהחולה בפנינו מ"מ איסור שבת קביעא וקיימא, אז הו"ל בכלל איקבע איסורא ובעינן קרא להתיר ספיקא, ועפי"ז א"ש דכל הני תנאי ס"ל דספד"א מה"ת לקולא וס"ל דשבת הותרה אצל פיק"נ ולא איצטריך קרא לספק עי"ש ודו"ק (ועי' בשו"ת דברי יציב ח"ז סי' ל"ה, שכ"ק אאמו"ר זצלה"ה כתב מעצמו כעין סברא זו).

נודע מה שהק' הראשונים (עיין ר"ן ספ"ק קידושין ט"ו ע"ב מדפי הרי"ף) על הרמב"ם דס"ל דספד"א לקולא א"כ אמאי חייבה התורה אשם תלוי על הספק, ותירצו (עיין שו"ת מהרי"ט יו"ד סי' א') דס"ל כמ"ד דבעינן חתיכה אחת משתי חתיכות, (עיין הל' שגגות פ"ח ה"ב), לכך הגם דספק מה"ת לקולא מ"מ היכי דאיקבע איסורא מחמרינן בספיקא, ובכריתות (דף י"ז ע"ב) דקמיפלגי בהא דמ"ד די"א למסורת ומצות כתיב, אפי' בחתיכה אחת חייב א"ת, ולמ"ד די"א למקרא מצוות קרינן ובעינן שיהא חתיכה משתי חתיכות עי"ש.

והנה נודע מה שהקשו קמאי היאך הוציא השי"ת את בני"י טרם שנשלם גזירת השעבוד דועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, אלא דאי'

אדם עי"ש, ובאשר לכך כשעשו בני תשובה נקרע הגז"ד ונתבטל גזירת השעבוד, שהרי רק דיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אינו חוזר בו (ברכות דף ז' ע"א), אבל לרעה שפיר חוזר בו והיינו דאהני להו לישראל כשעשו תשובה.

אמנם כ"ז ניחא רק אי נימא דמהני תשובה גם על ע"ז, שהרי אמה"כ (יחזקאל כ, ו-ז) ביום ההוא נשאתי ידי להם להוציאם מארץ מצרים וגו' ואומר אלהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו אני ה"א, ואמרו במד"ר (שמות פט"ז ס"ב) א"ל הקב"ה למושה כל זמן שישראל עובדין לאלהי מצרים לא יגאלו, לך ואמור להן שיניחו מעשיהן הרעים ולכפור בעכו"ם, הה"ד משכו וקחו לכם כלומר משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם צאן וכו', וכן הבאנו מהמכילתא והילקוט הנ"ל שע"ז קטרגו עליהם בים סוף שהן עובדי ע"ז, והשתא אי נימא כהנך דיעות (עי' כפ"ת יומא דף פ"ו ע"ב) שעל חטא ע"ז לא מהני תשובה, שוב לא שייך לומר דע"י התשובה נתבטלה הגזירה ויצאו קודם הזמן.

ודב"ז אם מהני תשובה לע"ז תליא בפלוגתא דתנאי בקידושין (דף ל"ו ע"א) בנים אתם לה' אלוקים, בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרויים בנים, דברי ר' יהודה, רבי מאיר אומר ב"כ וב"כ אתם קרויים בנים, שנאמר בנים סכלים המה, ואומר בנים לא אמוץ בם, ואומר זרע מרעים בנים משחיתים, ואומר במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם וגו' ומסיק בגמ' ואע"ג דפלחו לצלמא מיקרי בנים עי"ש, וכבר נודע דכל מה דמהני תשובה לישראל משום דהמה בחי' בנים למקום ואב שמחל על כבודו וכו' משא"כ באוה"ע דמי לא יראך מלך הגוים, וממילא דלר"מ דאפי' בעוה"ז קרויין בנים שפיר מהני בה תשובה, משא"כ לר"י דלא מיקרי בנים בפלחו לצלמא א"כ הו"ל כעבד דהדין אצלו דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה ביאר בפלוגתת ר"מ ור"י, דנחלקו בפיה"כ דעו כי ד' הוא אלוקים הוא עשנו ולו אנחנו עמו (תהלים ק, ג), דהכתיב הוא ול"א

במכילתא (פר' בא, פי"ד) רבי אומר כתוב אחד אומר ועבדום ועינו אותם ד' מאות שנה, וכתוב אחד אומר ודור רביעי ישובו הנה, כיצד יתקיימו שני כתובין אלו, אמר הקב"ה אם עושין תשובה אני גואלם לדורות ואם לאו אני גואלם לשנים, וביאר בס' ברכת שמואל (סו"פ בשלה) דמיד היה הגזירה באופן זה דאם יחזרו בתשובה ייחשבו השנים מלידת יצחק ואם לא ישובו ייחשב מזמן התחלת השעבוד עי"ש.

וכע"ז בספה"ק ערבי נחל (דרוש ב' לפסח אות ד') דיצאו לפני שהשלימו גזירת הגלות, עפמ"ד בגמ' (סנהדרין דף צ"ח ע"א) א"ר אלכסנדר, ריב"ל רמז, כתיב בעתה (הקמן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה (ישעיה ס, כ"ב) וכתיב אחישנה, זכו אחישנה לא זכו בעתה, רצ"ל שאם יזכו מעשיהם ויעשו תשובה תחוש עת הגאולה ותבוא קודם העת, משא"כ אם ח"ו לא יזכו שאז הגאולה מתאחרת עד עת הקבוע, וי"ל דעד"ז היה גם בגלות מצרים דמיד בשעת הגזירה היה שני זמנים לגאולה, זמן שהוא בעתה בארבע מאות שנים וזמן בבחי' אחישנה אם יעשו תשובה, וכאשר שבו בני כדאיתא במדרש (שמו"ר פ"א סל"ו), עה"פ וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים וכו', רבנן אמרי וירא אלקים שעשו תשובה הבינונים וגם הרשעים הרהרו לעשות תשובה דכתיב (שיה"ש ב') התאנה חנמה פניה, וידע אלקים שאפילו אחד בחבירו לא היה יודע אלא הקב"ה לבדו, וזה מכוון את לבו וזה מכוון לבו ועושין תשובה, וכ"כ בתרגום יוב"ע בפרשתן (פ"ב, כ"ה) וחמא ה' צער שעבודהון דבני ישראל וגלי קדמוי ית תיובתא דעבדו בטומרא דלא ידעו אנש בחבריה, בגין כך זכו שנתקיים בהם אחישנה להגאל קודם הזמן הקבוע, ועי"ש מה שמפרש עד"ז אמו"ל ביקש יעקב לגלות הקץ וכו' ודפח"ת.

וע"פ דרכו יש להמתיק עוד דאע"פ דבתחילה נגזר עליהם להיות תחת סבלות מצרים ארבע מאות שנה, אמנם כיון שישבו בתשובה וחזרו מדרכם הרעה נתבטלה הגזירה, שהרי אחז"ל (ר"ה דף י"ז ע"ב) גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של

היפ"ת, והיינו משום דלא יתכן לפרש דאך ממעט מהיתר הריגת בהמה, כי המיעוט צריך להיות במה שנאמר באותו פסוק עצמו, ומינה דמ"ש ואך את שבתותי תשמורו קאי למעט פיקו"ג, ועכצ"ל דליכא למיפרך אשכחן ודאי פיקו"ג ספק מנין, משום דלספק לא איצטריך קרא מיוחד שהרי בכל התורה ספיד"א מה"ת להקל, כדילפינן מהא דרק בב' חתיכות מביא אשם תלוי, ואתיין מהא דקרינן מצוות ויש אם למקרא, נמצא מעתה דרק כאשר דעו כי ה' הוא האלוקים שמאמין בהקב"ה או אז ולו אנחנו עמו, ולא מהני תשובה על ע"ו, וממילא דלא נתבטלה גזירת השעבוד, ומעתה דבריכם למה, היאך אתם מבקשים להוציא את ישראל לפני שנשלם הזמן, ודו"ק.

*

והנה בספר בית ישראל על המצות (מצוה י"ג אות ג-ד, דף נ"ו מ"ד) כתב דדב"ז אי ב"ג נצטוו על קידוה"ש פליגי בה תנאי, ותו"ד (בקצת תוספת דברים) עפימ"ד בגמ' בזבחים (צ"ז ע"ב) כל אשר יגע בבשרה יקדש, יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא תפסל ואם כשרה תאכל כחמור שבה, אמאי וניתי עשה ולידחי את ל"ת (פרש"י ניתי עשה דואכלו אותם דכשירה, ולידחי ל"ת דלא תאכל דפסולה, ואע"ג דאיכא ל"ת באכילת פסולין כדאמרינן בפסחים (דף כ"ד ע"א) כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו), ומתריץ רב אשי דיקדש עשה הוא ואין עשה דוחה את ל"ת ועשה.

ונודע קו' המפו' (שעה"מ פ"ג מגדרים ה"ו בשם שו"ת דברי אמת נ"ו ע"ב, ברוך טעם, והגרי"ע חיבר ספר ע' פנים לתורה) מסוגי' הגמ' בפסחים (דף מ"ד ע"ב) אהא דאמר ר' יוחנן דבכל האיסורין שבתורה חוץ מגזיר אין היתר מצטרף לאיסור, דס"ל כר' עקיבא דילפינן טעם כעיקר מגיעולי נכרים, ומשרת להיתר מצטל"א (ולא כחכמים דמשרת אתיא לטע"כ), ופריך רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי, מדרבנן נשמע לר"ע, מי לא אמרי רבנן משרת ליתן טע"כ מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה, לר"ע נמי משרת להיתר מצטל"א מכאן אתה דן לכל איסורין

באל"ף והקרי הוא ול"ו בוא"ו, וי"ל דלפי הקרי מתפרש הכתוב דדייקא כאשר דעו כי ד' הוא האלוקים שמאמין בהקב"ה או אז ולו אנחנו עמו, משא"כ אם ח"ו עובדים ע"ז אין נחשבים בנים למקום, אך אי אזלינן בתר מסורת א"כ מתפרש הכתוב דעו כי הוא אלוקים, ולא ואפי' אם ח"ו לא יודעים זאת אפ"ה ג"כ אנחנו עמו וצאן מרעיתו דב"כ וב"כ נחשבים ישראל בנים למקום, ועז"א במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בנא"ה, דגם כאשר יחטאו בע"ז ויהיו בבחי' לא עמי אתם אפ"ה יועיל להם תשובה ויאמר להם בני א"ה, ולכן ר"מ לשיטתו דס"ל (בכריתות דף י"ט) דיש אם למסורת, ס"ל דאפי' כשאין עושין רצונו של מקום ופלחי לצלמא נקראים בנים, ועכ"פ מבואר דלמ"ד דיש אם למסורת מהני תשובה אפי' לע"ו.

עוד נקדים מה שדרשו חז"ל (סוטה דף י"א ע"ב) בפסוק (שמות א, כח) ויהי כי יראו המילדות את האלוקים ויעש להם בתים, דהיינו בתי כהונה ולויה עי"ש לחד מ"ד, ומבואר שבשכר מה שמסרו נפשם זכו שיצאו מהם משה ואהרן שמהם יצאה כהונה ולויה, ופירש בעיון יעקב שם דהיה בכך מידה כנגד מידה, דיען אשר מסרו נפשם שלא לשמוע אליו כדי שלא להרבות פסולין לישראל לכך ניתן להם יחוס כהונה, ואיתאמהגרי"ז לבאר עוד כיון שעברו על גזירת פרעה אם בן והמיתן אותו וכל הבת תחיון, כי אף שיתכן לעם ישראל להתקיים ע"י בנות ישראל, דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ישראל, מ"מ כיון שאינו מיוחס לא רצו בכך, וכיון שהקפידו על מעלת יחוס, על כן זכו ליחוס כהונה ולויה.

ועתה יומתק מה שהתרים פרעה וצווח על משה ואהרן, אתם למה, כלומר באיזה כח אתם באים לשרור ולהנהיג את העם, הרי כל גדולתכם הוא על ידי שאמכם מסרה נפשה לא לשמוע לי, דבגין כך זכתה לבתי כהונה ובתי לויה, והיינו משום דאע"פ דלא היתה צריכה למסו"ג, החמירה על עצמה למסו"ג, ואתיין מהא דכתיב ואך את דמכם למעט כחמו"ע דהיינו דמותר למסו"ג כמ"ש

שבתורה כולה, (פרש"י לר"י פריך, דאמר לעיל כל איסורין שבתורה אין היתר מצטל"א חוץ מאיסורי נזיר, ואוקימנא כר"ע, מכדי לר"ע שמעינן ליה דאמר באיסורי נזיר היתר מצטרף לאיסור, ובשאר איסורי לא איירי מידו, ור"י אמאי לא אמר דכי היכי דאית ליה באיסורי נזיר אית ליה נמי בשאר איסורי, הא ממאי דשמעינן להו לרבנן בטע"כ מצינן למשמע מינה נמי דעתיה דר"ע בהיתר מצטל"א), א"ל משום דהוה נזיר וחטאת שנ"כ הבכ"א ואין מלמדין, נזיר הא דאמרן, חטאת מאי הוא דתניא כל אשר יגע בבשרה יקדש וגו' יקדש להיות כמוה שאם תיפסל היא תפסל ואם כשירה היא תאכל היא כחמור שבה, ואמרי בגמ' דלהכי הוי שנ"כ הבכ"א דבשלמא אי כתב רחמנא בחטאת לא גמר נזיר מינה דחולין מקדשים לא גמרינן, אלא לכתוב רחמנא בנזיר ותיתי חטאת ותיגמור מיניה, וקשה מסוגי' דזבחים הנ"ל דמתרין ר"א עצמו דהיינו טעמא דחטאת מקדש הנוגע בה ול"א דעשה דאכילת קדשים ידחה לל"ת דאיסור אכילת פסולין משום דיקדש עשה והו"ל ל"ת ועשה, ואין עדל"ת ועשה, א"כ היכי קאמר בפסחים דלכתוב רחמנא נזיר ותיתי חטאת מיניה דלא צריכי תרווייהו, הא אי לא הוי כתיב יקדש גבי חטאת הו"א דעדל"ת, וא"כ לא הוי בכלל שנ"כ הבכ"א דהרי איצטריך קרא דיקדש גבי חטאת שיהיה כאן עשה ול"ת.

ויש לתרין בזה, בהקדם מה שנתחבטו המפוי' בהא דא"ר אשי יקדש עשה, דהרי דרש רב שמלאי תרי"ג מצוות ניתנו למשה מסיני (מכות דף כ"ג ע"ב) וא"כ קשה ממנ"פ אי יקדש עשה הוא כדברי רב אשי והו"ל ממנין תרי"ג המצוות א"כ תיקשי לרבא דלדידיה בציר ליה מתרי"ג מצוות, ואי נימא דגם בלי הך דיקדש נשלמין מנין התרי"ג מצוות א"כ תקשה לרב אשי דנמצא דטפי ליה ממנין תרי"ג מצוות, וכעין קו' התוס' בסוטה (דף ג' ע"א) לגבי פלוגתת ר"ע ור' ישמעאל בהא דוקנא לאשתו ולה יטמא ולעולם בהם תעבודו חובה או רשות.

וי"ל לפימ"ש הרמב"ם בספר המצוות (עשין ט'), וז"ל, והמצוה התשיעית היא שצונו לקדש השם והוא אמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל, וענין זאת

המצוה אשר אנחנו מצווים לפרסם האמונה הזאת האמיתית בעולם ושלא נפחד בהיזק שום מוזיק, ואע"פ שבא עלינו מכריח גובר יבקש ממנו לכפור בו ית' לא נשמע ממנו, אבל נמסור עצמנו למיתה, ולא נתעוהו לחשוב שכפרנו, ואע"פ שלבנו מאמין בו יתעלה, וזאת היא מצות קדוש השם המצווים בה בני"ב בכללם רוצה לומר מסירת נפשנו למות ביד האונס על אהבתו ית' ואמונת יחודו וכו', ולשון ספרא ע"מ כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים ע"מ שתקדשו שמי ברכים, ובגמ' סנהדרין אמרו ב"נ מצווה על קדושת השם או אינו מצווה, ת"ש שבע מצוות נצטוו ב"נ ואם אתה אומר כן תמניא הווי, הנה כבר התבאר לך שהיא מכלל מספר המצוות שהם חובה לישראל, עכ"ל.

ולכאו' אין דברי הרמב"ם מובנים, מה ראי' מייתי מהך גמ' דונקדשתי הוי מ"ע בפני עצמה, והא בגמ' דחי דיתכן דב"נ מצווים והא דלא נמנה להם משום דאינהו וכל אביזרייהו, וא"כ גם לדין יתכן דונקדשתי אינה מ"ע, אלא הוא לימוד לאופן שצריך לקיים מצוות השי"ת, דהיינו שעל האדם לקדש ש"ש בקיום המצוות אף במקום מיתה, וכבר נתעורר בזה המגיה במל"מ (ריש פ"י מהל' מלכים).

וצ"ל בכוונת הרמב"ם, דס"ל דעד כאן לא דחי בגמ' אינהו וכל אביזרייהו רק למאי דס"ד מעיקרא דב"נ מצווה על קדוה"ש, דלפי"ז צ"ל הא דלא חשיב להו תמניא מצוות משום דאינהו וכל אביזרייהו, אבל למסקנא דגמ' דמסיק הש"ס דאין ב"נ מצווה על קדוה"ש, וכדפסק הרמב"ם כן בהל' מלכים פ"י דהכי מסקנא בגמ', א"כ שפיר י"ל דהא דלא חשיב לה בהדי ז' מצוות כיון דאין מצווין, דאילו היו מצווין הו"ל לאחשובי באנפי נפשיה, ועל כן שפיר דקדק הרמב"ם, דבישראל שהן מצווין על ונקדשתי על כרחך שהוא מצוה לעצמה, וכן תירין המגיה במל"מ שם וכ"כ בשו"ת חמדת שלמה (או"ח סי' ל"ח אות י"ג).

ויש להוסיף עוד, דהנה עיקר האיבעיא דגמ' אי ב"נ מצווה על קדוה"ש, שורש הספק הוא אי מסברא החיצונה היה ראוי למסו"נ על כל המצוות וממילא

ובגמ' שם דאע"ג דאיסור טומאה קדים אתי איסור גיד חייל עליה שכן איסורו חמור טפי שהרי נוהג גם בבני נח, ואמרינן ע"ז דיקא נמי דקתני א"ר יהודה והלא מבני יעקב נאסר גיד הנשה ועדיין בהמה טמאה מותרת להם, ופרש"י דיקא נמי דטעמא דרבי יהודה משום האי טעמא הוא, מדיליף מבני יעקב דקודם מתן תורה בני נח הוו. הרי דס"ל לרבי יהודה דקודם מתן היה לאבותינו דין ב"נ.

והשתא מתורין שפיר קו' המפו', דהנה הברייתא דמייתי הגמ' בזבחים כל אשר יגע בבשרה יקדש להיות כמותה הוא מתו"כ, וקי"ל (סנהדרין דף פ"ו ע"א) סתם ספרא רבי יהודה, ולכן כיון דקא"ר רב אשי אליבא דרבי יהודה, דאיהו ס"ל דקודם מ"ת היה להם דין ב"נ, [וכ"כ הגרי"ע בבית האוצר ריש ספרו (כלל א' אות א' ד"ה עוד) דכ"ה דעת הספרא עפ"י הראב"ד עי"ש], ועכצ"ל דהא דאברהם אבינו מסר נפשו היינו משום דגם ב"נ מצווה על קדוה"ש, והא דלא חשיב ליה תמניא מצות כיון דאינהו וכל אבזרייהו, ודכוותה נמי בישראל מ"ש ונקדשתי הוי פרט מן המצות שנא' בהן יהרג ואל יעבור, ואינו מצוה בפנ"ע ממנין תרי"ג מצוות, לכן אליבא דרבי יהודה שפיר מתרין רב אשי דיקדש עשה, דהרי לרבי יהודה דונקדשתי אינו ממנין המצוות, בהכרח צ"ל דיקדש הו"ל מ"ע כדי להשלים מנין תרי"ג מצוות.

אבל הגמ' בפסחים דקאי אליבא דר"ע, דאיהו ס"ל כהרמב"ם דונקדשתי הוי מ"ע, וא"כ לא יתכן דיקדש הוי מ"ע דא"כ הו"ל יותר מתרי"ג מצוות, לכך אליבא דידיה דיקדש אינו ממנין המצוות שפיר י"ל דסגי לכתוב משרת גבי נזיר ולא לכתוב יקדש גבי חטאת, והו"ל שנ"כ הבכ"א דאין מלמדוין, ודו"ק. עכתו"ד הבית ישראל.

והנה בגמ' יומא שם בהא דמניין לפקוח נפש שדוחה את השבת, נענה רבי עקיבא ואמר וכי זייד איש על רעהו וגו' מעם מזבחי תקחנו למות מעם מזבחי ולא מעל מזבחי, ואמר רב"ח אמר רבי יוחנן לא שנו אלא להמית אבל להחיות אפילו מעל

דגם ב"נ מצווה על קדוה"ש, אלא דבישראל כיון דגלי קרא וחי בהם שלא יהרג על קיום המצות, לכך איצטריך בהו ונקדשתי לאורי"י דעל אותן המצות שיהרג ואל יעבור יקדש ש"ש וימסור נפשו, אבל אי מצד הסברא החיצונה לא היה ראוי כלל למסו"נ על קיים מצות, וממילא דב"נ אינו מצווה על קדוה"ש, ורק בישראל גלי קרא ונקדשתי דמצווין על קדוה"ש, וכיון דגלי קרא ונקדשתי אתי קרא וחי בהם דלא נילף הכי לכל המצוות.

וזהו כוונת הרמב"ם, דאילו היינו אומרים דב"נ מצווה על קדוה"ש, ע"כ דלא הוי ונקדשתי מ"ע בפנ"ע, שהרי הא דב"נ מצווה על קדוה"ש היינו משום דאמרינן דמצד הסברא צריך למסו"נ על כל המצוות, ולכן לא נמנה לב"נ כמצוה בפנ"ע שהוא בכלל אבזרייהו, א"כ ה"נ בישראל ונקדשתי אינה מ"ע לעצמה, ולא אתי אלא לאפוקי מכלל ציווי וחי בהם, דהרי עצם חיוב מסירות נפש מסברא ידעינן לה, ואולם כיון דב"נ אינו מצווה על קדוה"ש, והיינו משום דמצד הסברא בלבד לא שייך לומר דצריך למסו"נ דרק מקרא שמעינן לה, לפי"ז י"ל דונקדשתי הו"ל מ"ע לעצמו, ודו"ק.

מעתי י"ל דלמ"ד דגם ב"נ מצווה על קדוה"ש ובהכרח דונקדשתי אינו ממנין המצוות, וא"כ בציר לה מתרי"ג מצוות, לכך לדידיה עכצ"ל דיקדש עשה ובכך נשלמין תרי"ג מצוות, אבל למ"ד דב"נ אינו מצווה על קדוה"ש משום דונקדשתי הו"ל מ"ע דרק בני"י נצטוו בה, לפי"ז נשלם בכך מנין המצוות, וממילא דבהכרח דיקדש אינו מ"ע, ודו"ק.

והנה כבר הבאנו מש"כ המהרי"ט דאי ב"נ לא נצטוו על קדוה"ש אסור להם להחמיר ע"ע בזה, ועפי"ז הקשה היאך מסר עצמו אברהם אבינו על קדוה"ש לכבשן האש, וצ"ל כמ"ש הפרשת דרכים שם שיש הכרח מזה דנקטינן דלאבות קודם מ"ת הו"ל דין ישראל ולכן היה רשאי למסו"נ.

והנה במשנה בחולין (דף ק' ע"ב) גיד הנשה נוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה, רבי יהודה אומר אף בטמאה, אמר רבי יהודה והלא מבני יעקב נאסר גיד הנשה ועדיין בהמה טמאה מותרת להן וכו'.

בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה, וישמע אלוקים את נאקתם ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם ואת יצחק ואת יעקב, וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים.

יש לדקדק מה שכפל כמ"פ ובכמה לשונות עניין זה שנשמעה שוועתם בשמים, כן יש לבאר מה שנאמר 'וידע אלוקים' ולא כתב מה ידע אלוקים.

ובספורנו פירש כאן 'וידע אלוקים ידע נגעי לבבם, ושהיתה תפילתם וצעקתם בכל לב, כמו שסיפר אחר כך באמרו כי ידעתי את מכאוביו על היפך ויפתוהו בפיהם וליבם לא נכון עמו. עכ"ל. היינו שבא לומר שהכיר הבור"ע בתפילתם שהיה באופן אמיתי מעומק הלב וששבו בתשובה באמת, ולכן ראה אותם והשגיח עליהם לגאלם. ולפי דבריו עדיין יש לדייק שאם היתה תשובתם ותחנוניהם באמת, א"כ מדוע הוצרכו לזכירת ברית אבות ולא הגיעה להם ישועה בזכות עצמם.

ובתרגום יונתן בן עוזיאל תירגם כאן 'וחמא ה' צער שעבודון דבני ישראל וגלי קדמוי ית תיובתא דעבדו בטומרא דלא ידעו אינש בחבריה', וכיון שכן ודאי שיש להקשות מה היה צריך לזכירת ברית אבות אם היתה תשובתם אמיתית כל כך מעומק הלב.

והנראה לבאר בזה עפ"י מה דאיתא בכמה ספ"ק לבאר מקראי קדש דריש פרשתן, ומ"ש חז"ל (סדר עולם, ג) שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא התחיל השעבוד במצרים, כי הנה ידוע האחדות המעולה ששררה בין השבטים הק' מאז שנתאחדו יחד במצרים, ועל כולם מעלתו של יוסף שלא נטר להם שנאה ולא גמל להם כפעלם, וכדכתיב (בראשית ג, כא) וינחם אותם וידבר על ליבם, והיה מכלכל אותם ומחייה אותם במצרים, והיה איתם באחדות גמורה, וכיון שהיו באחדות הגמור ממילא אין שום אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, ולא יתכן שיוכלו להכביד עליהם העול ולשעבדם.

וכאשר ביאר רביה"ק הישמח משה זי"ע (פרשת בשלח) מאמר חז"ל (יעוין תנחומא, נצבים סי' א) 'אלמלי היו כל ישראל באגודה אחת אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהן', ותוד"ק דהנה מצינו ששרו של

מזבחי, ומה זה שספק יש ממש בדבריו ספק אין ממש בדבריו ועבודה דוחה שבת ק"ו לפקו"נ שדוחה את השבת, הרי דרבי עקיבא לא יליף לפקו"נ מואך את שבתותי תשמורו אף דלימוד זה פשוט יותר, משום דס"ל דקרא בא למעט מלאכת המשכן דאינו דוחה שבת, ושמעינן מינה דס"ל לר"ע דלא בעינן שיהא מיעוט דייקא על מה שנאמר באותו פסוק, ומינה דמ"ש ואך את דמכם וגו' קאי למעט מהיתר הריגת בהמה, ולא אתי למעט כחנניה מישאל ועזריה.

מעתה יבואר היטב כוונת המדרש, דהנה מרע"ה ידע כי בצאת ישראל ממצרים עלול להתעורר קטרוג על בני ישראל על שעבדו ע"ו, ואף כי מאונס ומטירוף הדעת עבדוה, מ"מ אין בזה אמתלא מספקת דהרי גם בני נח נצטוו על קדוה"ש, ואף אי נימא דלא נצטוו על קדוה"ש מ"מ יש מקום לקטרוג עליהם שהיה להם ללמוד ממעשי אבות דאברהם אבינו נכנס לכבשן האש ומסר נפשו על יחוד שמו ית' והיה ראוי שגם הם ימסרו עצמן על קדושת השם, דרשאים להחמיר ולמסו"נ כיון דאך את דמכם קאי למעט כחמו"ע, והיינו דאע"ג דליכא חיובא בדבר מותר למסו"נ.

לכך ביקש ואמר שלח נא ביד תשלח ביד רבי עקיבא, דלדידיה אין מקום לחוש כלל דאיהי ס"ל דנקדשתי הו"ל מ"ע ומינה דרק לישראל נאמרה ולא לב"נ דלא נצטוו על קדוה"ש, וכן לדידיה אין ב"נ רשאי למסו"נ על קדוה"ש דהרי איהו ס"ל דאך את שבתותי אתי למעט מלאכת המשכן, דאין המיעוט דייקא על מה שנאמר באותו פסוק, וכן מ"ש ואך את דמכם וגו' קאי למעט מהיתר הריגת בהמה ולא למעט כחמו"ע, וא"כ אסור למסו"נ כשלא נצטווה, מעתה יש להם לבנ"י אמתלא טובה לפטרם מן הדין דהו"ל אנוסין ואין לדון שוגג כמזיד ואונס כרצון, לכן ראוי שיהא הוא גואלן של ישראל, ודו"ק.

התורה היה עה"פ בפרשתן (שמות ב, כג-כה) ויהי

בהם מספרי לשה"ר (וראה לכ"ק מרן ז"ע בשפע חיים רעוא דרעוין, שמות א, פר' בא, מאמר י, אות ט).

וכשראו ישראל בצר להם ומצאום כל הדברים האלה תחת סבלות מצרים, נתנו אל ליבם לשוב בתשובה שלימה וקבלו על עצמם להיות גומלי חסדים זה עם זה ולהתאחד שוב כאיש אחד בלב אחד, וז"ש הכתוב ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, שבתחילת דרכם רק זעק כל אחד על קושי השעבוד שלו, וכל אחד חשב רק על עצמו ועל קשייו, ומכל מקום ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה אף שהיה מן העבודה שכל אחד חשב והתפלל רק להקל מעצמו, מכל מקום שמע ה' נאקתם כי זכר את ברית אבותם, ולכן היה צריך לזכירת הברית כי לא היתה עדיין תשובתם שלימה, כי לא השכילו עדיין להתאחד שוב, וכשכל אחד מתפלל רק על עצמו אז בודקים בשמים בדוק היטב את תפילתו אם ראוייה היא אם לאו, וכשאינן ראוי שתישמע תפילתו אז צריך לתלות לו בזכות אבות ולכן ויזכור אלוקים את בריתו וגו'.

אבל כאשר וירא אלוקים את בני ישראל כשראה שהתחילו להתפלל על כל בני ישראל, וראה את כולם בראייה אחת וראה כולם כאחד לפניו, וידע אלוקים שהכיר בהם ששבו בתשובה בסתר על מה שעד עכשיו לא היו יודעים אינש בחכריה כדתרגם יונתן בן עוזיאל, שכל אחד היה חושב על עצמו ועל קשייו שלו, ועל זה נתנו דעתם לשוב בתשובה שלימה וקבלו על עצמם מעתה לדעת ולהסתכל כל אחד על זולתו לדעת מה הוא נצרך, ואיזה חסדים נצרך לעשות אתו, ובזכות זה וירא את בני ישראל וגמר להושיעם בזכות עצמם, יען כי התאחדו שוב כאבותם, ולכן שלח את משה רבינו להודיעם כי בא עת דודים ובא מועד גאולתם ממצרים.

יום שב"ק

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א דומו"צ בית מדרשנו שפע חיים בדרום עיה"ק צפת.
בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' פנחס כהן מפעיה"ק, לוי - הרב אברהם אליהו וואזנר מפעיה"ק, שלישי - הרה"ח ר' חיים יהודה הופמן מפעיה"ק,

עשיו הודה לו ליעקב באומרו (בראשית לב, כט) כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל, ובזה הודה לו שיעקב הוא השלטון והשררה בעליונים ובתחתונים הוא בידי יעקב, וכח זה נשאר בו ביעקב לדורות עולם לו ולזרעו אחריו שיהא הוא המושל וכולם יראו ויפחדו מפניו. אמנם כוחו של יעקב נתחלק בין י"ב בניו שבטי קה, כדרך ירושה המתחלקת בין כולם ונמצא שכל א' קיבל חלק אחד מי"ב מכוחו הרב והעצום של יעקב אבינו, ושוב נתחלק לשבעים נפש שירדו מצרימה, ובצאת ישראל ממצרים נתחלק שוב לששים רבוא יוצאי מצרים וכן הלאה, נמצא שכל אחד מישראל יש בו חלק וניצוץ קטן מעט מזעיר מכוחו של יעקב אבינו, אמנם חלק קטן שכזה בפני עצמו אין בה כלום, אבל אם יהיו כל ישראל באגודה אחת אזי יצטרפו כל החלקים אשר יחדיו יהיו תמים ככוחו וגבורתו של יעקב אבינו ואז אין כל אומה ולשון שולטת בהן עכתוד"ק.

וזה שאמר הכתוב (שמות א, ה) ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש, שאף שהיו שבעים מכל מקום הם נקראים 'נפש' בלשון יחיד, כי כולם היו כאיש אחד בלב אחד, כי כולם יוצאי ירך יעקב, וכך יאה ונאה להם שיהיו כולם באחדות גמורה, ואף שיוסף היה במצרים מחמתם והיתה לו סיבה טובה לשנאתם ולהרע להם, מכל מקום היו כולם באחדות הלכבות ובאהבה גמורה ביניהם ולכן לא היה השעבוד עליהם.

אבל כאשר וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא שהיו בחי' נפש אחת כאיש אחד בלב אחד, או אז ובני ישראל פרו וישרצו וירבו וגו', שהנה נהיו בחי' רבים והחל להיות ביניהם פירוד הלכבות, עד שנהיו הרבה יחידים וכל אחד חשב רק על עצמו ועל ביתו ולא על זולתו, או אז ויקם מלך חדש על מצרים שכבר הצליח לעמוד מלך חדש לשלוט בהם, כי אשר לא ידע את יוסף, היינו שלא אחזו יותר בני ישראל במידתו של יוסף שהיה גומל טוב וחסד לאחיו. ולכן ויאמר אל עמו הבה נתחכמה לו וגו', והתחיל השעבוד עליהם וכדאיתא ברש"י בפרשתן עה"פ (שמות ב, יד) אכן נודע הדבר שנודע למשה טעם השעבוד כיון שיש

ואפשר לומר כי השי"ת ברוב חסדו חפץ להמשיך זכות לבני ישראל שיהיו ראויים להגאל כי עתידים לתת תרומות המשכן ולהקים את המשכן להשראת השכינה בישראל, על כן הקדים השי"ת לצוות שיקחו עמם רכוש מצרים כסף וזהב וכו' כדי שיהא להם לבני ישראל כסף וזהב לתרומות המשכן, והמגיד מראשית אחרית צירף מיד זכות זה לבני ישראל שבזכות כך ייגאלו.

וביותר י"ל עפי"מ דאי' במדרש ששר מצרים היה מקטרג על בני ישראל לומר דהללו והללו עובדו ע"ז ואין להם זכות להנצל, וכן הים נתמלא עליהם חמה, לכך המשיך הקב"ה מיד לבני ישראל זכות נדבות המשכן, אשר בכך נתכפר להם עון ע"ז כמ"ש רש"י ריש פר' פקודי עה"פ משכן העדות, עדות לישראל שיותר להם הקב"ה על מעשה העגל, ובמד"ר פקודי (פנ"א סימן ח') אמר הקב"ה יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, אמר הקב"ה לישראל בשעה שעשיתם את העגל הכעסתם אותי באלה אלהיך עכשיו שעשיתם המשכן באלה אני מתרצה לכם הוי אלה פקודי המשכן, וכ"ה במד"ת (פר' תרומה פ"ח) אתה מוצא שכוונה"כ נתכפר להם וכו ביום א"ל הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כדי שידעו כל האומות שנתכפר להם מעשה העגל וכו' אמר הקב"ה יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו העגל וכו' עי"ש, וכ"ה בילקוט שמעוני (דברים רמז תשצ"ב), מעתה בכך שכבר במצרים נחשב להם זכות תרומת המשכן נדחו דברי המקטרג כי ע"י המשכן יתכפר להם הכל.

ומטעם זה ביקש אברהם אבינו שיצאו ממצרים ברכוש גדול, לעורר על ענין זה שיעמוד להם לישראל מיד בצאתם ממצרים זכות נדבות המשכן וכאמור המשכן.

וזה דבר המסורה, דכיון שאמר להם משה רעיא מהימנא בהמשך הדברים (שמות ג, כא-כב) ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והיה כי תלכו לא תלכו ריקם, ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות וגו' ונצלתם את מצרים, וידע כי יתמהו הזקנים וחשובי העם מה זה ועל מה זה יתעכבו ליטול מרכוש מצרים עמהם, והלא כל ממון

רביעי - החתן צבי דייטש נ"י, חמישי - החתן שמואל משה מילר נ"י, שישי - מרן שליט"א [ונערך מי שברך וקריאת השם לרגל הולדת הבת להרב אליהו יוסף שפיצר מפעיה"ק (ב"ר אהרן ישעי' מיוניאן סיט'), להר"ר דוב מרדכי שימון מפעיה"ק (בהג"ר יחזקאל שליט"א מצפת, וחה"ר דוד טהלר מפעיה"ק), להר"ר יעקב ברנט מקרית צאנז טבריה (בן הדומ"צ הג"ר מרדכי שליט"א, וחה"ר שמואל מרמורשטיין מפעיה"ק), ולהר"ר יצחק איימר מחיפה (ב"ר יוסף מרדכי מפעיה"ק, וחה"ר יחזקאל ברבר מביתר)], הרה"ח ד"ר יעקב משה יולנו מפעיה"ק, שביעי - הבחור הבר מצוה מאיר משה אברהם נ"י בן הרה"ג ר' יצחק בלומנטל משפיע בישיבה"ק, אחרון - הדומ"צ הגאון רבי מרדכי ברנט שליט"א, מפטיר - הרה"ג ר' יעקב גליק מפעיה"ק מח"ס אכסוף נועם שבת, הגבה - העסקן הרה"ח ר' לוי יצחק הופמן מנהל ישיבה"ק לצעירים שפע חיים באלעד, גלילה - הרה"ח ר' שלמה דוד דייטש מפעיה"ק.

תפילת מוסף לפני העמוד התפלל - הרה"ח ר' מרדכי שלמה גבירץ מפעיה"ק.
אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר שלום ליב אייזנבך מפעיה"ק (ב"ר חיים צבי מביתר, וחה"ר משה ליפשיץ מפעיה"ק).

התורה בשוה"ט דעתיקא קדישא היה עה"פ בפרשתן (שמות ג, מז) לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי אלוקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים, ובבעה"ט דבמסורה ב"פ 'העשוי', חדא הכא, ואידך בריש פר' פקודי (שם לה, כד) כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש וגו'.

ויתכן לבאר בזה, עפי"מ דאמרו חז"ל (ברכות דף ט' ע"א) אמרי דבי רבי ינאי וכו' א"ל הקב"ה למשה בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. דלכאו' היאך שייך לומר שאברהם אבינו יתרעם על שלא קבלו כסף וזהב, הלא ענייני ממון ומעות הוא דבר מאוס אצל יראי האלוקים, והיאך אפ"ל שיאמר אותו צדיק שלא קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ומה גם דבני ישראל עצמם אמרו (ברכות דף ט' ע"ב) לוואי שנצא בעצמנו, והיינו שלא חפצו בממון ותעבו אותנו, ומעתה יל"ב הענין מה שהוצרכו ישראל לצאת ורכוש מצרים בידם.

ב' של 'בני' הוא נומריקון תשוב"ה, וצ"ב השייכות לכאן, וכן מה שכפל כאן לרמוז ב"פ ענין התשובה.

בהמשך הפסוקים (שמות א, ח-ט) ויקם מלך חדש על מצרים וגו' ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הנה לכאן תיבת 'הנה' הוא אך למותר, וכן מה שאמר רב ועצום 'ממנו' שהוא לכאן יתור לשון.

ועוד להלן בפרשתן (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי אלוקי אברהם ויעקב לאמר פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים, ובמסורה ב"פ 'העשוי', חדא הכא, ואידך בריש פר' פקודי (שם לה, כד) כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש, וצ"ב מה מלמדנו.

- כל צער ועגמ"נ נחשב ונמנה במנין מדוקדק והכל הוא בהשגחה פרטית -

ובפשטות י"ל, עפ"י מש"כ באוה"ח הק' עה"פ כל הזהב העשוי למלאכה, שבדרך כלל כאשר לוקחים עשת חתיכות זהב ומתיכים אותם באור לעשות מהם כלים קטנים וגדולים, הרי שנחסר מהם פה ושם מעט, ויש שאריות שנותר מהזהב שאין משתמשים בהם. כמו כן כאשר היוצר והעושה בחרט צר את צורת הכלי נופלים חתיכות ופירורים דקים שאינם ראויים למלאכה, וכיון שכן בדרך הטבע לא שייך שמשקל הזהב אחר עשיית הכלי תהיה שווה כמו מתחילה.

וע"ז העידה התורה שבמלאכת המשכן נעשה נס ולא הלך לאיבוד שום גרגיר זהב, ומהכל נעשו כלי הקודש, כי השי"ת ראה את התעוררות עם בני ישראל בנתינת תרומת המשכן בנדיבות לב, ובחפץ ובתשוקה, מתוך תפילה וציפייה שיזכה שגם נדבתו תכלל במלאכת כלי המשכן, ועל כן נעשה נס שלא נחסר ולא הלך לריק מאומה, אלא הכל נתקדש למלאכת הקודש. וז"ש הכתוב כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש, שכל הזהב שנדבו עם בני ישראל הכל נכנס למלאכת הקודש לכלי המשכן, אתוד"ק בתוספת ביאור.

ועפ"י דרכו יובן היטב תורת המסורה, דהנה עם בני ישראל היו בגלות מצרים במצב נורא, וכמו שנאמר (שמות ב, כג) ויאנחו בני ישראל מן העבודה

שבעולם לאין וכאפס יהיה בעיניהם וכוז יבוזו לכל ענייני ממון ורכוש, על כן הקדים ואמר להם בהאי לישנא 'פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים', רמז להם שיכפר להם הקב"ה על עון ע"ז על ידי מה שיתנדבו כסף וזהב להקמת המשכן כמ"ש 'כל הזהב העשוי למלאכה' וגו', והיינו שלכן נצטוו ליטול את רכוש מצרים עמהם בצאתם ממצרים, על מנת שיהיה להם די ממון למלאכת המשכן ולהקים בית לה', והקב"ה צירף להם תיכף זכות זה לכפר בעדם, והבן.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הרה"ח ר' משה דוד ישראלי מפעיה"ק, לוי - הר"ר שמעון לעמל מפעיה"ק, שלישי - הר"ר שלום אייזנברגר מליקווד, גלילה - הר"ר מנחם ניימאנן מבארא פארק. בזמירות בשוה"ט התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרה"ח ר' בערל וינברגר מפעיה"ק, דרוור יקרא - הרב יהודה טאובר מביתר, שבת היום - הרב אליהו יוסף שפיצר מפעיה"ק. לפני אמירת התורה, זימרו ניגון התעוררות (ניגון ד' בבית להרה"ק בעל התניא זי"ע).

התורה בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ בפרשתן (שמות א, א) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. ראוי לבאר שינוי הלשון בפסוק זה, למה פתח בבני 'ישראל' וסיים באת 'יעקב' איש וביתו באו. וכמו כן מה שפתח בלשון הווה 'הבאים' מצרימה, וסיים בלשון עבר איש וביתו 'באו'. כן ראוי לבאר מה שהוצרך שוב למנות כאן שמות בני ישראל ואת שמות השבטים, הלא כבר מנה כולם בפרשת ויגש כל השבטים נפש שירדו מצרימה את יעקב.

גם עמדו המפרשים (ראה רמב"ן, אבן עזרא, אוה"ח הק' ועוד) לבאר מה שפתח כאן הכתוב בלשון 'ואלה' שהוא מוסיף על ענין ראשון, ולא אמר 'אלה שמות בני ישראל בלא וא"ו'.

נודע דברי הגה"ק החיד"א זלה"ה והביאו דו"ז הגה"ק משינאווא זי"ע בפרשתן ש'מות בני ישראל ה'באים' מצרימה ראשי תיבות השבטים. רמז נוסף על תשובה כתבו בספה"ק (ראה ייטב פנים לימי השוכני"ם אות ה, ועוד) דר"ת וס"ת של 'ואלה שמות' עם האות

ט, ט), וכל צער ועגמת נפש עולה ונחקק בספר בשמי מעל, ועל הכל יש דין וחשבון. ואדרבה אלו שקיבלו הכל באהבה ושמחין ביסורין, הרי שלעתיד לבוא יקבלו על זה שכרם משלם, ואילו הגויים שבעטו ביסורים יבואו על ענשם.

על זה מורה המסורה, שכשם שבמלאכת המשכן לא נחסר מהזהב מאומה, והכל נמנה ונחשב במנין הזהב, וכל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש הכל היה וכדפי' האור החיים הק', כמו כן נמי פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים, ובכל הגלויות והזמנים הקשים שעוברים על בני ישראל, כל צער ועגמת נפש, וכל יגון ואנחה הכל נכלל ונחשב ונמנה למעלה.

- לעתיד לבוא יחשבו את הצרות לאין ערוך -

ועד"ז יבואר עוד, דהנה על לעתיד לבוא כבר אמר נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה (תהלים קכו, ב) אז ימלא שחוק פינו ולשונינו רינה, שאז נדע ונשכיל כי על כל מאורע אשר אירע עמנו בגלותינו היה לנו להודות ולהלל ליוצרינו ובוראינו, כיון שיתגלה לעינינו כי לא רעה עשה עמנו אלא אדרבה היטיב לנו. וכעובדא הידוע מפי צדיקים ביהודי אחד שהלך לדרכו בין הכפרים, ובאמצע הדרך עברה לידו עגלה שישב בה הפריץ וכמה ממשרתיו, וכשראה הפריץ את היהודי התנכל אליו וצוה למשרתיו להכותו, והם היכוהו כמה מלקות. כשהגיעו לכפר סיפרו לאשת הפריץ מה שעשו בדרך, ונתעוררו רחמיה על היהודי, וצוותה לקרוא לו, ובדרכו לבית הפריץ היה בטוח כי כעת הוא בדרכו האחרונה כי בוודאי יחרוץ דינו למות, אכן בהכנסו לבית הפריץ שאלה אותו אשת הפריץ כמה מלקות קיבל מהמשרתים, ונקב במספר, ואמרה אשת הפריץ שכנגד כל מכה יקבל זהוב. וכאשר חזר העני לביתו שח לבני ביתו כל המאורע, וסיים לאמר רשע כמותו, וכי למה הכני רק ט' פעמים, והלא אלמלא הכני ט"ו פעמים הייתי מקבל יותר זהובים, ע"כ העובדא. והנמשל מובן מאליו, כי לעתיד לבוא ימלא שחוק פינו כאשר נראה וניזכר לדעת שכל צרה צער ועגמת נפש שנתייסרנו בגלות המר הזה היה שווה זהב.

ויזעקו, ועינו אותם בעינויים קשים ומרים, והיכו וביזו והשפילו אותם עד למאוד, ועבדום בחומר ובלבנים, והיו בני ישראל משועבדים לגויי מצרים ומושפלים עד לעפר נתונים למרמס והפקר עד אשר עשו בהם הכל כרצונם.

וזאת למודעי כלל גדול בתורה ויסוד האמונה של עם בני ישראל, שאפי' בעתות צרה ומצוקה ובזמנים קשים ומרים, הרי שכל עגמת נפש וצער שעובר עליהם, וכל אנחה וזעקה, הכל עולה בחשבון, והכל מחושב בחשבון מדוייק בתכלית הדקדוק, כמה צער ועגמת נפש יבוא לכל אחד ואחד. ולהוציא מטעות אנשים המדמים ומתפתים לדברי היצר הרע להרהר ולחשוב שכל הקורה סביבותם הכל הוא עפ"י דרך הטבע ומקרה, והכל תלוי במזל, והאחד מזלו טוב על כן מצליח בכל דרכיו, והשני מזלו רע ובכל אשר יפנה נכשל. דלא כן הוא, כי עם בני ישראל הם למעלה מן המזלות ומושגחים בהשגחה פרטית על כל תנועה, והבורא ב"ה אבינו אב הרחמן אוהב עמו ישראל, משגיח עלינו בעינא פקחא, וכפי שהאריך בענין זה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בספרו אגרא דפרקא (אות רמה) דכל ישראל בחזקת שימור קיימא עי"ש, וכמה דאת אמרת (ישעי' סג, ט) בכל צרתם לו צר, וממילא כל מי שיש לו מח בקדקדו אינו טועה לדמות שהדבר תלוי במזל, כי אם אדרבה הכל צפוי מלמעלה כקטן כגדול, והכל עולה בחשבון, ואם ח"ו הריעותי את מעשי הרי שבגין כך קפחתי את פרנסתי. וכאשר היה שגור בפי חסידי קמאי אנשי מעלה ויראי השם לומר על כל צרה ועגמת נפש 'שיהא לכפרה', כי אין דבר שבא על האדם בחינם ללא סיבה וחשבון מדוייק ומסובב מן השמים, וממילא כיון שנמצא בי אשמה הרי שבקשתם שיהיה הדבר שבא עליהם ככפרה על עוונותיהם.

וזהו הן בצרות הרבים והן בצרת היחיד, כל נחלי דמעה שנשפכו במשך כל הדורות, אשר בני ישראל המה דוויים וסחופים בגלות המר גולה אחר גולה גולה וסורה, ומתרגשים ובאים עליהם כל מיני צער ועגמת נפש בכלל ובפרט, עד כדי שנראה ח"ו כי הסתיר ה' אלוקינו פניו מאיתנו ושכח מעמו בני ישראל. אכן ח"ו והם מלומר כן, כי בוודאי גם בעבודתנו לא עזבונו ה' אלוקינו ויט אלינו חסד (עזרא

וענין זה ידע פרעה הרשע, כי בני ישראל אמונתם שלימה בהשי"ת שיעמוד לעזרם, ועל כן תמיד שרויים הם בשמחה, ושגור על לשונם לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ועל ידי השמחה המה תמיד קרובים אל ה', וממילא אין באפשרי שיארע להם איזה מקרה.

וזה שאמר פרעה לעמו הנה עם בני ישראל, ונקט לשון שמחה, כי עם בני ישראל הם תמיד בשמחה, ולכן הבה נתחכמה לו שהרי יהיה כי תקראנה מלחמה ואף בשעת צער וצרה וכשיוצאים למלחמה על אויביהם אשר מדרך העולם להיות שרויים בפתח ודאגה, שהולכים להרוג וליהרג כשאין יודעים אם ינצחו או לא, ומכל מקום לא כן עם בני ישראל שהם סמוכים ובטוחים בבוראם שיעמוד לעזרם. ולזה נקט כאן הלשון והיה שהוא ג"כ לשון שמחה (מגילה דף י" ע"ב), ובכח שמחה זו ונלחם בנו ועלה מן הארץ.

אשר על כן נתחכם פרעה וטיכס עצה לשבר את רוחם ולהפילם ברשת העצבות והמרה השחורה, ועל כן וישימו עליו שרי מיסים למען ענותו בסבלותם, לענות את רוחם ולדכא את נפשם, ולכבות ולמחוק את הרוח חיים, שיהיה האורה והשמחה נעדרת מפניהם. ולזה רמזו בספה"ק (ראה מגלה עמוקות, בפרשתן, ועוד) דמצרים אותיות 'מיצר' שהוא מלשון מיצר ודאגה, וביקשו מצרים שיהיו עם בני ישראל מצרים ודואגים כל היום מדוכאים ועצבים, ומתוך כך יוכלו להכניעם לגמרי. ברם וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, כי אדרבה התחזקו בני ישראל בשמחה ובטחון בה' ביתר שאת, ועל כן ויקוצו מפני בני ישראל, אתוד"ק רביה"ק מסיגעט זי"ע.

ולהמתיק דבריו הק' י"ל, שבני ישראל התחזקו בשמחה, ובת שחוק לא מש מפניהם אף לא לרגע, ותמיד התהלכו בפנים צוהלות ושמחות, וזהו 'ויקוצו' דייקא 'מפני בני ישראל', היינו מפניהם הצוהלות השלוות ושמחות.

- אי אפשר לעשות תשובה אלא מתוך שמחה -
כלל גדול הוא בספה"ק ענין חובת שמחה בכל מצב, ואכן כאשר יתבונן האדם לנפשו ויערוך חשבון הנפש איך עברו שנותיו, ויווכח לראות את מצבו

ועל זה רמז המסורה פקד פקדתי וגו' והיינו מלשון מנין, ע"ד אלה 'פקודי' המשכן (שמות לח, כא), שהקב"ה ימנה את כל נחלי הדמעות והצרות שעברו עדו על ראשינו, וכאשר יסד הפייטן (קינות לת"ב, קינה כט) טפי דמי אחת לאחת מנויות, והכל יבוא בחשבון לעתיד לבוא לקבל עליהם שכר, והשכר יהיה יותר מזהב ומפז, ממש כשם שבמלאכת המשכן שכל הזהב העשוי למלאכה הכל נחשב לזהב חשוב, כן נמי לעתיד לבוא יהיה הכל חשוב לאין ערוך.

- מידת השמחה נחוצה במלחמה לשמירה -

באופן אחר י"ל, ובהקדם יסוד גדול ביהדות מש"כ בספה"ק ייטב לב בפרשתן עה"פ (שמות א, ט) ויאמר אל עמו וגו', דהנה מאמינים אנו עם בני ישראל שכל הנהגת העולם, וכל מה שהקב"ה עושה הכל מנהיג השי"ת שהוא אבינו אב הרחמן, והוא מסבב הענין לטובתנו. ובתו"ד מבאר שם האמור בפרשת המלחמה (דברים כ, כג) והיה כקרבתם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם, ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם, דשיעור הכתוב כן הוא והיה כקרבתם אל המלחמה, שהכהן מורה דרך ה' לעם בני ישראל, אשר מיד בצאתם לשדה המלחמה עליהם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו אלא עליהם להיות סמוכים ובטוחים בבוכ"ע שלא ימשם ולא יעזבם כלל וכלל, ויהיה בעזרתם עד שידם תגבר וינצחו במלחמה. כי אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר (תהלים כ, ח), וממילא אין כלל מקום לדאגה ופחד בשום מצב, וכל רגע צריך שיהיו בבטחון ואמונה כי שומר ישראל שמור שארית ישראל ואל יאבד ישראל, ולא יארע להם שום מכשול ותקלה. ועל כן נקט הכתוב בלשונו הלשון והיה כקרבתם אל המלחמה, ואין והיה אלא לשון שמחה (מגילה דף י' ע"ב), שכבר מיד בראשית יציאתם למלחמה טרם שניצחו, צריכים להיות סמוכים ובטוחים כי השי"ת ישמרם מכל מכשול וצרה, ואל להם להיות דואגים, באשר הכל הוא מושגח בהשגחה פרטית מהבורא ב"ה, ובוודא יהיה הוא בעזרם.

והוא פלאי דהלא מהפסוק משמע להיפך ממה שאוהב את הרשעים.

אלא, דהנה ישנו רשע אשר כבר ננעלו בפניו שערי תשובה עד שנדחה לגמרי מן הקדושה, ומכל מקום הוא מהלך כשהוא תמיד שש ושמוח ומרוצה בעצמו, כשאין מפריע ומיצר לו כלל וכלל מצבו השפל והירוד, ומשכח מלבו הענין אשר הנה יבוא יום הדין אשר בו יצטרך ליתן דין וחשבון על כל מעשיו בכלל ובפרט, והאדם אשר הוא אומר לעצמו בשרירות לבי אלך, הרי לאדם כזה לא יאבה ה' סלוח לו.

ומעתה נמצא שעצם הדבר אשר מי שנכשל בחטא הוא מתהלך במרירות, כשלוכו מר עליו על שירד מטה מטה כל כך, וכאשר בא דבר חטא לידו הרי שבמסותרים תבכה נפשו מפני מה נטרפה דעתו כל כך ללכת שולל אחר תאוות וחמדת לבבו, ונתפתה בקל לילך אחר יצרו הרע ליפול ברשת אשר ממזן לרגלו, עד שדימה שאם יתן דרור לתאוותיו ישיג את מבוקשו. והרי שענין זה הוא הסימן הברור כי עדיין לא נדחה כליל מן הקדושה ולא אפסה תקוותו, וכאשר יבין האיש הישראלי ענין זה הרי שעל זה גופא יגיל וישמח כי בכך יבין שתמיד יועיל לו תשובה ויהיה לו תקומה ותקנה.

ובענין זה נודע פירוש הבעש"ט הקדוש זי"ע ועל כל ישראל, עה"פ (איכה א, כב) תבוא כל רעתם לפניך ועולל למו כאשר עוללת לי על כל פשעי כי רבות אנחותי ולבי דוי, דכשאדם מישראל עובר עבירה אינו עושה זאת אלא מאונס היצר המסית, ואפילו בשעת עשיית העון לבו נשבר בעברו על רצון השי"ת אך מה יעשה והיצר הגדול מאנסו, משא"כ הגוי כשעובר עבירה עושה זאת בכל תוקף תאוותו ורשעתו, וז"ש תבוא כל רעתם לפניך, היינו רעות הגויים שעשויים בכל תוקף רשעותם, משא"כ כשהישראל ח"ו חוטא אזי רבות אנחותיו ולבו דוי, ויש בזה המלצה גדולה לטובת בני ישראל, עכד"ק.

וזהו שאמרו חז"ל, מנין שהקב"ה אוהב את הרשעים, היינו שגם רשע גמור אוהב הוא אצל הקב"ה, ואף שחטאו כל כך והמרו פי בוראם עדיין לא נדחו מן הקדושה ותמיד יש להם תקוה חדשה לחדש אהבתם ככראשונה, שנאמר אין שלום אמר

הירוד והנמוך, וכשיעלה על לוח לבו אמרם ז"ל (אבות ג, א) דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, וכל מעשיך בספר נכתבים כל מה שעשה במשך ימי שנות חייו, ומעתה פחד ורעדה יאחזנו כשמכיר ויודע שעתיד הוא ליתן דין וחשבון לפני הבורא ב"ה אפי' על עבירות קלות, וק"ו וכ"ש על העבירות החמורות, ואיך ישא פניו. וביותר כאשר יתבונן בספה"ק גודל הפגם שפגם וקלקל בכל חטא, אשר החשיך עולמות העליונים והזיק לעצמו ולאחרים, כי בגין מעשיו ברא מזיקים ומקטריגים לאין שיעור וערוך. ומתוך כל זה יפול עליו אימה ופחד עד אשר עלול לדמות כי אין לו עוד פתח תקוה לצאת ולהתרומם ממצבו השפל, והיאך זה יתן שמחה בלבו כשהוא שרוי במצב נמוך וירוד כל כך.

ברם כבר הורו לנו תלמידי אור שבעת הימים הבעש"ט זי"ע כי הן אמת שצריך להיות לו לאדם לב נשבר ונדכה על מצבו השפל, אכן בד בבד צריך להיות לו גם את מידת השמחה, כי לא יתכן תשובה בלא שמחה. וכאשר שלשה נביאים מתנבאים בסגנון אחד, וביארו בספה"ק (ראה תפארת שלמה, פר' ויגש; אהבת שלום, שם, ד"ה ועתה; וכ"ה בדברי יחזקאל, שם) לפרש מה שנאמר (בראשית מה, ה) ועתה אל תעצבו, ואין ועתה אלא לשון תשובה (כ"ר כא, ו), שפי' שבשעה שהאדם עושה תשובה אזי אל תעצבו, אלא יגיל וישמח שהשי"ת נתן לו הזדמנות לשוב אליו ועל זה יש לנו לפזז ולרקוד. כי אי אפשר לזכות לתשובה אמיתית מתוך עצבות ומרה שחרה.

- עצם הדבר שיש לו לאדם צער על מצבו הירוד וזה סיבה להיות בשמחה -

ואם יתמה האדם היאך יוכל לשוב ולשמוח, דבעת הזאת לשמחה מה זו עושה, הרי מכף רגל ועד ראש אין בי מתום, וכל ימי חיי ביליתי בהבל ורעות רוח והרביתי חטא ופשע, והיאך אעלוז ואשמח עוד. על זה ביאר מרן אאדמו"ר זי"ע עצה נפלאה על כך, (שפע חיים רעד"ר, פרשת וארא, מאמר ה) - ומן הנכון לכל אחד ואחד ללמוד ולעיין בדברי קדשו שם, - ותורף דברי קדשו, דהנה איתא במדרש פליאה (הובא בשבט מוסר, פרק לו) מנין שהקב"ה אוהב את הרשעים, דכתיב (ישעיה מה, כב) אין שלום אמר ה' לרשעים,

היא עיקר ויסוד אמונתנו אומן שהקב"ה הוא היוצר הוא הבורא והוא המנהיג את עולמו, והוא יצר עולם ומלואו וכל אשר בו, ואח"כ נסדר בו תולדות נח וזרעו, ואבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב המרכבה העליונה, שהם פרסמו אלוקותו בעולם והשרישו האמונה בקרב בני האדם להאמין בבוכ"ע שהוא בורא ומנהיג את העולם והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים בהשגחה פרטית על כל פרט ופרט, ונסדר בו תולדות יעקב ושבעים נפש שירדו איתו מצרימה, וכל הגלגולים והסיבות שגרמו לכך בהשגחה פרטית ומופלאה, וזהו תוכנה אמונת אומן בבוכ"ע, ומשסיים יסוד האמונה, התחיל בסיפור הגלות שירדו אבותינו מצרימה.

ובזה נתן הרמב"ן טעם לשבח במה שתמהנו בריש אמרינו למה חזר ומנה שמות בני ישראל והשבטים, דכאן מתחיל סיפור ירידתם מצרימה והגלויות, והוא ענין חדש בפני עצמו, ולכן סידרו מתחילתו. וכל תוכן ספר שמות הינה ספור הגלות, ואח"כ צמיחת גאולתם ממצרים בתום מאתים ועשר שנה, שאז יצאו בפועל ממצרים, שכן עדיין לא היתה גאולתם שלימה כאשר עדיין היו נבוכים בארץ סגור עליהם המדבר, עדי מעמד מתן תורה בהר סיני בהיגלות נגלות מלכנו מלך העולם בהדרו לתת תורתו לעם ישראל, ובכל זאת לא השיגו שלימות הגאולה עד שזכו והמשיכו השראת השכינה במעשה ידיהם, בבניית המשכן וכליו, שזכו שה' שוכן בציון והשרה שכינתו בתחתונים, ובוזה היה גמר הגאולה. וזהו תוכן ספר שמות ענין גלות מצרים וגאולתה בשלימות, אלו תורף דבריו.

ועפ"י ד"ל"פ מה דא' בספה"ק דכשם שיש גלות בכלל כאשר היו בני ישראל בגלות מצרים, כך שייך גם גלות פרטית לכל נשמה ונשמה מזרע ישראל. ולזה ספר שמות כשם שעניינה גלות הכלל כך יש ללמוד הימנו על גלות הפרט, שכאשר חוטא ופוגם האדם ח"ו, אזי מסתלק הימנו אור שכינתו ית', ונעשה מסך המבדיל אשר עוונותינו הגדילו בינינו ובין אלוקינו, עד אשר גרשוני מהסתפח בנחלת ה', והוא כביכול יוצא לגלות נדחה מהיכל המלך הבורא ב"ה.

ה' לרשעים, היינו שכל מעשה הרשעים אין שלום אצלם כל כך, כי הם כאובים ומצטערים על מעשה רשעותם שעשו, ובמסתרים מבכים הם על מה שנכשלו כל כך, והלא שואפים הם זה כמה להתרומם ולהתעלות מעלה מעלה, והנה שוב שקעו בווהמת החטא בענייני חומר וארציות, ועומד האדם בוש ונכלם ממצבו השפל, וזה גופא מוכיח כי עדיין ישנו בקרבו חלק אלו"ה ממעל אשר אישו לא תכבה לעולם, וע"כ השי"ת אוהבן כי אין השי"ת דוחה שום אדם מישראל, דאף שנתרחק כל כך, סוכ"ס מכח אותו ניצוץ קדוש שבקרבו סוכ"ס ישוב למוטב. ובלא אהבתו ית"ש היה נדחה ומושלך לדיוטא התחתונה ושוכח לגמרי ממצבו, ובוזה שרואה כי לבו מר עליו הרי זה סימן כי עדיין יש בידו תקוה ואחרית. (וראה ייטב פנים, אבני זכרון לראש השנה, אות ל).

ונמצא כי אדרבה, במה שהאדם מתמלא פחד ורעדה משפל מצבו, אשר לרוב עוונותיו בוודאי גיהנום כלה והוא אינו כלה, זה גופא הוא סימן כי בתוככי פנימיות נפשו עדיין ישנו איזה נקודה מהורה וניצוץ אחד קדוש. ובוזה יוכל להתחזק בשמחה, שהרי לפי גודל החטאים כבר היה צריך ליפול וליאבד לגמרי. ובענין זה האריכו טובא בספה"ק בכמה וכמה פנים, ואין כאן המקום להאריך בזה.

העולה מהנ"ל, כי בד בבד עם הלב הנשבר כחרס שיש לאיש הישראלי, צריך הוא להתחזק כי אף על פי כן הלא הוא חומר מגזע קדוש מזרע ישראל, וישמח ויגיל שלא עשני גוי, כי הגוי המגושם אינו בא לעולם לידי הרהור תשובה, ואף אחר שיגזל ירצח ויהרוג וכו' יתהלך רגוע בלא שום מצפון וחרטה, ואילו הוא בוש ונכלם ממעשיו, ובוזה גופא יתמלא שמחה ויתחזק לעשות תשובה מתוך שמחה, אתוד"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בתוספת ביאור.

- תוכן ספר שמות על ענין גלות וגאולה בכללות ובפרטות בני ישראל -

והנה הרמב"ן בריש פרשתן האריך לבאר שעיקר ספר שמות תוכנה וסידורה על ענין הגלות וגאולת עם בני ישראל עד לגאולתם השלימה, ותורף דבריו הק', דבספר בראשית נסדרה סדר בריאת העולם ויצירתו והוייתו יש מאין בששת ימי המעשה, אשר

ידח לגמרי, ועומד לעזרו ולסייע בידו, והקב"ה פושט ידו שיוכל ליגאל מעומק הגלות בגאולה שלימה גאולה פרטית, וכדמתאמרי מצדיקים לבאר אמרינו (בזמירות ליל שב"ק) שתרחמנו עוד בגלותי לגאלני, רצ"ל שאף בתוך גלות הכלל ישנו לכל אדם גלות פרטי, ועל זה מתחננים שיצאו לגאולה מאפילה לאורה מגלותו הפרטי, ואף שרר"ל נפל לתוך בור עמוק ואפל ונמצא במעמקי הקליפות בצד הטומאה, עכ"ז ישנו היכולת לכל אחד ואחד ליגאל בגאולה שלימה ולצאת מעומק הקליפות.

וע"ז מורה ספר שמות, דכשם שישנו גלות וגאולה בכללויות נשמות ישראל, כן ישנו בפרטות כל נשמה ונשמה, ואפי' מי שפרס ועשה מסך המבדיל בחטאיו, ונפל לתוך עומק הקליפות והסט"א, מכל מקום הבורא ב"ה לא יטוש את עמו ונחלתו לא יעזוב, וכאשר יזעק ויתחנן אל ה' הושיענו אלוקים כי באו מים עד נפש, גאלני ופדני מגלות נשמתי, כי חפץ אני לשוב אליך באמת ולזכות להכנס שוב אל היכל ה' לחזות בנועם ה', ולזכות לכל חלקי נשמתי חלק אלו"ה ממעל. ובוודאי אבינו אב הרחמן הבוכ"ע יחוס וירחם עליו להוציאו מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה.

על זה מורה גם המשך הדברים בספר שמות, שמבואר בו ענין מתן תורה, ואמרו חז"ל (אבות ו, ב) אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, ודרשו זאת ממה דכתיב (שמות לב, מז) חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות, חירות מיצר הרע חירות ממלאך המות, שאע"פ שגלה האדם מכל מקום על ידי כח התורה נעשה בן חורין ויצא משעבוד לגאולה.

ולזה גם בא בהמשך סדר ציווי בניית המשכן וכליו לעשות משכן לה', שזהו גם תכלית האדם בעולם הזה לבנות ולעשות עצמו משכן לבוכ"ע, וכמאמר הכתוב (תהלים עח, ס) אהל שיכן באדם, שיהיה הוא בעצמו מקום מקדש להשראת השכינה. אכן כל זמן שהוא משועבד לסט"א ושרוי בגלות בעומק הקליפות והטומאה, אזי לא שייך שיכנה משכן לה', באשר הוא עבד לסט"א, ואמרו חז"ל (חגיגה דף ב' ע"א) עבר פטור מן הראיה, כי אין לו שייכות לקדושה. ורק כאשר הוא בן חורין ומשתחרר

ומבואר בספה"ק (ראה עין חיים שער מט פ"ג, שער נ פ"ח ופ"ט) שישנם כמה חלקי נשמה, ולכל אחד מזרע ישראל ישנו נפש רוח ונשמה, ואילו לצדיקים ישנם גם חלקי נשמה הקרויים חיה יחידה, ואם ח"ו חוטא האדם הרי שמסתלקת הימנו חלק הנשמה, ונשאר רק חלק הרוח והנפש, ואם נופל יותר רח"ל, הרי שמסתלק הימנו אף חלק הרוח ונשאר אך ורק עם חלק הנפש, ונעשה שפל וירוד עד שכבר נמשל כבהמות נדמה, להיות כחיה ובהמה אשר גם להם ישנה נפש הבהמית.

ונודע מש"כ האור החיים הק' זי"ע (ויקרא ט, ח) ע"ד הגמ' (סנהדרין דף נ"ד ע"א) אדם חטא בהמה מה חטאת, והיינו דלכאורה מכיון שהאדם חטא האיד זה יביא בהמה תחתיו. ומבאר שם האור החיים הק' דמכיון שהאדם אשר חטא וקלקל את דרכיו הרי הוא נחשב כבהמה ונמשל כבהמות נדמה, כי מותר האדם מן הבהמה אין, וזהו ענין הקרבת הקרבן, ומעם נכון יש בדבר על פי המשפט, כי כשהאדם חוטא אין בחינתו בחינת אדם, וביום שחזר בתשובה רוח היא באנוש ועלה ממדריגת בהמה למדריגת אדם, האם ראוי הוא להמית אדם זה תחת בהמה, לזה יביא דוגמת החוטא שהוא בהמה, וישתתף עמה בצער החושב כי ראוי הוא לעשות בו משפט זה. והיינו דמכיון שכאשר חוטא האדם מסתלק הימנו חלק הנשמה עד שנשאר רק בבחי' נפש, והריהו דומה לבהמה, שפיר יביא בהמה לקרבן לכפר על נפש האדם, יעו"ש בדבה"ק.

ולענייננו כאשר חוטא האדם ונשאר רק בחלק הנפש, ואילו שאר החלקים חלק הנשמה והרוח מסתלקים, שוב אין לך גלות גדולה מזו, אשר כביכול גרשוהו מקדושתו העליונה וממדריגתו הרמה, שמתחילה זכה לבחי' נשמה, וכעת אחר שחטא גלה הימנו כבוד זהו נשמתו, ונשאר בעירום ובחוסר כל שקוע בעומק הקליפות שבוי ברשת היצר הרע רח"ל, וכל הס"מ וגונדא דיליה, והיצה"ר ומחנותיו שולטים עליו ומפילים אותו לרשתם לשעבדו לצד הטומאה. וזהו בחי' גלות מרה ונוראה ביותר לאדם עלי אדמות. אכן בוודאי על אף הכל, הבורא ב"ה אבינו אב הרחמן מרחם על נפשו האומללה וחם עליו שלא

שלימה, כי עיקר דרך התשובה הוא בתשובה מאהבה, וכדאיתא בזוה"ק (פר' נח, דף ס"ב ע"א) שעל עבירות חמורות לא מהני אלא בתשובתא סג' וביארו רבוה"ק (ראה לרביה"ק מוהרצ"א ז"ע בדברים אחרים, חידושים נפלאים, אות יד) כי אף שעל עבירות קלות די בתשובה מיראה, אכן בעבירות חמורות אשר הזוה"ק החמיר בהם כל כך שצריך תיובתא סג' הרי שלכך נצרכת דייקא תשובה מאהבה. וכאשר שב בתשובה מפחד שמא ידונו אותו לשריפה כגיהנום, או מאחר ואינו רוצה שהוא או זרעו יסבלו צער ועגמת נפש, אין זה אלא תשובה מיראה ואינו מכפרת על עבירות חמורות, ורק תשובה מאהבה מכפרת על הכל.

ומעתה מה נאמר ומה נדבר, ואני אנא אני בא, וכי אוכל לרמות עצמי שאני עומד במדריגה נשגבה זו של תשובה מאהבה, לעשות תשובה בלתי לה' לבדו, ללא שום נגיעה עצמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ולא בגלל שום דבר שבעולם רק למען כבודו ית', והלא מדריגה נשגבה זו שייכת רק אצל צדיקים גמורים קדושי עליון אשר גופם ונשמתם זך ומזוכך ומעודם לא עשו שום דבר להנאתם ולצורך עצמם, אכן אנשים מגושמים כמוני השוכנים בתוך גסות וארציות, האם אכן אפשר תקוותינו ואבדה תוחלתנו וננעלו שערי תשובה ח"ו.

- ריבוי עשיית תשובה נחשב כתשובה מאהבה - והרהרתי מליצה ישר אשר בוודאי אמת הוא עפ"י תורה, וע"ד מה שכתב בדרושי הצל"ח (דרוש ג, לעשי"ת) שכאשר ישוב האדם על חטאיו, ושוב אח"כ יחזור ויתוודה עליהם בשנית הוי תשובה מאהבה, וזל"ק, אח"כ שכבר עשית תשובה מיראה, שוב שנית קחו עמכם דברים, דברי וידוי וככי ובתחנונים, גם בלילה בשכבו על משכבו יבכה לפני בוראו, במסתרים תבכה נפשו ושובו אל ה' שישוב שנית מאהבה, שע"י תשובה ראשונה לא נסתלק העון מכל וכל, שהרי נשאר שוגג משא"כ עתה כל תשא עון שלא ישאר שום רושם וקח טוב אדרבה יתהפך לזכות ולטוב יתחשב, עכ"ל. ובספה"ק אמרי יוסף (פר' אחרי) האריך בדברי הצל"ח הנ"ל, והביא סעד לדבריו מדברי האר"י החי זלה"ה (שער הגלגולים,

מכבלי הסט"א יוכל להמשיך עליו השראת שכינתו ית', וכדדרשו חז"ל (שם) יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות, וכדי שיזכה להשפעת הקדושה צריך להיות דומה בדומה לקדש עצמו קצת, וזאת לא יתכן כאשר הוא שרוי בעמקי הטומאה והקליפות.

נמצא כל חומש שמות כשם שעניינה גלות וגאולת הכלל, כך מורה לנו על גלות הפרט, ואשר אף במצב שפל וירוד אשר קלקל והתרחק האדם כל כך מהבורא ב"ה, ונפל לשאול תחתיה, עדיין יש לו תקוה לצאת משעבוד הסט"א לגאולה להיות עבד לה', על ידי שיתחזק לשוב בתשובה שלימה בד בבד עם התחזקות במידת השמחה כנ"ל.

- לתקן בשלמות פגמי עוונותיו צריך דייקא

תשובה מאהבה -

ברם כדי שנוכל לתקן בשלימות כל מה שפגמנו, ולעשות תשובה מתוך שמחה, הרי צריך לשוב בתשובה מאהבה דייקא, ובענין זה כתב בספה"ק אוהב ישראל (פר' שופטים, עה"פ והיה כקרבכם אל המלחמה), דהנה אמרו חז"ל (יומא דף פ"ו ע"ב) דבתשובה מאהבה זדונות נעשין לו כזכויות, ובתשובה מיראה זדונות נעשין כשגגות, יעו"ש. והנה בשעה שעושה האדם תשובה מיראה אזי שני יצריו היצר הרע והיצר הטוב אינם שמחים, כי היצר הרע תחילה היה שמח בחלקו שהיו לו זדונות, וכעת נתעצב הוא אל לבו שנהפכו לשגגות שהם עוונות ופגמים קלים יותר, ואילו גם היצר טוב אינו שמח, כי הגם שאינם זדונות, עדיין צריך הוא לשוב בתשובה למרק השגגות. ברם כאשר עושה תשובה מאהבה או אז רק היצר הרע שרוי בעצבות, ואילו היצר טוב שש ושמח על שנהפכו לזכויות.

ובזה ביאר שם ברמז הכתוב וניגש הכהן ודיבר אל העם וגו' אל ירך לבבכם, שני לבבות, היינו שלא יגרמו ששני הלבבות היינו ב' היצרים יהיו בעצבות והיינו כשעשה תשובה בכחי' יראה, כי אם אדרבה יעשה תשובה בכחי' אהבה, ובכך יכניע וישבר כח היצר הרע, אתוד"ק יעו"ש.

והנה כאשר עושה האדם תשובה מאהבה אז שייך שיתחזק במידת השמחה, כי הלא תשובתו

הקדמה כ"א), יעו"ש.

ברם לנו אהניא בעצם דברי הצל"ח אשר כארזים גבהו, ומרנא הדברי חיים זי"ע הביאו כמה וכמה פעמים מדבריו בשו"ת נודע ביהודה (ראה ח"ב אבהע"ז סי' מ"ב; שם סי' ס'; שם סי' ק"מ, ועוד), אשר ידוע תקפו בהלכה וכי לא נצחו אדם מעולם, ובוודאי פסקינן כמותו בשמים ממעל, וקל וחומר אשר מקורו טהור בדברי האר"י הק', ודבריהם הק' המה לנו לעיניים, שנוכל בכל זאת להתעורר ולהתחזק בתשובה שוב ושוב, וזהו 'שובו בנים שובבים', שוב ושוב, ועל ידי כן ייחשב לנו זאת כתשובה עילאה תשובה מאהבה, ויתכפרו לנו כל חטאתינו.

ולזה תקנו לנו רבותינו הק' סדר שובבי"ם, המתחילים בפר' שמות, שענייני הגלות הפרטית כנ"ל, שאע"פ שנפל האדם לעומק הקליפות, וגלה מהיכל המלך, מכל מקום יוכל לתקן הכל כראוי. והעצה לכך שנוכל לשוב בתשובה מאהבה, רמזו לנו בפסוק ואלה שמות בני ישראל ראשי תיבות עולים תשובה, ושוב חזרו ושנו בראשי תיבות שמות בני ישראל הבאים מצרימה שעולה 'השבים', להורות שעל ידי ששב האדם בתשובה כמה פעמים, זוכה שתיחשב לו כתשובה מאהבה, ואז אפי' אשר רח"ל 'הבאים מצרימה' לערוות הארץ, אעפ"כ יוכל להוריד מעליו עול שעבוד הסט"א, ולצאת מאפילה לאורה.

- תשובה בציבור נחשב כתשובה מאהבה -

עוד עצה נכונה להשיג מדריגת תשובה מאהבה, שיתהפכו הזדונות לזכויות, מצינו בספה"ק שהוא על ידי כח הרבים, וכאשר כתב רביה"ק הישמח משה זי"ע אשר בוודאי דבריו הק' המה תורת אמת, ותורף דברי קדשו (פרשת האזינו, ד"ה והנה מורי), שרק כאשר יחיד שב בתשובה לעצמו, אז יש נפק"מ בין העושה מיראה להעושה תשובה מאהבה, שבתשובה מיראה זדונות נעשין לו כשגגות, והשב מאהבה זדונות נעשין לו כזכויות. ברם ציבור שעושי תשובה אזי בכח הרבים להפוך הזדונות לזכויות, אף כאשר התשובה אינה כי אם בבחי' יראה, כי גדול כח הציבור שהקב"ה מקבלם באהבה ומהפך להם זדונות לזכויות, יעו"ש בדב"ה ק.

ולדרכנו יורמו עוד בריש פרשתן, ואלה שמות

בני ישראל נוטריקון תשובה כנ"ל, אכן הבאים מצרימה רצ"ל אלו אשר רח"ל נשקעו בעומק הקליפות וגלו משולחן המלך ויצאו מצד הקדושה, על ידי שחטאו בעבירות חמורות, ועל ידי כן באו מצרימה אל תוך המיצר ונפלו לבור עמוק, ועל זה יאחזנו פחד ורתת היאך יעשה תשובה על חטאים חמורים אלו, הרי צריך לזה תשובה בבחי' אהבה.

ולזה בא העצה ברמז נוסף שמות בני ישראל הבאים מצרימה ראשי תיבות עולים 'השבים' היינו בלשון רבים, שעל ידי שנתאסף כולנו יחד בכנופיא ונפיל תחינתנו בכבי ובתחנונים לפני הבוכ"ע השומע תפלה ומקבל שבים, ומקבלים קבלות טובות גדרים וסייגים לכל לשוב עוד לכסלה, וכל אחד ואחד מתוודה לפני רבונו לאמר יודע אני שאיני כראוי ובושתני ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך, והנני מתחרט בחרטה גמורה ומקבל עלי מאי דהוה הוה מכאן ולהלן חושבנא, הרי שעל ידי כח הרבים יתהפכו הזדונות לזכויות, ויעלה בידו לשוב בתשובה שלימה.

- העצבות מרחיקה את האדם מבוראו וגורמת לכל העבירות -

והנה כאשר כבר הקדמנו דעיקר התשובה צריכה שתהיה מתוך שמחה, שיהיה שיש ושמח על שנפל חלקו להיות מזרע ישראל, וישראל אע"פ שחטא ישראל הוא (סנהדרין דף מ"ד ע"א), ובכל זאת שמך לא שכחנו, ואלמלא שיהא בשמחה לא יוכל להתחזק בתשובה כראוי, וזאת משום שמידת העצבות מרחיק את האדם מבוראו, ועינינו הרואות שאפי' בדרכי הטבע הרי שמידת העצבות אע"פ שהיא עצמה אינה עבירה אבל היא גורמת לכל העבירות והעוונות, וכמאמר הצדיקים שמדת השמחה אינה מצוה - אך כל המצוות תלויות בה, ומאידך גם עצבות אינה עבירה, אך היא השורש פורה ראש ולענה לכל העבירות. כי כל הרעות נגרמו בגין העצבות ומרה שחורה, הן בגשמיות והן ברוחניות, וכשהאדם שרוי בעצבות לא יעלה בידו להתקשר אל אביו שבשמים הבורא ב"ה, ולא יהיה לו כלל שייכות עמו, ועל כן לא יוכל לעשות תשובה ולהתקרב אליו כראוי.

והן אמת שמצד אחד הן שני דברים מנוגדים, שהרי החוטא ששב בתשובה הרי שלבבו שבור

ולכן היה שופריה כאדם (ב"מ דף פ"ד ע"א), על כן יעקב במילואו כזה יו"ד עי"ן קי"ף בי"ת גם כן בגימטריא תשמ"ח, לרמזו על שמחת מצוה ותורה ועבודה, לתיקון חטא אדם הראשון שחטא בשמחת לב לעבירה, שאז מתעורר עיקר הכח של לילית הרשעה.

ורמז נכון בתורה הק' מצינו לזה כמה שנא' (בראשית לג, יז) ויעקב נסע סכתה ויבן לו בי"ת, רידוע דאות במילוי נקרא בי"ת, כי בלא המילוי הוא אבן כמ"ש בספר יצירה. וזה שרמזו ויעקב נסע סכת"ה, היינו בהגיע חג הסוכות, אז ויבן לו בי"ת נעשה בתים מהאבנים היינו שנתמלא תיבת יעקב, והוא בגימטריא תשמ"ח זמן שמחתנו, על ידי שתיקן יעקב פגם שנפגם בחטא הקדמון ממילא נתקן ענין שמחה של מצוה כנ"ל, אתוד"ק בתוספת נופך.

ואכן וודאי אין הכוונה כי אם על שמחה של מצוה, שהיא שמחה פנימית המשרה על האדם שלוות הנפש שיהיה רגוע וטוב לב, ואז הוא נעשה קרוב אל הבורא ב"ה, היפוך הטומאה המביא על האדם עצבות ומרה שחורה עד שמחטיאו בעבירות חמורות, ואף שלפעמים נראה האדם כלפי חוץ כרוקד ומפוז ומצחק, כביכול שרוי הוא בשמחה, אכן כל זה הוא כמסוה על פניו ושקר הוא עושה בנפשו, כי כשנביט ונעמיק אל תוככי נפשו נראה שאין זה אלא שמחה חיצונית ושקר ענה בבני אדם, ובתוך לבו הריהו מלא עצבות ומרה שחורה. וזהו אמת וציב, כי מידת השמחה אינה שייכת כי אם במי שיש לו באמת לב זך ונקי, שהוא זוכה לשלוות הנפש וטוב לבב, והוא שרוי בשמחה פנימית ויכול לעבוד את השי"ת כראוי.

- תוקף קליפת מצרים להפריע ולשבר את שמחת בני ישראל -

מעתה יתבאר היטב מקראי קודש דריש פרשתן, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, מורה על מיצר ועצבות כנ"ל, וכאשר ירדו בני ישראל למצרים אשר הוא ערוות הארץ ותוקף הקליפות והטומאה, אזי אם יהיו כמיצר ובעצבות ומרה שחורה, ויתהלכו מתוך ייאוש, עלולים הם ליפול לגמרי לרשת היצר הרע אשר יפרוס לרגלם ללכדם ברשתו, ובניקל יגררו חלילה אחר תאוות שרירות לבם. ועל כן הורה

בקרבנו, ויש לו לב נשבר ונדכה, ומה מאוד יקשה עליו להיות בשמחה, ואשר לכן קשה לעשות תשובה כראוי, משום שחסר לו ממדת השמחה, ברם על אף דהמה תרתי דסתר, מכל מקום כבר הורינו חז"ל (שבת דף ק"ד ע"א) כי הבא ליטהר מסייעין אותו, ובשביל כן צריך הוא לסיוע כדי שיוכל להיות מחד בלב נשבר, ומאידיך יהיה גם שלם במדת השמחה, שרק על ידי כן יוכל לשוב בתשובה כראוי.

נקדים עוד מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בספרו הק' אגרא דכלה (בביאורי מדרש רבה לפר' בראשית, פר' יט) לבאר בדרך רמז מ"ד במדרש (ב"ר יט, ה) שחווה סחטה ענבים לאדה"ר ונתנה לו, דהנה ענבים כולו במילואו כזה עי"ן נו"ן בי"ת יו"ד מ"מ, בגימטריא תשמ"ח, ולרמזו שעל ידי שחטאו אדם וחווה נמשך הלילה בעולם, והתעוררה לילי"ת הרשעה כנודע. וז"ש במדרש בהמשך התחילה מיללת עליו וכו', ולבטל אותו לילית ששמה מורה על יללה ועצבות הנה עיקר התיקון בשמחה של מצוה לשמוח בהשם ותורתו ומצוותיו, ע"כ.

והפירוש בזה הוא, כי בתחילת בריאת האדם, הרי שהאלוקים עשה את האדם ישר (קהלת ז, כט), ומצד טבע האדם היה עליו להיות תמיד בשמחה, אכן חטא עץ הדעת גרמה והביאה יללה לעולם, בירידת זוהמא וטומאה. דהנה יין ישמח לבב אנוש (תהלים קד, טו), ולולי חטא היה האדם עובד את בוראו בשלימות, מתוך שמחה תמידית ללא שום עצבות ומרה שחורה, והניצוצות הק' היו מסייעים את האדם להיות בשמחה ולהתעלות למדרגות עליונות, ברם מכיון שסחטה לו ענבים ואדם הראשון פגה אכל, ולא התאפק ולא המתין עד שיגיע זמנו לאכול מעץ הדעת, על כן תחת השמחה נהפך ליללה, ונתקלל בקללת בעצבון תאכלנה כל ימי חיך (בראשית ג, יז), וכל ימי חייו הוא מסתובב סר עצב ודואג.

ועפי"ז כתב שם באגרא דכלה, דמהאי טעמא נצטוונו בימי הסוכות (ויקרא כג, מ) ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, ולוקחים אתרוג לשמחה, למאן דאמר עץ שאכל אדה"ר אתרוג היה (ב"ר טו, ז), כי השמחה של מצוה הוא התיקון לחטא אדה"ר. ולזה יעקב אבינו שהוא היה עיקר תיקונו של אדה"ר כנודע,

הוצרכו דייקא משה ואהרן וכדאי' בזה"ק (ח"ג, פר' אמור, דף פ"ח ע"א) שעבודת הכהנים הוצרכה להיות דווקא מתוך שמחה, והם בכח קדושתם הזריחו מדת השמחה בתוך לבבות בני ישראל, ועל ידי כן היה בידם להתגבר על תוקף טומאת מצרים ולשוב בתשובה שלימה כראוי.

- חזר ומנאן במיתתן אפי' את הרשעים הקרויים מתים - והנה חיזוק גדול רמז לנו הכתוב בתחילת ספר שמות, במש"כ רש"י 'ואלה שמות אע"פ שמנאן בחייהן וכו', ובדרך רמז י"ל, דהנה אמרו חז"ל (ברכות דף י"ח ע"ב) רשעים בחייהם קרויים מתים, וזהו כוונת רש"י אע"פ שמנאן בחייהן חזר ומנאן במיתתן, דהיינו אפי' אלו שנפלו מדחי אל דחי, מכל מקום הבורא ב"ה אבינו אב הרחמן מרחם עליו שאף שמת מיתה רוחנית ונלכד ברשת היצר, ונראה שכבר ננעלו בפניו שערי תשובה ואפסה תקוותו והשליכוהו מהיכל המלך, מכל מקום כאן הורה לנו הכתוב במה שחזר ומנאן במיתתן, שבכל מצב שיהיו הקב"ה מונה אותם, כי אין הקב"ה חפץ במות המת כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה.

וזהו לימוד וחיזוק גדול, כשמתחילים לקרות בספר שמות בימים אלו, שלא רק צדיקים אשר קרויים חיים, נחשבים הם אצל הבורא כל עולמים למנותן, אלא אף הרשעים הקרויים מתים ואשר נמשלו כבהמות נדמו ללא נשמת חיים שנסתלקה מהם הנשמה האלוקית, אעפ"כ הבורא ב"ה פותח שער לדופקים בתשובה, וחזר ומנאן, וכלשון הפייטן בסליחות (סליחות ליום א' דסליחות, פייט המתחיל אין מי יקרא בצדק) עוד למנינך בקש אבודנו, ואף בגלות החל הזה הקב"ה סופר ומונה ומבחין בנשמות הרחוקות שעדיין לא נכנסו אל היכל המלך, ומצפה וממתין להם שישובו כולם אליו ית"ש.

וזה שרמז במה שאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, נקט בלשון הווה, להורות שהקב"ה חוזר ומונה בכל דור ודור כל אלו שנפלו מצרימה אל תוך המיצר, והוא ממתין עליהם אשר את יעקב איש וביתו באו שכולם יחזרו ויתרוממו משפלות מצבם, להיות כבריה חרשה וכקמן שנולד דמי.

זאת תהיה תורת המסורה, דאמר הכתוב לך

הכתוב שיתחזקו בעצמם ויאזרו עוז כמתנם להיות תמיד בשמחה, ואף שירדו לגלות מצרים בתוככי עומק הקליפות, ועל ידי כן אף אם יכשלו ויחטאו ח"ו, מכל מקום 'עתה אל תעצבו', כי כאמור אי אפשר לעשות תשובה כראוי אלא מתוך שמחה. ועל זה רמז ואמר את יעקב איש וביתו באו, היינו לרמז על הרמז במילואי תיבת יעקב העולה בגימטריא תשמ"ח כנ"ל מהבני יששכר, ואין תשובה אלא מתוך שמחה של מצוה, וכאשר יעשה תשובה מתוך שמחה של מצוה, שוב יזכו לשמחה אמיתית בפנימיות הלב. והרי זה בבחי' גיטו וידו באים כאחד, דהלא אי אפשר לעשות תשובה אלא מתוך שמחה, ואי אפשר לזכות לשמחה באמת אלא אם כן יש לו לב זך ונקי, ושניהם באים יחדיו.

דבר זה לא היה יכול לשאת ולסבול שר של מצרים פרעה הרשע, ועל כן ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, ואין והנה אלא לשון שמחה כנ"ל מהייטב לב, וכדדרשו חז"ל במדרש (במדב"ר ג, ד) מהפסוק בפרשתן (שמות ד, יד) וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלב, ורמז כאן הכתוב שאף שהם בתוך ארץ מצרים המורה על מיצר עצבות ומרה שחורה, הנה הינם תמיד בפנים שמחות וצוהלות, ועל ידי כן יכולים לעשות תשובה בשלימות. כי הרי כאשר עושים תשובה מתוך שמחה הוי כתשובה מאהבה דודונות נעשין לו כזכויות.

ויש בזה לימוד לדורות עולם, דאע"פ שיגלה האדם בגלותו הפרטי, עד אשר יפול ממה ממה בבחי' הכתוב (שמות לב, ז) שחת עמך, ונכשל ופגם בעבירות חמורות רח"ל, אעפ"כ הנה עם בני ישראל על ידי תשובה מתוך שמחה הריהו רב ועצום 'ממנו' כלומר שמהעבירות עצמם מהזדונות והפשעים עצמם הם נעשים רב ועצום, דהרי על ידי תשובה בשמחה זדונות נעשין לו כזכויות. ולזה הבה נתחכמה לו וגו', וישימו עליו שרי מיסים, מיסים רומז לס"מ, שהגבירו כל תוקף הקליפות והטומאה להכניע את בני ישראל ולהפילם לנוקבא דתהומא רבא למען ענותם בסבלותם שיהיו בעצבות ועל ידי כן לא יוכלו שוב לתשובה שלימה כראוי.

ועל כן כדי לגאלם ולהוציאם מגלות מצרים

למלאכה רצ"ל שעל ידי כן זדונות נעשין כזכויות. ובדרך אחר יבואר, עפימש"כ בספה"ק צדקת הצדיק (ראה אות ק"ע) שכאשר מבחין האדם כי יצרו מתגבר עליו בענין אחד בעבודת השי"ת, ודווקא על אותו דבר יש לו קשיים מרובים, הרי זה סימן כי שם טמונה ברכתו, ומשם יוכל למלא כלים גדולים בהשפעות רוחניות וגשמיות, ומהאי טעמא מתגברים עליו הקליפות בכל כוחם שלא יוכל לקבל הברכות הללו, יעו"ש. והיוצא לנו מזה שכפי גודל התגברות הטומאה הרי זה סימן לגודל הקדושה הטמונה שם.

וזה הכתוב פקוד פקדתי אתכם ואת כל העשוי לכם במצרים, שיש לכם נסיון גדול כל כך שלא ליפול לערות הארץ טומאת מצרים, וזה גופא הוא סימן אשר כל הזהב העשוי למלאכה, רצ"ל שכאן טמון ברכתו אשר יקרה היא מזהב ומפז, ובוה עצמו יוכל לעבוד על עצמו ולהתעלות במעלות קדושים למלאכת הקודש לעשות משכן לה' בבחי' אהל שיכין באדם.

וזהו לימוד לדורות עולם שאיך שלא יהיה בכל עת ובכל מצב ואופן, לעולם לא יעלה האדם במחשבתו כי אפסה תקוותו, כי אם אדרבה בכל מצב יתחזק ויוכל להתעלות להיות בבחי' זהב הקודש, שהזדונות יתהפכו לו לזכויות, ויתקדש בקדושה עליונה להיות משכן להשראת השכינה.

וזהו שרמזו ואלה, וכנודע דאות ו' הוא מידת יסוד, ודדא ביה כולא ביה, ובא לרמז שאפי' מי שפגם וקלקל עד מאוד רח"ל, אעפ"כ יוכל לחזור ולהתרומם לתקן מדת יסוד אות ו', והזדונות עצמם יתהפכו לו לזכויות, ומ'אלה אלהיך ישראל' יתהפך להיות בחי' אלה פקודי המשכן, להפך חשוכא גופא לנהורא מעליא.

גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ועם בני ישראל מגסים בכל כוחם לתקן מה שעיוותו, והבוכ"ע רואה ויודע כי הדור דור יתום יתמי דיתמי, דור שפל וירוד, כאשר היצר הרע מתגבר עלינו בנסיונות קשים ובלבול הדעת, ועם כל זאת מזדרזים אברכים ובחורים יראי השם להשכים קום לעסוק בתורה בתענית דיבור, ומשקיעים כוחם ומרצם

ואספת את זקני ישראל וגו', ובא כאן להורות לימוד לדורות עולם, דהנה מבואר בזה"ק (תיקו"ז, תיקון ס"ט) דאתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא, ואמר לו הקב"ה שיגאל את עם בני ישראל, וחשש משה רעיא מהימנא שמא אין בני ישראל ראויים עוד לגאולה, אחר ששקעו כל כך בטומאת וערות מצרים, ועל זה אמר לו הקב"ה ואמרת אליהם שלא יאמרו וידמו כי אין להם עוד תקוה ומפלט לצאת מחשכות וערות הארץ, אחר אשר נדחו מן הקדושה והושחר משחור תארם, דלא כן הוא אלא פקד פקדתי אתכם ועדיין יש בכח כל אחד ואחד להתעורר ולהתנער מעפרות שפלותם, ואת העשוי לכם במצרים, דאפי' ששקעו בתוך ערוות הארץ נוקבא דתהומא רבא, מכל מקום עדיין ממתין עליהם הקב"ה ומצפה וסופר ומונה כל נשמות ישראל אולי ייטיבו דרכיהם, ואף בגלותנו הארוך והמר ישנו פתח תקוה לכל אחד ואחד. ומעצם אריכות הגלות נראה לעין כל כי הקב"ה מצפה שישבו כולם בתשובה שלימה. דלולי כן היה הקב"ה גואל את הצדיקים ומדחה את הרשעים. ונמצא דאריכות הגלות הוא סימן ואות מובהק כי יש ביד כל אחד ואחד לשוב אל מקור שורש מחצבתו, ועל כן אף על פי ששלטו עליכם הקליפות הטמאות, עם כל זאת פקד פקדתי אתכם בפקודת ישועה ורחמים.

ענין זה מזריח משה רבינו ע"ה בלבות בני ישראל בכל דור ודור וכנודע מהחרדים זי"ע (פרק ז, מפרקי התשובה, והובא בבני יששכר, מאמרי תשרי, מאמר ד, דרוש יד) שניצוץ ממשה רבינו נכנס בלב הרוצה לשוב בתשובה כראוי ומסייעו שיוכל לעשות תשובה שלימה, ועל כן אמר לו הקב"ה כהוראה עד סוף כל הדורות לך ואספת כל איש אשר הוא מזרע אברהם יצחק ויעקב, שכל אחד יש לו עדיין תוחלת ותקוה שיוכל לשוב לשבת בבית ה' ולהיות מבני היכלא דמלכא, להתיר ממסגר אסיר ולשחררו מחבלי היצר הרע והקליפות, והבא ליטהר מסייעין אותו.

ועל זה הסמיכו במסורה הפסוק כל הזהב העשוי למלאכה וגו', דכיון שלמדנו כי הגם שנפלו עד לנוקבא דתהומא רבא מכל מקום לא אבדה תקוותם, כי אם אדרבה יתגברו לעשות תשובה בבחי' תשובה מאהבה על ידי כן יהיה בחי' כל הזהב העשוי

בני המשפחה: הוא גם העריך מאד את פעילות הקודש של בית החולים.

הוא נולד בתימן וכשעלה לארץ ישראל בילדותו היה במקום שלא חנכו לתורה, בדרך הטבע הוא לא היה אמור לצאת בן תורה... הוא סיפר שלא היה לו קל, וחיפש חברותא שיוכל ללמוד בלי הפסק, ובכל לילה היה הולך לכותל המערבי להתפלל על זה בבכיות. ואחרי חצי שנה מצא חברותא, גם אחד שהיה מגיע לכותל, והיו לומדים שעות ארוכות ברציפות

מין שליט"א: עם השגות כאלה אין זה פלא שנתעלה ככה... **בני המשפחה:** הוא היה אז כבן שבע עשרה.

אנחנו היינו חיים בבית בעניות גדולה. היה 'לכן' אחד וחלקו זאת לכל הילדים.

כשנכנסתי לישיבה אמר לי, על כל דף של חידושי תורה שתכתוב אתן לך חצי לירה. וזה היה הרבה כסף, ולזה היה לו... ואני הייתי כותב גדול, ככה שיהיה הרבה דפים... ואומר לי זה בסדר, רק תכתוב... בזכות זה כבר כתבנו ספרים...

מין שליט"א: זה מסירות נפש שצריך ללמוד... מרן אבי זי"ע היה אומר, שבדור ההוא, רק מי שהלך במסירות נפש הצליח... זכות אבות ומסירות נפש. כל אלו שהתעלו אחרי החורבנות, זה בגלל שאבותיהם ואמותיהם למעלה העתירו עבורם. הרי לדאבוננו היו הרבה שלא התעלו כפי שהיו יכולים.

אביכם זכה להרביץ תורה כל ימיו, וזה הכי חשוב. עכשיו הוא יהיה שליח למעלה. מובא במדרש (תנחומא, שמות אות כט) "נמשלו ישראל לעוף מה עוף אינו פורח בלא כנפים אף ישראל אינן יכולין לעמוד בלא זקנים". אנחנו נשארים דור יתום. אכן בכמות מתרבים עובדי ה' ולומדי תורה, אבל חסר באיכות... אין אצל מי לראות מה זה לעבוד את ה' מתוך מסירות נפש.

אחד הנוכחים: 'גדולה מיתת צדיקים יותר משריפת בית אלקינו' (איכ"ר א, לז).

מין שליט"א: יש בזה סתירה, כי בגמרא מובא (ראש השנה יח, ב) שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו. הענין הוא כי אחרי שריפת בית המקדש עדיין יש לנו את התורה, יש את בתי הכנסת מקדש מעט ואפשר ללמוד שם. משא"כ מיתת צדיקים, אין לה תמורה, מי יורה דעה מי יבין שמועה...

היום יש כל טוב בישיבות, וככה צריך להיות. הקב"ה ריחם עלינו, ואם היינו צריכים היום את המסי"נ שהיה פעם, ללמוד מתוך מחסור ועוני, לא היו יכולים לעמוד בזה.

מין שליט"א: הוא ימשיך את שליחותו למעלה. צדיקים ממשיכים למעלה מה שעשו למטה. אנחנו מאמינים שכבר קרובים ליום ה', שכבר תהיה הישועה הכללית. וקם מרן ואמר המקום וכו'.

לאחמ"כ הגיע מרן שליט"א לניחום אבלים אצל האחים הרה"ג ר' אהרן צבי שליט"א ראש כולל סערט ויזניץ ב"ב, הרה"ח ר' יהודה והרה"ח ר' יחזקאל,

בעבודת השי"ת. וזאת צריך למודעי שכל רגע ורגע של שמירת הדיבור, וכל רגע ורגע של לימוד ועסק התורה, וכל משהו של שמירת העיניים וקיום הפסוק (במדבר טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו', וכאשר הוא מתחנן ומבקש שיוכל לשמור עצמו בקדושה כראוי, הריהו חשוב עד למאוד אצל הבורא ב"ה, ועולה למעלה לכתר לראש אלו"ה צבאו"ת, וזה מכריע את הכף לזכות ומשתיק פי המקמריגים.

י"ה זכות אבות יגן עלינו שנוכל לשוב בתשובה שלימה ולקבל עלינו קבלות טובות. זכנו לקדש רמ"ח אברינו ושם"ה גידנו לקבל עלינו עול מלכות שמים שלימה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך.

יעזור השי"ת ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, ולכל בני ישראל יהיה אור במושבותם בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם בבחי' הכתוב (משלי יג, ט) אור צדיקים ישמח, וישרור השמחה בכל בתי בני ישראל, בבני חיי ומזוני רויחי, ונוכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' יעקב גליק מפעיה"ק מח"ס אכסוף נועם שבת.

יום ראשון פר' וארא כ"ב טבת

לפנה"צ הגיע מרן שליט"א לניחום אבלים אצל הרה"ח ר' צבי אביגדור ליבוביץ מנתניה היושב שבעה על פטירת אחיו ע"ה, מרן שליט"א ניחמו בדברי תנחומים. משם נסע מרן שליט"א לעיר בני ברק לניחום אבלים אצל בני הגאון הגדול רבי שמעון בעדני זצ"ל, זקן חכמי מועצת חכמי התורה, מקברניטיה של יהדות המזרח המפוארת וראש מוסדות תורה וחיים בב"ב. מרן שליט"א ניחמם בדברי תנחומים, ונביא כאן מתוכן השיחה:

בני המשפחה: לאבינו זצ"ל היתה שייכות מיוחדת עם הרבי שליט"א...

מרן שליט"א: פגשתי אותו כמה פעמים... כשהיה פעם בנתניה הגיע בענוותנותו לבקר בביתי, למרות גילו המבוגר... התביישתי אז... כמו כן נפגשנו כמה פעמים בכינוסים שונים.

אבל באמת שכל יהודי מרגיש שייכות לגדולי הדור... **בני המשפחה:** היה לו קשר בנתניה עם כל הפעילות שעושים שם לתשובה וקירוב. **מרן שליט"א:** הוא הגיע בשעתו לנתניה בגלל זה.

המבכנים בארץ ובחור"ל, והביע קורת רוחו לשמע הצלחה המיוחדת שנרשמה לאברכים המופלגים שנרשמו לתוכנית ללמוד ולהשתלם בידיעת הש"ס, והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו לר' שמואל הי"ו, שחפץ ה' בידו יצליח להרבות חיילים לתורה.

כן נערך שמחת הווארט של הבה"ח החתן זאב מאיר נ"י בן הר"ר יהודה פיישר מב"ב (ח"ר יצחק ארנפלד מפעיה"ק) ע"ב הרה"ח ר' ראובן ישראלי מביתר.

מרמורשטיין, היושבים שבעה על פטירת אמם ע"ה. וניחמם מרן שליט"א בדברי תנחומים.

בערב קיבל מרן שליט"א קהל, בין הנכנסים היה העסקן הרה"ח ר' שמואל בורד מנהל כוללי הש"ס. ר' שמואל מסר סקירה מלאה על המבחן הראשון שנערך במסגרת ידיעת הש"ס - 50 דף גפ"ת שהוקמה ע"י כ"ק מרן שליט"א.

מרן שליט"א התעניין על דרכי התנהלות

בחצרות קדשינו

התעוררות אדירה לקראת 'טהרינו' פר' יתרו הבעל"ט ימי הסגולה לחיזוק מול פגעי הטכנולוגיה

- היערכות נרחבת בקרב עסקני הוועדה הרוחנית לענייני טכנולוגיה בכל אתר ואתר בארה"ק ובחור"ל, לרגל פתיחת פרוייקט 'טהרינו' – ימי הסגולה לביצור החומות ולעמידה על המשמר מפגעי הטכנולוגיה, כפי שהונהג ע"י כ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א מקדמת דנא.
- אסיפות מיוחדות התקיימו בשבוע העל"ט בהשתתפות רבני הוועדה שליט"א, יחד עם אנשי החינוך של הצה"ק, והנציגים של הוועדה הרוחנית, בהם התוו את אבני הדרך שעל פיהם יפעלו להחדרת הזהירות והחיזוק מול כלי הטכנולוגיה המתחדשים.
- בהוראת רבני הוועדה שליט"א יושם דגש חזק במערכה הזאת להכליל את כלל אנ"ש שיש ברשותם מחשבים וכדו' עם חיבור אינטרנטי לצרכים חיוניים, שהמחשב יעמוד בחסימה המקסימלית והמפוקחת ע"י הוועדה הרוחנית, כשלצורך כך נדרש להתחבר לחסימות המקסימליות, ובמסלול של צאנו אשר עובר שדרוג וחיזוק מיוחד בימים אלו.
- מיזמים מיוחדים יופקו להגברת החיזוק והעמידה האיתנה מול נחשולי הים הסוער בימינו, אשר יפורסמו בשבועות הבאים עלינו לטובה.
- בקרב בחורי הישיבות שיחיו, הן בישיבות הגדולות והן בישיבות לצעירים בכל אתר ואתר, יתקיימו סדרה מיוחדת לחיזוק ועמידה על המשמר.
- גם בבתי החינוך לבנים וכן בבתי חינוך לבנות יופעלו מיזמים מיוחדים להחדרת המודעות על הזכות והחובה לבצר את גבולות הקדושה בכל התחומים.

ואיתו עמו מנהל המוסדות מוה"ר משה אהרן כהנא הי"ו והר"ר יקותיאל יהודה בן-חיים קניג הי"ו מזכיר המוסדות, לזכות את ישראל אחינו שבארה"ב, במגבית קודש עבור החזקת מוסדות החינוך בעיה"ק טבריא - עירם של הקדושים אשר בארץ המה, תנאים, אמוראים, ותלמידי הבעש"ט הק' זי"ע שטמונים בעיה"ק טבריא - בהם

מוסדות צאנו בקרית צאנו בעיה"ק טבריא תובב"א במסע שלוחי דרבנן אל אחינו שבגולה במוצאי שבת הבעל"ט פר' בא ייצאו בעזהשי"ת שלוחי הקודש של מוסדות צאנו בקרית צאנו מעיה"ק טבריא ת"ו הלא המה הגאון רבי זאב וקסבורגר שליט"א דומו"צ קרית צאנו טבריא ומפארי רבני קהל עדתנו,

שמחה מפוארת בהכנסת ספר תורה הראשון לבית מדרשנו החדש ברחוב רב אשי בבני ברק

בקול צהלה ורינה והמוון חוגג התקיים המעמד הנרגש והמפואר של הכנסת ספר תורה לבית מדרשנו בבני ברק ברחוב רב אשי שבשיכון ויזניץ, שנפתח לפני מחצית השנה ואשר קרוב לשמונים מאנשי שלומנו חסידי צאנז בבני ברק קובעים בו תפילתם.

ספר התורה החדש והמהודר, ספר תורה הראשון הנכנס לבית המדרש החדש, נכתב ברוב הידור ופאר בנדבת לבו הרחב של הנדיב הדגול הרה"ח ר' שלום צבי ארנפלד הי"ו וב"ב מבני ברק, לכבודה של תורה ולמען זיכוי הרבים.

ימים אחדים טרם מעמד הכנסת הספר תורה, התקיים מעמד כתיבת האותיות בבית כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ביום ראשון פרשת שמות, מרן שליט"א כתב אות אחת והפליא את יופי הכתב בספר תורה שנכתב על ידי הסופר המומחה הרה"ח ר' אלחנן קליין הי"ו מיקירי אנ"ש בבני ברק, ובירך מברכות קדשו בכל ברכות התורה לנדיב ומשפחתו לאורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד.

כן התקיים מעמד מיוחד של כתיבת אות בספר תורה אצל כ"ק אדמו"ר מויזניץ שליט"א במעונו שברחוב תורת חיים בשיכון ויזניץ, בהשתתפות דומו"צ בית המדרש שליט"א ומשלחת של נכבדי המתפללים בבית המדרש. האדמו"ר מויזניץ שליט"א כתב אות בספר התורה, נתן מכספו דמי השתתפות במצוה החשובה, והאציל ארוכות מברכות הקודש לדומו"צ ולכל המתפללים שיזכו להגדיל תורה ולהאדירה.

ביום רביעי י"ח בטבת, יומא דהילולא של רביה"ק מהרצ"א מדינוב בעל בני יששכר זי"ע, נקבצו ובאו המוני אנ"ש בבני ברק, בראשות הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בבני ברק שליט"א, הגה"צ ראש הישיבה שליט"א, למעמד הכנסת ספר התורה, שנפתח תחילה במעמד מפואר ורב רושם של כתיבת האותיות באולמי היכל הפאר' שקושט ברוב חן ונוי לכבודה של תורה. במשך

מתחנכים על דרך ישראל סבא למעלה מ-650 תלמידים יקרים, בנים ובנות, והן בהחזקת בית המדרש והמקוה הטהרה ועוד רבות.

לקראת היציאה לארה"ב נכנסו ביום חמישי העעל"ט שלוחי הקודש הדומו"צ הגר"ז שליט"א יחד עם ר' משה אהרן כהנא אל הקודש פנימה אל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בלווייתו של המרא דאתרא הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א. כ"ק מרן שליט"א ברכם במאור פנים בברכת הצלחה מרובה שיצליחו בכל מעשיהם וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, "ובטוח אני" הוסיף כ"ק מרן שליט"א "שאנשי שלומינו יטו שכם ויסייעו רבות להצלחת המסע".

ר' משה אהרן הי"ו מציין את החיזוק הרב שמקבל לאחר שבברכת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מצטרף אליו למסע המיוחד בארה"ב האי גברא רבא, מיחידי סגולה שבדורנו, העונה דבר ה' זו הלכה לאלפי שואלים, מפארי רבני עדתנו הק' הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א דומו"צ קרית צאנז טבריה אשר משנס מתניו במסירות נפש לכתת רגליו בין נדיבי העם אחינו שבגולה ולזכותם במצות הצדקה עבור תורת ה' ולומדיה, לתינוקות של בית רבן אשר לא טעמו טעם חטא.

כעת, כאשר הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א ואתו עמו מנהל המוסדות מוה"ר משה אהרן הי"ו נוטשים את ביתם ומשכנם בארה"ק ומכתתים רגליהם בין אחינו שבגולה, פונים הם בקריאה של חיבה ובפניה נרגשת אל אנשי שלומינו מעבר לים: אנא שאו ידיכם קודם במאור פנים להחזיקם ולהחיותם בנדבת לבכם הטוב, וזכרו כי בכספכם זה נבנים היכלות קדושים בשמי מעלה, הנחרטים באותיות של זהב לבית צאנז לפני רבוה"ק שרפי עליון אשר ודאי יעתירו לפני דר עליון להריק לכם ולביתכם שפע חיים ורחמים, אורך ימים עושר וכבוד, בבריות גופא ונהורא מעליא, עדי יבוא שילה אשר יתגלה בכולל בטבריה, כי משם עתידין להיגאל, כמבואר בש"ס דילן בב"א.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, קדם ידידנו הנכבד, האי גברא יקירא, אי"ש חי ורב פעלים, שמו הטוב הולך לפניו, המתמסר רבות לחינוך ילדי ישראל, צנא מלא ספרא, בנן של קדושים, ה"ה

הרה"ג רבי פנחס שלום ראטענבערג שליט"א

מנהל ת"ת דרכי אבות בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט ובשעטומ"צ שמחת נישואי הבת תחי'

עב"ג הבה"ח המו"מ בתו"ש בנש"ק הרב שלום היילפרין נ"י

בן הרה"ג רבי חיים מתתיהו שליט"א

מרבני בית מדרשנו בבארא פארק

ונכד הגה"צ גאב"ד ראדומישלא שליט"א וכ"ק האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א מארה"ב

וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שאך ששון ושמחה ישמע לעד במעונו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ולגדלם לתורה לחופה ולמעש"ט, מתוך רוב שפע ונחת דקדושה, ושפע רב לעלמי עלמיהא אכ"ר.

במקום נמשכו שעה ממושכת. סעודת המצווה כיד המלך בהוד והדר התקיימה באולמי היכלי הפאר, בהנחייתו רבת החן והכשרון של הרה"ח ר' זאב וואלף קליין הי"ו מנהל היכלי התורה והחסד קרית צאנז. בין פרק לפרק נשמעו נעימות וזמירות מפי מקהלת המזמרים ובראשם בעל המנגן ר' משה שטעקל הי"ו, בליווי תזמורת נגנים. בקשב רב נשמעו דברי תורה וברכה מפי בעל השמחה הנדיב הרה"ח ר' שלום צבי ארנפלד הי"ו שהביע את רחשי לבו הנרגש ביום שמחת ויום חגו, כן נשא דברים נפלאים אביו הרה"ח ר' יצחק ארנפלד הי"ו במהות מצות כתיבת ספר תורה על ידי כל יהודי, ובשבח בנו. משא מיוחד נשמע מפי הגאון רבי יהושע פינק שליט"א רב ודומ"צ ביהמ"ד בעלזא ברחוב בן יעקב בבני ברק, שבפיו המפיק מרגליות העלה על נס את הקשר של כל יהודי לתורתנו הקדושה בכל מקום ובכל שעה, ובשבחו של הנדיב המקדש שם שמים בכל הליכותיו וגומל חסד בסתר ובגלוי.

בהתרגשות ובהדרת כבוד קיבלו המשתתפים בשיר וזמר את פני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שהופיע בהדרו בסעודת המצווה לכבודה של תורה ולכבוד יומא דהילולא של רביה"ק בעל בני יששכר זי"ע. לאחר ברכת לחיים מפי הקודש לנדיב ולכל המשתתפים, נשמעו דברי ברכה מפי דומ"צ בית המדרש הגאון רבי נפתלי צבי לייפער שליט"א, שהיטיב לבטא את השמחה הכפולה ביום זה, הן שמחתו של הנדיב החשוב, והן שמחתם של המתפללים הזוכים בספר תורה מהודר, והרחיב בשבח בית המדרש אשר זהירות מיוחדת נשמרת בה שלא לשוחח כלל בשעות התפילה וקריאת התורה אף בין

שעות ארוכות התכבדו אישים נכבדים וידידים חשובים לבוא ולכתוב אות בתורה, ביניהם גם הרבנים הגאונים החשובים: חדב"נ הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בבני ברק שליט"א; רבי נפתלי צבי לייפער שליט"א דומ"צ בית המדרש; רבי ישראל מנחם למברגר שליט"א, מחשובי רבני בית המדרש ומראשי כולל צאנז בבני ברק ור"מ בישיבתנו הק' לצעירים בבני ברק; רבי יצחק שמואל שווארץ שליט"א רב ביהמ"ד חסדא; רבי שלום יוסף גוטמן שליט"א ראש כוללי עולם התורה וראש כולל ש"ס בבני ברק; רבי חיים שמואל דוד לייזער שליט"א רב שכונת גינות דוד בב"ב, רבי מרדכי שווארץ שליט"א מחשובי רבני בית המדרש וראש כולל השלמת-הוראה צאנז בבני ברק וראש כולל ויזניץ באלעד, ועוד.

עם סיום כתיבת האותות האחרונות על ידי הגה"צ אב"ד קהילותינו הק' בבני ברק שליט"א והגה"צ ראש הישיבה שליט"א, עוטר ספר התורה בכתר המפואר וכלי כסף הנאים, והתהלכה החגיגית יצאה בשיר וזמר ברוב הדר והוד ברחובות בני ברק, בראשה צועדים מאות מילדי אנ"ש בבני ברק לבושים בבגדי שבת ובידיהם פנסים של אור, ובהמשך שורות של אברכים המפזזים ומרקדים לכבוד התורה, כשבתוון מתכבדים אישים נכבדים לרקוד עם ספר התורה בידם.

עם הגיע ספר התורה לבית המדרש אשר קושט מראש בכרזות שמחה, פרצו במקום מעגלי ריקוד נלהבים, בליווי תזמורות נגנים ומקהלת מיטיבי נגן שהרימו את הקהל טפחיים מעל הקרקע בשמחה של מצווה ושמחה של תורה שעה ארוכה, ולקול שיר וזמר הוכנס ספר התורה לארון הקודש, וריקודי השמחה

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא רבא, משנתו רב ונקי, סיני ועוקר הרים, מגדולי המורים בעדתינו הק', תל תלפיות, בור סיד שאינו מאבד טיפה, ענוותן כהלל, ה"ה

הגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א

דומ"צ קהילתנו הק' בשכונת האתרוג בביתר עילית
לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת נישואי בנו הבה"ח המו"מ בתוי"ש מורנו שמואל נ"י
ולמחותנו הגדול

האי גברא רבא ויקירא, משנתו רב ונקי, מורה ודאין, צנא מלא ספרא,
מרביץ תורה והוראה, ערוגת הבושם, לשונו לשון לימודים, ה"ה

הגאון רבי יצחק אהרן ישראלי שליט"א

דומ"צ קהילתנו הק' באשדוד

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת נישואי הבת תחי' במזל טוב ובשעטומ"צ

הברכה אחת היא לסבים הדגולים

הרה"ח ר' מנחם שטיגליץ הי"ו - מיקירי תושבי קרייתנו הק'

הרה"ח ר' ישראל זאב לאבל הי"ו - אב"י בירושלים

והרה"ח ר' יוסף ישראלי הי"ו שו"ב - אב"י ביוניאן סיטי

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכה לראות דורות ישרים ומבורכים,

מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

הועידה המיוחדת ושבת קודש, כאשר המתענגים בה יזכו לשמוע פרפראות ודברי הגיגים מאת אורח הכבוד הגה"צ רבי יעקב שלמה מייזליש שליט"א מלימינוב, נואם הכבוד מגיד מישרים הנודע הרה"ח רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א, כשאת שרביט ההנחיה יטול פה מפיק מרגליות הרה"ח ר' ישראל שטערן שליט"א.

בשיר וזמרה ובהתרוממות טפחיים מעל הקרקע, יעברו הימים הנעלים בנעימים, יחד עם מיטב אמני הנשמה אשר יטיבו נגן בתרועת לב, בשבת זיץ – ליל שישי עם הבעל מנגן הנודע ר' אברהם מרדכי שווארץ, תפילות שבת מרוממות עם החזן ר' יואל אויש, ומסיבת מלוה מלכה מפוארת עם ר' שלמה זלמן האראוויץ ומקהלת שירה.

בימים אלו, שוהים מנהלי היכלי התורה והחסד מוה"ר בר יוחאי שמעון ומוה"ר זאב קליין בקרב בני קהילותינו הק' בארה"ב, יחד עם מוה"ר יצחק מאיר וינקלער - מנהל משרדי מוסדות"ק בארה"ב המסור בלב ונפש להצלחת המסע, שם הם פונים אל בתיהם וליבם של אנשי שלומנו ברחבי ארה"ב, ואומרים כי "הועידה והשבת המיוחדת, אמנם מוסיפים וחיוניים מאד למען החזקת התורה ולומדיה, אבל מה שחשוב למעלה מהכל, זה היכולת שלנו, בזכות התומכים הנכבדים, להמשיך ולהרחיב גבולות התורה והחסידות, להרבות כבוד התורה ולומדיה וכבוד בית צאנז לתפארת ולשם. יחד נרחיב ונבסס את גבולות התורה והחסידות בחצר קדשינו, בזכותכם!"

ימי החנוכה במתיבתא דברי יציב חיפה

מליל שישי דפרשת וישלח החלו ימי החנוכה בישיבה"ק. בה התכנסו ובאו תלמידי הישיבה לחבורת הכנה מרוממת בו דרש המנה"ר הרה"ג רבי צבי אלימלך לייפער שליט"א בשגב הימים הבאים עלינו ובחשיבות ההכנה, בין הדברים פרס את תוכנית 'מוסיף והולך' בו יתעלו התלמידים במבצע מיוחד לחיזוק הסדרים עוד בשבוע שקודם לחנוכה כהכנה דרבה – גילוי האור הגנוז, כשבכל יום ויום יצינו ויעלו במספר הסדרים ושעות הלימוד רציפות,

במשך 'שבוע ההכנה' פרשת וישב ישבו בכל לילה אחר תפילת ערבית לסדר מיוחד בלימוד בצוותא חדא

גברא לגברא, כך שספר-התורה החדש יזכה שיכבדוהו כדת וכראוי.

הס הושלך בקהל כאשר כ"ק מרן שליט"א פתח במשא קדשו, בו הרחיב בדברים על כך שיהודי אשר מעשיו ישרים ומתוקנים זוכה להרגיש רוב שמחה ונעימות ומתיקות בכל מצוה שהוא מקיים, בהמשך הרחיב מרן שליט"א בשבח הנדיב אשר מרבה להיטיב וגומל חסדים טובים בהצנע לכת עם אלקיו. בסיום דברות הקודש קם מרן שליט"א לריקוד עם הנדיב ומשפחתו ברוב ששון ויקר.

אחרי 7 שנים מוצלחות בארץ הקודש:

ועידת ההוקרה ושבת קודש בני היכלא - לראשונה בארה"ב

3 ימים של עונג וגם שמחה, התעלות והתרוממות, לכבודם של תומכי ומחזיקי התורה והחסידות בחצר קדשינו. תכונה וציפייה רבה בקרב תומכי וידידי היכלי התורה והחסד בארה"ב, לקראת ועידת ההוקרה ושבת קודש 'בני היכלא' שתתקיים אי"ה לראשונה עבור תומכי ומחזיקי התורה והחסידות בחצר קדשינו – ידידנו הנכבדים טובי העין והלב בארה"ב המוזילים זהב מהונם למען היכלי התורה והחסד דחסידי צאנז.

ימי הועידה ושבת קודש בני היכלא, נערכים כאמור לראשונה בארה"ב לאחר 7 שנים מרגשות ומרהיבות בארה"ק, ומה שהחל עם קומץ של עשרות בודדים מתומכי מוסדות"ק, הפך זה מכבר למפגן אדיר של מאות תומכים ושותפים המכריזים פה אחד, כולנו כאחד למען החזקת מפעלות התורה והחסד.

ימי העונג וההתעלות, ייערכו אי"ה בראשותו של הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, בימים חמישי עד מוצאי שבת קודש תצוה זכור, ט-י"א אדר הבעל"ט, במלון היוקרתי לאקוטע אוקס בקאניטיקעט בהשתתפות מאות מאנשי שלומנו המרימים תרומתם ההגונה קודש למען החזקת מפעלות הפאר של ממלכת היכלי התורה והחסד דחסידי צאנז, אשר ייהנו מאירוח מלכותי ומלא תוכן, במשך 3 ימים של עונג וגם שמחה, רגש והתעלות, אחדות והתרוממות, בהרחבת הדעת, הגוף והנפש.

מהועדה המכינה נמסרים פרטים ראשונים לקראת

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא יקרא, משנתו רב ונקי, מורה ודאין, צנא מלא ספרא, מרביץ תורה והוראה, ערוגת הבושם, ה"ה

הגאון רבי ברוך שווארץ שליט"א

רב ביהמ"ד קהל חסידים ודומו"צ קהילתינו הק' במאנסי

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת נישואי הבן

החתן המו"מ בתו"ש כמר יקותיאל יהודה נ"י

עב"ג בת הרה"ג ר' שמעון גאלדבערגער שליט"א

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

את ה'קדושות' לחנוכה.

ביום רביעי הופיע כ"ק אדמו"ר מדינוב ביתר שליט"א אשר ריתק לשעה ארוכה את הבחורים בנופת צוף אמריו מבאר החסידות כאשר ביני לבני זימרו ניגוני דביקות וניגוני ימים נוראים בין דבריו הכביר בגילוי האורה וההליכה בדרכיו של יוסף הצדיק בעזות דקדושה, בהתעלות בדרכי החסידות.

ביום חמישי בשעות אחה"צ זכו לשמוע'ס הכנה מרומם מפי הגה"צ ראש הישיבה שליט"א אשר האיר את הדרך נלך בה על פי רבוה"ק בהזדכוות באור התורה בימי החנוכה, כן דרש מכל בחור מבקש להיכנס לתוך הימים הנשגבים מתוך הכנה בלימוד בדברי רבותינו מאורינו, בני יששכר בית אהרן וכדו' ובשעות הערב שוב התכנסו לחבורה מיוחדת עם ראש החבורה הרב יעקב יהודה מילר שליט"א בו ליבנו היטב בהכרת הזהות הפנימית - חלק אלוקי ממעל, בסימן 'בין חיבור לחויה' שאינה תלויה בשום ביטוי חויתי חיצוני רוחני ככל שיהיה, דברים ערבים הנוגעים בכמו"כ כמו בקניית התמדה הדביקות בבורא ובדרכי הנסיעה לצדיק.

בימי החנוכה עצמם זכו בחלק מן הלילות המאירים להסתופף בצל הקודש, בשאר הימים התכוננו בכמה שעות רציפות של לימוד וסדר הכנה וחסידות ולאחריו נפנו הכל בצוותא חדא לגולת הכותרת החקוק בעצמותיהם כאשר ביני כותלי דהווי גרסי זכו למעמד נורא הוד בעת העלות הנרות, כאן ישבו לשעה ארוכה של נעימות זמירות החנוכה בהתעלות מיוחדת כאיש אחד בלב אחד בניגוני כיסופין והשתפכות הנפש בניצוחו המושלם של המנה"ר שליט"א,

לאחמ"כ התקיימו תוכניות מיוחדות לימי האורה ביניהם הופיע המגיד הנודע הרב ישראל מאיר שושן

שליט"א שריתק את הקהל כיד ה' הטובה עליו בדברים היוצאים מן הלב בעובדות מרטיטים עם מסרים בהירים עניני התעלות בהווי ה'שיביש'ע וועלט', כן היטב לתאר את התרגשותו מהשתתפותו בשבוע החולף בעת עריכת שולה"ט וראה 'פשעטיל' מהו.

כהוקרה למתעלים והמנצלים את הימים הקדושים יצא בני הישיבה בליל שישי פרשת ויגש לנסיעה מרוממת בגליל, לאחר תפילת ערבית בישיבה יצאו לעבר עיר הק' טבריה בו שפכו התלמידים את לבם בקבר השל"ה, רגעים נעלים היה בעת שרו בדביקות את הניגון 'ויהי זרע' אשר הושר גם במעמדי ההוד אל מול פני המנורה בלילות החנוכה, כן נשאו תפלה נרגשת בציוני האמוראים הסמוכים ובקבר הרמב"ם. או אז עלו לעבר קריה נאמנה קרית צאנז טבריה, שם בהיכל אברהם משה שע"י ביהמ"ד (בו התארחו מנדיבות לבם של הנהלת המוסדות בטבריה ר' משה אהרן כהנא הי"ו תשוח"ח לו). נערך סעודה עשירה ומפוארת כיד המלך כראוי לליגיונו של מלך עמלי התורה, שעה ארוכה לאחר חצות ליל עברו בנעימים בשירה וזמרה הודאה ובקשה על העתיד, במרכזו נשא המנה"ר שליט"א שיחה מיוחדת ומרתקת, ובו הביע הערכתו העמוקה לבחורים שניצלו את ימי ההוד, אשר מטבעם הם גם ימי פגרא וגוררים איזה שהוא ביטולי זמן, ולא כן היה בהיכלנו, בו הודות להתמדה העצומה זכינו להתעלות והצלחה מיוחדת. משם עלו אל אתרא קדישא מירון להעתיר בתפילה אצל תנא האלוקי, עד שאמרו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, אזי חזרו לתפילת וותיקין בקרית צאנז. פיות הבחורים מלאו דברי שיר ושבח להעומד על גביהם במבצעים מיוחדים ובעידוד כה רב בהשקעה עצומה, בכל לב, ה"ה המנה"ר הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א. הערכה מיוחדת הביעו

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, נדיב ונכבד ומאוד נעלה, ידו פתוחה ולבו ער לכל דבר שבקדושה, מסור לחצר הקודש צאנז ומוסדותיה די בכל אתר ואתר, הנכבד והנעלה

הרה"ח ר' חיים המרמן הי"ו

אב"י פעיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת אירוסי בתו הכלה תחי'

עב"ג החתן המצויין מורנו אליעזר יצחק שליסל נ"י

בן ידידנו הרה"ח ר' יעקב שליסל הי"ו - אב"י בירושלים עיה"ק

בן הרה"ח ר' מרדכי יוסף הי"ו - אב"י בב"ב

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים

ההנהלה

עבודת הק' של צוות המלמדים החשובים, ולהמלמד הממוחה הרב שמואל בלומנטל הי"ו אשר משקיע מאמצים אין קץ בכלל ובפרט, תוך שהוא מחדיר בהם אהבת תורה ויראת שמים מתוך 'חסידישע ברען' אמיתי. וכן למחנך הרב לייבוש טאבאק הי"ו אשר ניהל את מקהלת התלמידים בטו"ט ומלא רגש. למזכיר המוסדות הרב משה גדליה בריל הי"ו המסור בלו"נ להרמת והצלחת המוסדות והת"ת. ועמו מזכיר הת"ת הר"ר דוד וימר הי"ו. כן הודה למנהלי המוסדות הר"ר יחיאל חנא לנגסאם הי"ו והר"ר פנחס גרוס הי"ו יו"ר הנהלת המוסדות, אשר עומדים מוכנים ומזומנים להיטיב לצעירי הצאן ככל הנדרש לקיום מלאכת הקודש על הצד הטוב ביותר.

לסיום יצאו המשתתפים בריקודי שמחה כשהחנתים נישאים על כתפי אבותיהם. לקול צלילי שירה וזמרה, ונתנו שיר והודיה להשי"ת על שהגיעו לזמן הזה לראות את צאצאיהם גדלים ופורחים בערוגות הבושם של כרם בית ה' בדרך היראה והחסידות לשם ולתפארת. ההורים, והסבים הודו במילים נרגשות להנהלת הת"ת ולמחנכים החשובים שליט"א על השעות המרגשות הבלתי-נשכחות שהיו מנת חלקם.

מתקופת ההוד בחנוכה לתקופת ההדר בשובבי"ם במוסדות החינוך בירושלים עיה"ק בישיבה לצעירים 'שפע חיים' ירושלים

ימי החנוכה העעל"ט עברו על הבחורים החשובים שיחיו באור מופלא רום מעלת הימים הקדושים הן בחלק התמדת התורה באופן מיוחד כשהרמ"ם שליט"א נו"נ עם הבחורים בפלפולי דאורייתא בסוגיות שנאמרו בעלי בלילות החנוכה מפום ממלל רברבן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בסוגיא דכבתה והמסתעף, והן בחלק התפילה בהתרוממות ושיר והלל להודות לבורא ית"ש על הניסים והנפלאות.

ביום ד' נר ג' דחנוכה נסעו הבחורים בצוותא עם המשגיחים לתפילה שחרית בהתעוררות ע"י שריד בית מקדשנו הכותל המערבי במקום הנס שבוודאי גורם להתעלות מיוחדת בהלל והודאה.

ביום ה' נר ד' דחנוכה נערכה סעודה של מצוה לכבוד הימים הנעלים שהוכן ע"י ההנהלה בהרחבה גדולה ובטוטו"ד, ונאמרו ד"ת מפי המשגיח הרב ישראל יונגרייז שליט"א בעניין הקניינים שיכולים לקנות למשך השנה בימי החנוכה, כן נשא דברים ערבים ראש החבורה הרב ישכר יהודה שווארץ שליט"א שו"מ בישיבתנו הק', אח"כ ערך המנה"ר הרה"ג רבי חיים מיכל הלברשטאם שליט"א הגרלה עם פרסים למצטייני עבודת תפילת שחרית כדבעי, וכן למשתתפים הקבועים בשיעור 'חפץ חיים' הנלמד בין הסדרים בין כותלי ביהמ"ד.

ביום א' הגיע הגה"צ ראש הישיבה שליט"א ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב לתפילת שחרית בהיכל הישיבה, התפילה עברה בהתרוממות הרוח ובהתלהבות נפלאה כשראש הישיבה שליט"א עבר לתפלת הלל לפני התיבה בהלל והודאה כשכל הבחורים מתעלים יחדיו ברון שיר ושבח למלך קל חי וקיים. לאחר התפילה נערך שולחן לחיים בו נשא מדברותיו בגודל קדושת הימים והזכות

להנהלת ממלכת התורה והחינוך בחיפה אשר אינם חוסכים כל עמל לרווחת הבחורים בכל עת אשר גם במבצע 'ימי האורה' פרסו חסותם להצלחת הבחורים. יראו רוב סיד"ש בכל אשר יפנו.

מסיבת 'חומש סעודה'

לצעירי הצאן דת"ת 'דרכי אבות' צאנו באלעד

מעמד ה'חומש סעודה' לילדי כיתה א', בעת הגיעם לגיל 'בן חמש למקרא', התקיים ביום שלישי י"א טבת לסדר 'ברך את הנערים' ב'אולם ויזניץ' החדש בעיר. הורי התלמידים וסביהם התאספו לרוות נחת שעה שצאצאיהם נכנסים ל'בן חמש למקרא', בדרך המקובלת והמסורה.

פתח והנחה את המעמד המנהל הרוחני הרב גבריאל שנק הי"ו שקיבל את פני הציבור, והביע את הרגשות הנעלים של הצוות הרוחני עם הגיעם של קבוצה נוספת מתלמידי הת"ת ליום הגדול בו יפתחו בלימוד התורה שבכתב.

חנני המסיבה ישבו במקומותיהם ע"ג הבמה המהודרת, ופתחו בשירי הודיה לבורא עולם על העבר, וניגוני בקשה ותפילה, להצלחה וסייעתא דשמיא בלימוד התורה במשך כל ימי חייהם. אחריה מנו אחת לאחת את שמות פרשיות התורה, ספרי הנ"ך, מסכתות הש"ס וידיעות יסוד רבות נוספות.

טהורים נתעסקו בטהרות - רטט של התרגשות עבר בקהל כאשר המלמד ערך "מבחן" לתלמידים בענייני הקרבנות, התלמידים הרכים הציגו את בקיאותם הנפלאה בסדרי הקרבת הקרבן, סוגי הבהמות, סדר העבודה, מקום ההזאות, וידיעות רבות נוספות, כאשר כל ילד מוסיף נופך משלו במתיקות ועדינות.

חנני המקרא פירטו את 'הכרת הטוב' והודייתם לצוות החינוכי להנהלה הרוחנית והגשמית, ולהוריהם היקרים כן האריכו בברכה ותפילה לנזר ראשינו ותפארתינו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לאורך ימים ושנות חיים. ואמרו כל אחד בפרטיות שבח והודיה לבורא עולם 'אז איך בין א איד'.

עין לא נותרה יבשה כאשר חנני החומש חפנו את פניהם בידיהם והתפללו בהתרגשות מיוחדת תפילה להצלחה בלימוד התורה, ואף הוריהם לעומתם התפללו והתחננו לפתיחת לב בניהם בלימוד התורה, ופתחו בלימוד פסוקי "ויקרא" כמסורת אבות.

בין הפרקים נשא דברים הרה"ג רבי חיים יעקב ישראל שליט"א מראשי ישיבת קרעטשעניף אשר לו נכד מחנני המקרא. בדבריו פירט את משמעות השמחה הגדולה והמיוחדת בשמחת ה'חומש סעודה' כאשר הילדים טועמים את טעם התורה הרי נעשים צמאים לעוד ועוד טיפת התורה כדרך דגי הים, ואת הערכתנו לבית חינוך זה גדול זה אשר מחנכים ב'דרכי אבות' ללא שינוי כלשהוא ומתנכים לתורה ותפילה, יראה טהורה ומיזות נאצלות, בדרך החסידות הצרופה, אודות להשקעתם העצומה של המלמדים החשובים והנהלה הרוחנית והגשמית. אשר לא חוסכים כל מאמץ בכל עת ושעה, לחינוך התלמידים בדרך התורה והמסורה.

לסיום ציין המנהל הרוחני הרב גבריאל שנק את

ליקח מימים אלו חיזוק והתעוררות להמשך העבודה ובפרט לקראת תקופת השובבי"ם הבעל"ט.

*

כהכנה לימי השובבי"ם הנעלים והמרוממים הופיע בהדרו בהיכל הישיבה האורח הדגול המשפיע כקש"ת הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א מלעלוב כאשר משך שעה ארוכה נשא שיחה מיוחדת ברוב התעוררות כהכנה לקראת התקופה הק' והנעלה שנכנסו כעת, כאשר מעורר את הבחורים שיחי' במתק לשונו בדברי משל משולבים בעובדות קודש מתלמידי בעש"ט ורבותינו הק', לקבל את כל ההנהגות והעניינים והקבלות טובות לימי השובבי"ם מתוך שמחה של מצוה ותענוג רוחני על שאנו זוכים לקבל משמים כלים נפלאים להגיע לקרבת אלוקים לי טוב בדרכיו של רבותינו הק'.

במכינה לישיבה 'דרכי חיים' ירושלים עיה"ק

ימי האורה - ימי החנוכה העעל"ט עברו על בחורי מכינה לישיבה 'דרכי חיים' בעיה"ק ירושלים בהתעלות דקדושה ובאווירה מרוממת. בשבועות הקודמים ליומין דחנוכה השקיעו בחורי החמד את מרצם בלימוד התורה ובתפלה, וכהכנה דרבה לימי האורה התמידו בלימוד הקדושות בספה"ק קדושת לוי לחנוכה, בשיעורים שנמסרו בטוטו"ד מפי צוות המכינה לישיבה שליט"א.

מסיבת חנוכה מיוחדת ומרשימה התקיימה בין כותלי המכינה, כשהתלמידים ישבו לשולחנות ערוכים בסעודה דשנה לכבוד חנוכה, במהלך הסעודה זכו לשמוע דברים ערבים ומתוקים מרתקים ומעוררים מפי המגיד מישרים המפורסם הרה"ג רבי אהרן קאהן שליט"א, אשר ריתק את התלמידים בידיעות נרחבות על ההיסטוריה של עשרת השבטים בעבר ובהווה, נהר סמבטיון ובני משה וכו'. בסיום דבריו ציין בהתפעלות החשיבות יתירה שיש לתלמידי המכינה שלקחו ע"ע ללמוד יחד מסכתות סדר מועד, כשהוא מעורר אותם שכ"א יכול לדאוג שזה יהיה 'עוה"ב מסכתא' שלו, ולהרבות בחזרות עד שיהיו ד"ת מחודדין בפין ומונחים בכיס' בידיעה ברורה ונכונה.

*

כהכנה לימי השובבי"ם זכו תלמידי המכינה להופעתו של כ"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א שנשא לפניו שיחת הכנה מיוחדת לימים נעלים כשבמהלכה פנה אל התלמידים ברוב רגש שהב"ה מבקש מכל אחד בימים אלו 'תנה בני לבך לי ועיניך...!' וזה התפקיד בתקופה הנעלה של ימי השובבי"ם בה צריך כל יהודי להתקדש ולהעלות את עיני ולבו לבורא כל עולמים ע"י שמירת עיניו והתמדה בתוה"ק בלימוד ברציפות. כמו"כ דיבר על חשיבות ויקרת שנות הנעורים, וכמה שאפשר לקנות ולהתעלות ולעשות 'שטייגן' בשנה יקרה וחשובה זו, בסיום השיחה הביע התפעלותו מהקבוצה המובחרת של התלמידים שמיועדים לגדולות והכרת פניהם ענתה בהם יראת שמים ועדינות וערליכקייט מיוחדת.

מעמד כבוד התורה וחלוקת תעודות למצטייני תלמידי ישיבתנו הק' "שפע חיים" בבני ברק

ביום ה' נר ד' דחנוכה העעל"ט, נקבצו ובאו כל בני תלמידי ישיבתנו הק' לצעירים "שפע חיים" בב"ב

בראשות מורינו ראש הישיבה ואב"ד דקהילתנו הק' בארה"ב שליט"א וצוות רבני הישיבה שליט"א, ובהשתתפות הורי הבחורים שיחיו למעמד חלוקת תעודות הוקרה לבחורי החמד אשר נבחנו במסגרת ושנתם על מסכת בבא בתרא שנלמדה בין כותלי הישיבה במשך שנת תשפ"ב העעל"ט ומצאו כדי יגיעתם בהצלחה מרובה בהבנה נכונה ובסברא ישרה.

בנוסף לזה קבוצה נבחרת של תלמידי הישיבה שנבחנו על מסכתות שנלמדו בשנים קודמות בין כותלי בית המדרש ואף כאן קצרו כדי יגיעתם בשלמות.

המעמד התקיים באולמי היכלי הפאר בעיר, אשר הוכנה ברוב פאר והדר, בתחילה הסבו הבחורים לסעודה שהוגשה בהרחבה גדולה ע"י הנהלת הישיבה כראוי וכיאות לכבודו של יום ולכבודה של תורה. כשבין לבין שוררו שירי דביקות ושירי הודאה בלווי כלי זמר, במהלך השירה זמרה קמו הקהל לריקודין של מצוה ושל שמחה כמה פעמים.

דברי פתיחה נשא המשגיח רוחני הרה"ג ר' יהודה ברנדסדורפר שליט"א אשר קידם בברכה את כל פני הבאים להשתתף במעמד, בראש ובראשונה את פני ראש הישיבה ואב"ד דקהילתנו הק' בארה"ב שליט"א אשר מגיע תמידין כסדרן לישיבתנו הק' ועינו פקוחה על כל הנעשה, וכן את צוות רבני הישיבה שליט"א ובראשם המנהל רוחני הרה"ג ר' יעקב מרדכי רייך שליט"א אשר עושים לילות כימים למען הבחורים ובזכותם הגיעו הבחורים להישגים אלו,

כמו"כ קידם את הורי הבחורים החשובים אשר באו לשמוח עם שמחת בניהם שכמובן יש להם חלק נכבד בהצלחת בניהם, אחרונים חביבים בחורי הישיבה היקרים אשר יגיעים יגיעה אחר יגיעה בשינון וחזרה כמה פעמים על החומר הנלמד, ובדין הוא שיטלו שכרם.

דברי שבח מיוחדים קשר למנהלי הישיבה הרה"ח ר' מאיר צבי בלומנטל הי"ו והרה"ח משה אליעזר שמעון הי"ו על טרחתם ויגיעתם כל השנה למען לא יחסר המזג, ובפרט במעמד זה שהשקיעו דמים תרתי משמע ע"מ שיצא דבר נאה ומתוקן.

בדבריו עמד על כך שמן השמים סבבו שמעמד זה הבא להוקיר בחורים אשר משננים את תלמודם שוב ושוב, יתקיים דוקא בימי החנוכה ע"פ מה דאיתא בבני יששכר לבאר מה שמצינו רק במצות חנוכה מהדרין ומהדרין מן המהדרין מה שלא מצינו במצוות אחרות שבהן לרמז ענין החזרה על תלמודו שמהדרין הוא מלשון מהדר על תלמודו שככל שמוסיף לחזור הוא מוסיף והולך למצוא בהם דברים חדשים.

כאן כיבד את המנה"ר הרה"ג ר' יעקב מרדכי רייך שליט"א לשאת דברי ברכה לכבוד המעמד שהרחיב בענין "לא עליך המלאכה לגמור" אבל "ואי אתה בן חורין להפטר ממנה" אשר ענין זה מתבטא היטב בנס דחנוכה דלאחר החורבן וטומאה שעשו היוונים בהיכל ובדקו ולא מצאו אלא פך אחד, בניקל היו יכולים להתייאש ולומר, הרי כבר פרק זמן שלא הדליקו את המנורה, וגם עכשיו אין בידנו רק שמן ליום אחד, הרי שלאחמ"כ יפסיקו שוב, וגם שהיו צריכים להדליק במנורה של עץ דהמנורה של

יחס אישי ופרטני לכל תלמיד:

נחנכו חדרי הצוות החדשים במתיבתא דברי חיים קרית צאנו בשנים האחרונות חל מהפך של ממש בגישה החינוכית בישיבה הגבוהה מתיבתא דברי חיים פעיה"ק, כאשר מחמת ריבוי התלמידים החובשים את ספסלי דבי מדרשא בליעה"ר, מונו מנהלים רוחניים לכל שיעור בנפרד, כאשר לכל שיעור מונו אנשי צוות ייעודיים האמונים על ליווי לשיעור זה, זאת על מנת להעניק לתלמידים יחס אישי וליווי פרטני ככל האפשר, למרות גודלה של הישיבה וכמות התלמידים הגדול בליעה"ר. בשבוע ההעל"ט, ציינו בהיכלי התורה והחסד עוד ציון דרך בהשלמת גישה חינוכית ייחודית זו, עם השלמת נדבך נוסף בתכנית הרב שנתית, עם בינוי ושיפוץ שלושה חדרי צוות פרטיים עבור כל מנהל רוחני מכל אחד משלושת השיעורים.

החדרים נבנו ואובזרו בסמוך להיכל המתיבתא, כשמטרתם היא לאפשר לכל מנהל רוחני לשוחח ולטפל, לקדם ולסייע לכל בחור באופן אישי, ולמקד את עבודת הצוות באופן יעיל ומיטבי למען התלמידים, רווחתם והצלחתם בתורה וביראת שמים בס"ד. עם השלמת עבודות השיפוץ, התכנסו צוות הישיבה בראשותו של הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב, למעמד צנוע של קביעת מזוזות, ולאחריה שולחן לחיים כשכולם מאחלים למנהלים הרוחניים ברכות לבב כי יזכו להרבות חיילים לתורה ולחסידות, בדרכם ולאורם של רבוה"ק זיע"א ויבלחט"א, לתפארת ולשם.

התרגשות גדולה בקרב אנשי שלומנו: סבב מיוחד בריכוזי אנ"ש עם כרכי 'הש"ס של גדולי ישראל' לראשונה בהיסטוריה

דברי הימים של חצר קדשנו, מלאים ברגעי הוד ובחפצי קודש; ובכל זאת, דומה שדבר כזה עוד לא נראה ונשמע בחצר קדשנו. ושמא אף לא בחצרות קודש אחרות לא נראתה כהתרגשות הזאת - כאשר אוצר כלי חמדה אשר שוויו עצום מספור ושוויו הרוחני נשגב והיסטורי, יוצג לעיני הציבור כולו, עד שכל אחד ואחד מאנשי שלומנו יוכל לראות בעיניו ולהתבשם מהאוצר הבלום.

האוצר הגדול אשר אודותיו מדובר, הלא הוא: הש"ס של גדולי ומאורי ישראל. אותו תלמוד בבלי מפואר ונהדר בתפארתו, כרוך בכריכת עור עתיק וייחודי ביופיו; אשר כרכיו סובבו משך חודשים ארוכים בבתי גדולי ומאורי ישראל, שרי התורה והחסידות זצוק"ל ויבדלחט"א, אשר הגו בכרכי הש"ס, האצילו עליהם מקדושתם ומהדרם ואף חתמו בו את ברכת קדשם וחתימת ידיהם. פריט היסטורי אשר כמוהו לא היה בעולם הספרים היהודי ואשר כל אבירי עולם היודאיקה תולים בו את עיניהם.

תחילת הסיפור

סיפורו של הש"ס המקודש, תחילתו לפני עשרות שנים, כאשר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק ז"ע ייסד את היכל האצילות של עולם התורה, את כוללי הש"ס, אשר

זהב נטמאה, וגם מחוץ להיכל, א"כ איזה חשיבות יש כבר למצוה זו, ואעפ"כ התאזרו והתחזקו לעשות מה שבידם, ובאמת עי"כ התעורר כח הנס שהיה להם להדליק שמונה ימים, וכמה חיזוק יש לשאוב מכך בכלל ולחיי הבחורים בפרט, שעליהם מוטל לעשות בכל ענין וענין רק מה שבידם, והקב"ה מסייעם שיוכלו לסיים.

את המשא המרכזי השמיע הגה"צ ראש הישיבה שליט"א בו הביא את דברי המהרש"א הידועים במסכת ע"ז בהוא עובדא דאחתיה דברוריה דביתהו דר' מאיר, שר"מ שיחד את השומר כדי שישחררה ממאסר ואם יתפסוהו יאמר "אלקא דמאיר ענני", דלכאורה איך ייחד ר"מ שמו של הקב"ה על עצמו בחייו והא אין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם ומיישב המהרש"א דנתכוון לקב"ה המאיר לארץ ולדרים עליה או שנתכוון לומר אלקא שהאיר לנו במלכות יון הקודמת בנס הנרות של חנוכה, ויש להבין מה שהזכיר דייקא הארה של נס חנוכה.

וביאר במתק שפתיים, דהנה ר"מ מלמדנו יסוד גדול לחיזוק בעבודת השם וקבלת עול תורה, דאחד מתחבולות היצר לייאש את האדם הוא מאין באת מי הם הוריק וסביך, מהיכן ינקת, אתה לא תצלה, אבל ר' מאיר נפק מנירון קיסר דאיגייר כדאיתא בפ' הניזקין ואעפ"כ גדל להיות ר' מאיר, ללמדנו דלא נפקא לן מהיכן באת רק לאן אתה הולך, דהתורה נתונה לכל אחד וכל הרוצה יבוא ויטול, והנה נס דחנוכה ג"כ מורה על ענין זה, כדחזינן שהנס נעשה דייקא בשמן זית, הגם שהזית הוא מר ועצו מר כדאיתא בחז"ל, אפ"ה נפיק מיניה שמן זית המאיר ומבריא, להורות על ענין הנ"ל, ומובן היטב מדוע הזכיר דייקא את נס חנוכה.

את דבריו סיים בדברי תודה לצוות הרוחני שליט"א אשר רק בזכותם הגיעו הבחורים עד הלום, כמו"כ שיבח את מנהלי הישיבה החשובים, שאם אין קמח אין תורה, ובזכותם יכולים הבחורים לשבת על התורה ועל העבודה מתוך הרחבת הדעת, וברכס שיראו ברכה בעמלם ובכל אשר יפנו יצליחו.

בשם הורי התלמידים התכבד לשאת דברים הרה"ג רבי חיים שמואל דוד לייזער שליט"א רב שכונת גינות דוד בב"ב כשבתחילת דבריו ציין לשבח את ההנהלה הרוחנית דהישיבה ובראשם הגה"צ מורינו ראש הישיבה שליט"א אשר מתפעל מרוב השקעתו בכל רשת ישיבתנו הק', ובהמשך דבריו האריך בענין המובא רבות בספה"ק אימי החנוכה שמתגלה בהם הענין דבישראל טבע ונס חד הוא, ודייקא בימי החנוכה דמאיר בו אור הגנוז שבתורה"ק, אשר כידוע מהאזה"ח הק' דהעולם הוא משרת ונכנע לתורה בטבע, והוסיף בדברי חיזוק בענין זה.

לקראת סיום המעמד הכריז המשגיח הרוחני הרה"ג ר' יהודה ברנדסדורפר שליט"א את שמות הבחורים המצטיינים, לגשת לקבל את תעודות ההוקרה מידי הגה"צ ראש הישיבה שליט"א, כשלאחמ"כ עמדו כולם לריקוד של שמחה להודות על העבר ולבקש על העתיד. מעמד מפואר זה הסתיים בהתרממות הרוח ובחיזוק גדול להמשך לימוד בהתמדה רבה וקבלה גמורה לשנן יותר ויותר כדי שיהיו דברי תורה מחודדין בפך עד עולם.

ארנק מהודר אשר בו שתולים כרטיסי מיקרו-פילם קטנים שאינם תוספים נפח ועליהם כתוב הש"ס כולו, כל המסכתות, מילה במילה. מה שמעניק את הסגולה והשמירה הגדולה, להסתובב בכל מקום שהוא כאשר עלינו ש"ס שלם, ספר הספרים של העם היהודי, אשר קדושתו נשגבה עד כי אין לתאר ואין לשער.

הסבב המרגש

ואכן, מאז יצאה לאור הבשורה הגדולה, רבים מאד הם אנשי שלומנו אשר תשוש ששה נפשם להצטרף להיות מתומכי היכל האצילות של עולם עתירי. שותפים פעילים בלימודם של אדירי התורה, לומדי ונבחני כוללי הש"ס, ורבים הם אשר הצטרפו להגרלה הגדולה על הש"ס המקודש, אשר הפך לשם דבר בעולם הספרים היהודי הבינלאומי.

מאז תחילת מגבית השותפות, מתקבלות עוד ועוד בקשות במשרדי ההנהלה. רבים הם האומרים: מי יראנו טוב. חפצים ומשתוקקים לבוא ולראות בעיניהם את כרכי הש"ס, את ברכותיהם וחתימות יד קדשם של גדולי ישראל. רצונם לראות עין בעין בפיסת היסטוריה קדושה ושמיימית זו.

מתוך ההערכה העצומה לשותפים הרבים, גמלה ההחלטה המסעירה:

בשבועות הקרובים, יסובב מנהל כוללי הש"ס, הרב שמואל בורד, את ריכוזי אנשי-שלומנו, ובכל מקום אליו יגיע, הוא יביא עמו כרכים אחדים מתוך הש"ס (כמובן, בשמירה אדוקה בשבע עיניים), על מנת שאנשי שלומנו די בכל אתר ואתר, יוכלו למלא את חשקת נפשם ולראות במו עיניהם את הכרכים המהודרים והחתומים בחתימת יד קודש.

עקבו בכל מקום ומקום אחר הפרסומים המקומיים, על מנת לדעת באיזה יום ובאלו שעות, כרכי הש"ס יבקר במקום מגוריכם.

ימי החנוכה ברשת הישיבות הק' פעיה"ק

ימי החנוכה עברו ברוב התרוממות על בחורי החמד דישיבותינו הק' פעיה"ק, תלמידי הישיבות לצעירים, יחד עם תלמידי הישיבה גדולה מתיבתא דברי חיים פעיה"ק. כאשר בד בבד עם הגברת סדרי הלימוד והזכיה להסתופף בצל הקודש בלילות חנוכה לחזות בעבודת הקודש בהדלקת הנרות ובאמירת הפלפול בחזויות דאורייתא, אף התקיימו מסיבות רעים לרגל הימים הנעלים.

מאות תלמידי ישיבתנו הק' מתיבתא דברי חיים, התכנסו בצהרי היום לסעודה רבתית לכבוד חנוכה, בראשות הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהלתנו הק' בארה"ב שליט"א, ובהשתתפות המנהלים הרוחניים שליט"א דישיבתנו הק'.

במהלך הסעודה נשא דברים הגה"צ ראש הישיבה שליט"א בגודל יקרת ימי החנוכה והאורות הנשפעים בימים אלו.

בסיום הסעודה פצחו כל הקהל בריקוד בשיר ושבחה על הניסים ועל הנפלאות בימים ההם בזמן הזה. כשתיקף אחר הריקודין קדישים חזרו הכל לתלמודם בהיכל

תלמידי חכמים מופלגים אשר משליכים מאחורי גוים את כל מה שיש בו בדל של עולם-הזה, הוגים במסגרתו ונבחנים מדי חודש על שבעים דפי גפ"ת או עשרות דפי שולחן-ערוך. אותו בית היוצר אשר עשרות ומאות גדולי ישראל, רבנן וראשי ישיבות, מורי הראה ומרביצי תורה, יצאו הימנה, לתפארת עדת בני ישראל.

ומאז ועד היום, ממשיך מקום מופלא זה לפרוח. כעת, תחת אדרתו הטהורה של ממשיך גחלת הקודש, כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

ממש לא יאומן כי יסופר - איך בדור עני ואביון בו אנו שרויים, אשר העולם הגשמי קורץ בשלל צבעים ופגעים, עדיין ממשיך מקום תורה נשגב זה להתקיים ביתר שאת וכמאה וחמישים מופלגי תורה, מוסרים את כל חייהם, כפשוטו ממש, על מנת להידבק בתורה הקדושה בדביקות שאין למעלה הימנה. אשרינו שבדורנו נמצאים ענקי תורה, אבוקות של אור התורה, הגמרא וההלכה.

הזדמנות נחשקת

אם עד לאחרונה, השותפות בכלל ש"ס, היתה נחלת יחידים בלבד.

יחידים יחידים בראשות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, החזיקו את מקום התורה המופלג והקדוש ומהם התפרנסו הלומדים החשובים המסולאים בפז. ולא כל אחד יכול היה לזכות להיות שותף במדורת התורה הבווערת הזו, במקום זה אשר רבות הן זכויותיו. הרי שלאחרונה קם דבר בישראל, בימי עקבות המשיח, בהם אנו חיים, היוקר מאמיר, חיי היום-יום סוחטים היטב כל פרוטה שבכיס. יוקר המחיה המטפס ועולה, הביא חרדה במשרדי הנהלת כוללי הש"ס; שמא קושי השעבוד הכלכלי, יסיח את דעת הלומדים המופלגים, אשר עול פרנסת משפחותיהם על צווארם נתון. משכך הוחלטה החלטה רבת אחריות, להגדיל בצורה משמעותית את המלגה המכובדת המוענקת לנבחנים החשובים שליט"א, על מנת לסייע להם להמשיך את לימודם מתוך יישוב הדעת והתעמקות מוחלטת.

על מנת לממן את ההוצאה החדשה והגדולה, יצא מנהל כוללי הש"ס, הרב שמואל בורד - לאחר שקיבל את ברכת הדרך מאת הקודש - בבשורת ענק ששימחה את אנשי שלומנו היקרים. והיא: נפתחו שערי הזכויות הכבירים. מכאן ואילך יוכל כל אחד ואחד אשר יקרת התורה נוגעת ללבבו, להיות שותף של אמת עם רבותינו הקדושים זי"ע ויבדלחט"א, להיות שותף בהיכל האצילות הגבוה של עולם התורה, לצבור לעצמו את הזכויות הגדולות ביותר שכן אנוש יכול לצבור לעצמו, לשעה ולדורות.

הש"ס המקודש

מתוך רצון להביע הוקרה לתומכים החשובים, הוכרזה ההגרלה הבלעדית על תלמוד בבלי של גדולי ומאורי ישראל. לראשונה בהיסטוריה עם הספר, יהיה זוכה אחד מאושר אשר יכניס למעונו את האוצר הגדול, סגולת מלכים, מאן מלכי רבנן, את הש"ס המקודש והמפואר, משוש לב כל יהודי.

לצד זאת, לשותפים בסכומים ניכרים יותר, מוענק שי ערכי ייחודי ביותר:

המתבתא, כהכנה דרבה לקראת הדלקת הנרות.

*

ביום זאת חנוכה התאספו תלמידי ישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק למסיבה של מצוה לרגל סיום ימי החנוכה, בראשות הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א ומשפיע בישיבה"ק.

בפני תלמידי הישיבה הוגשה סעודת בשר ביד רחבה, כאשר תלמידי הישיבה משוררים ברוב ערגה ניגוני דביקות וכיסופין, כמו גם ניגוני הלל שבח והודיה.

במהלך הסעודה נשא דברים הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, בגודל מעלת יום זאת חנוכה אשר ביום זה ניתן לעשות כלי לקבל בו שפעת הטובה ברוחניות ובגשמיות שהושפעו עלינו כל משך ימי החנוכה. כשבדבריו אף קישר יום זה שהוא מהווה כהכנה לקראת ימי השובבי"ם הנעלים הבעל"ט.

במעמד זה אף סיימו תלמידי הישיבה, לימוד ששה סדרי משנה שנלמדו לעילוי נשמת הילד היניק וחכים מרדכי ז"ל בן להבחל"ח הר"ר אפרים פישל הלוי הי"ו טויבער.

בסיום המעמד יצאו הכל לריקודי שמחה משך זמן.

*

מסיבת הוקרה מיוחדת נערכה בהיכל ישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעיה"ק, בשילוב סעודה ערוכה בטוב טעם ודעת לכבוד ימי החנוכה ביום זאת חנוכה. במעמד זה הוקרו לומדי ונבחני מסגרת מיוחדת הקיימת בישיבה"ק בלימוד ספר 'הלכה למשה' על הל' שבת ומנוהלת ביד אומן ע"י הר"מ הרה"ג ר' אברהם חיים הרשקוביץ שליט"א. ובמסגרת זו לומדים בחורי החמד את הלכות נחוצות אלו, וחוזרים ומשננים, כשאחת לשבועיים ימים נערך על כך מבחן סיכום.

לקראת ימי החנוכה נערך מבחן מסכם על כל החומר הנלמד עד עתה, כשהבחורים הוכיחו בקיאות מדהימה ושלטו בהלכות שבת החמורות ללא מצרים.

את מעמד ההוקרה פתח בדברים הרה"ג ר' חיים יהודה איזנבך שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים, כשבדבריו ייקר את ערך מעלת בחורי החמד העמלים על התורה ועל העבודה בדרכם הסלולה לנו מרבוה"ק.

דברים נרגשים נשא המנהל הרוחני הרה"ג ר' מאיר

יוסף דויד שליט"א, שהעלה על נס את הצלחתם הגדולה של בחורי החמד, אשר בוודאי בלימוד זה קנו לעצמם קנין עולם בהלכות נחוצות אלו. כמו כן נשא דברים הר"מ הרה"ג ר' אברהם חיים הרשקוביץ שליט"א.

בסיום מסכת הנואמים יצאו הכל לריקוד של שמחה לכבוד התורה ולכבוד ימי החנוכה.

מפי כלל תלמידי ישיבה"ק נשמעו ברכות שבח ותודה קדם הנהלת היכלי התורה והחסד דחסידי צאנז, על העמדת כל צרכי הסעודה ביד רחבה כראוי וכיאות, ישאו ברכה מאת ה', ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו.

ברשת כוללי האברכים "מרכז התורה" קרית צאנז נחגג סיום מסכתות סנהדרין מכות שבועות

בכולל מפעל הש"ס עשרים דף גפ"ת שע"י רשת הכוללים 'מרכז התורה' קרית צאנז, בראשות ראש הכולל הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א, בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, נחגגה השבוע סעודת סיום על מסכתות סנהדרין מכות ושבועות שנלמדו בעיון רב, בעומק הסוגיות, עם כל התוס' כדרך רבוה"ק, ועם מבחנים חוזרים ונשנים, ועתה כשזכו לברך על המוגבר, נערך יומא טבא לרבנן כדת של תורה בשמחה ובצהלה.

סעודת הסיום נערכה במעונו של ראש הכולל הגרמ"מ שליט"א בהשתתפות עשרות האברכים המסיימים שליט"א, והיא הוגשה בהרחבה ובטוטו"ד כיד המלך, לכבודה של תורה.

דברי פתיחה נשא ראש הכולל שליט"א שציין לשבח את האברכים החשובים שליט"א אשר יגעו ומצאו כדי מידתם במסכתות אלו, בשקידה ובהתמדה וקצרו הצלחה מרובה ב"ה, ובפרט שלמדו את כל המסכתות עם תוס', כדרישתם וכתביעתם של רבוה"ק, והכל נלמד בעומק ובעיון, כפי שראו גם בתוצאות המבחנים החודשיים והחזרות.

אורח הכבוד היה הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א שפתח בכבוד אכסניה, אחיו הצעיר ראש הכולל שליט"א שמתמסר בכל לב ונפש למען הרבצת תורה ולתת כלים לאברכים החשובים להתעלות בלימוד הש"ס בעומק העיון גמ' רש"י ותוס', ועל האברכים לדעת את הזכות שנפלה בחלקם לשבת באוהלה של תורה וללמוד

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' משה יוסף שווארץ הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת נישואי הבן החתן המו"מ בתוי"ש

כמר פרדכי נ"י

עב"ג הכלה תחי' בפזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת פזל טוב

לאביו הרה"ח ר' ליבוש הי"ו - יוניאן סיטי

ולחותרו הרה"ח ר' משולם פעלבערבוים הי"ו - וויליאמסבורג

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שפחת הנישואין תתקיים אי"ה ביום ד'

באולמי 'עטרת גאלדא בבארא פארק

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הגאון רבי ברוך שווארץ שליט"א

רב ביהמ"ד קהל חסידים בפאנסי ודופ"צ קהלתנו הק'

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת נישואי הבן החתן המו"מ בתוי"ש

כמר יקותיאל זלמן לייב נ"י

עב"ג הכלה תחי'

בפזל טוב ובשעטומ"צ

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

שפחת הנישואין תתקיים אי"ה ביום ד'

באולמי 'עטרת טשארנא בפאנסי

ובינלאומי של ממש, יצירת קשר עם ראשי חבורות, עם נציגים ובני חבורות, עריכת הגרלות, התארגנות לקראת חלוקת השי, לכל אלו שזכו להעלות על הכתב את הפלפולים של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

בימים אלו ממש עסוקים גם במבצע "ושמרו" להפצת לימוד ההלכה היומית כרצון קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, לאחר שסיימו הלכות שבת זו הפעם השנייה ובערב זאת חנוכה החלו ללמוד הלכות תפילה ביתר שאת וביתר עוז. בימים אלה עתיד לצאת ממכבש הדפוס משנה ברורה בשתי מהדורות, מהדורה רגילה ומהדורת כיס, לטובת מאות הלומדים.

ועל כולנה מבצע "רצוף אהבה" של ימי השובבי"ם שמתפרס על פני העולם כולו ממש. בקריית צאנז נתניה, בירושלים, בבני ברק, צפת, חיפה, טבריה, פתח תקוה, ביתר, בית שמש, אשדוד, תל ציון, מגדל העמק, לונדון, אנטוורפן, מנצ'סטר, בארא פארק, מאנסי, וויליאמסבורג, ליקווד, טורונטו, וינה, מונטריאול, יוניאן סיטי, ווילרייק, בולטימור, סטטן-איילנד, פלטבוש ועוד.

כל הנ"ל, וכל ענייני החבורות שמאורגנים ע"י בחצרות החיים וזה עתה נפתחו כמה חדשים, נעשה מתוך מטרה אחת: להבעיר אש של תורה, עבודת ה' וחסידות, בדורנו אנו, להעמיד חומות של אש סביב לרמנו, שכל בחור וכל אברך יקבל את התנאים להעמיק בעבודת ה', לקבל התרוממות הנפש, לנשום אוויר פסגות רוחני כפי שצריך לחוש בבית חיינו.

כל זה מגיע להון רב, ומדובר בפעילות הנעשית רק בתקופה זו, כאשר פעילות רבה ומגוונת נעשית במעגל השנה. אשרי מי שזוכה ליטול חלק בהפצת מעיינות התורה, עבודה וחסידות בקרב כל אנ"ש מגדולים ועד קטנים.

גם אתם יכולים להיות חלק ממזכי הרבים, ולזכות להיות חלק במבצע 'רצוף אהבה' ע"י תרומה של שעת לימוד, סדר לימוד, פרנס יום, פרנס שבוע, או לתרום לעידוד הלימוד בימי עש"ק ושב"ק. הזכות להיות שותף, אצל מוה"ר יואל טוביאס הי"ו, בטל': 054-8433100, או במס' טלפון: 054-8481107.

ש"ס בפרט שזה לימוד עם תוס', ובירכם שיזכו להתעלות במעלות התורה ולשבת באוהלה של תורה כל ימי חייהם אכיה"ר.

לאחר ריקוד של שמחה, בירכו ברכת המזון. בברכת המזון על הכוס נתכבד הרב יעקב משה ליפשיץ הי"ו, מחשובי האברכים במסגרת זו.

מנהל 'מרכז התורה' מוה"ר יודל שפירא הי"ו משגר ברכותיו שכאשר זכו לסיים מסכתות אלו יזכו לסיים עוד מסכתות אחרות ואת כל הש"ס עד גמירא ויזכו להתעלות במעלות התורה וההוראה לאורו הבהיר של כ"ק מרן שליט"א העומד כמלאך ואומר גדל לכל אברך ואברך ועיניו פקוחות עליהם וירעם כתום לבבו ובתבונות כפיו ינחם.

בחצרות החיים – המגבית השנתית

יחד, מאירים את העולם!

מחיל אל חיל; המבצעים ממשיכים בזה אחר זה להרבות

תורה, עבודת ה' וחסידות

ימי השובבי"ם החלו בחצר קדשנו, בבתי המדרש ובהיכלי הישיבות, ואש התורה בוערת ביתר שאת וביתר עוז. אלפים מאנ"ש, אברכים ובחורים עושים רצון צדיק ולומדים בכל יום לכל-הפחות שש שעות רצופות בתענית דיבור, שהיא אחד מתיקוני השובבי"ם הגדולים ביותר שאינם מחלישים את הגוף – כמאמר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ – כידוע מדברי הרמב"ן, תמיד בשעת התעוררות צריך לעשות כלים לקבל את השפע. המה מעידים, מגידי שיעורים ובחורים, אברכים ומשגיחים, שבזכות הפעילות העולמית של בחצרות החיים בכל אתר ואתר ובכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע – רבים וטובים זוכים להיאחז בקדושה ולעשות רצון צדיק, מה שדורש מאתנו לעשות בימי השובבי"ם.

זה עתה סיימו בבחצרות בסיפוק את המבצע של "להבין ולהשכיל" בימי החנוכה, שכלל מערך פעיל, נרחב

ברכת מזלא טבא

טנא מלא ברכות נשגו קדם ידידנו הנכבד

והנעלה, יקר שבערכין,

העומד לימינו בכל עת ועונה ללא לאות, ה"ה

הבה"ח החתן כמר אהרן צבי מוטצען הי"ו

בן הרה"ג רבי אשר ישעי שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שפחת אירוסיו בשעטומ"צ

עב"ג הכלה תחי'

בת הרה"ח ר' שלמה יצחק הרשקוביץ הי"ו

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר צבי יוספוביץ הי"ו

אב"י בקרית הבעש"ט פ"ת

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הולדת הבת תחי'

בפזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת פזל טוב

לאביו הרה"ג ר' שמעיה שליט"א - פ"ת

ולחותנו הרה"ח ר' שלום פרייליך הי"ו - ב"ב

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

פתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא